ΔΙΑΦΟΡΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΤΗΣ Α. Ε. ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

NIKOLAS LIKHATCHEFF

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ὑπὸ

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΕΡΑΜΕΩΣ

ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ
Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Β. Κιρσβάουμ
1907

[illegible]

Πανιερώτατε Πάτερ ή Δέσποτα

Η Αυτού Εξοχότης ο κ. Νικόλαος [illegible], [illegible] της [illegible] Βιβλιοθή-κης ηξίωσε μετά μεγάλης [illegible] [illegible] μοι να [illegible] εις το Πατριαρχείον τα των 100 αντίτυπα [illegible] δια αυτού [illegible] (2 τόμοι εις μέγα σχήμα), εν οίς [illegible] [illegible] [illegible] του μεγ-[illegible]. [illegible], καθώς και [illegible] μετά [illegible] την Υμετέραν Πανιερότητα [illegible]. Θα [illegible], [illegible] δια της αυτού [illegible]. Καθήκον μου ενόμισα να [illegible] περί τούτου την Υμετέραν Πανιερότητα, [illegible] δια να [illegible] [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] [illegible].

κἂν ἀναπαύσῃ ἡ Ὑμετέρα [illegible] ἢ ἐν τῇ Ἀλεξαν-
ἢ ἐν τῇ [illegible]. Δὲν ἀμφιβάλλω ποσῶς
ὅτι θὰ δεχθῇ καὶ εὐχαρίστως νὰ εὐεργετήσῃ τὸν
ἀσθενῆ, ὅστις ἀληθῶς εἶναι καὶ γνήσιος [illegible]
καὶ φιλόπονος [illegible] τοὺς [illegible]. Ἐπὶ [illegible]
[illegible] καὶ παρακαλοῦμεν [illegible]
τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων — [illegible]
θερμῶς παρακαλῶ (ἐξ ἀνάγκης) ἐπειδὴ [illegible]
εὑρίσκομαι τώρα εἰς ξένον μέρος πολὺ παράξενον,
καὶ πολλὰ ἔχω περὶ τὰ κτήματα νὰ [illegible]
ὅλα εἰς Κρήτην, ὅσα θὰ ἔχω τὸ εὐτύχημα νὰ
Σᾶς προσκυνήσω καὶ πάλιν, Δέσποινά μου.
Ἔλαβον ἤδη ἀπαντήσεις διὰ δύο μῆνας καὶ [illegible]
[illegible] τινα διὰ τὰ [illegible] ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον
τῆς Παιδείας εἰς τὴν [illegible] [illegible]
[illegible] κατὰ τὸ αὐτὸ [illegible]. Ἄλλας [illegible]
[illegible] [illegible]. Κατ' ἄλλον [illegible]
[illegible] ἡ [illegible] [illegible] διὰ [illegible],
[illegible] (ὅσα καὶ [illegible]) νὰ [illegible]
ἐκ τῶν [illegible] μας. Θέλων [illegible] καὶ [illegible]
[illegible] [illegible] καί τι νὰ [illegible] καὶ [illegible]
[illegible] νὰ [illegible], [illegible] τῶν [illegible].

Ἐπικαλούμενος διὰ τὴν σημερινὴν ἐνόχλησιν
μου, Δέσποινά μου, τῆς Ὑμετέρας [illegible]
δοῦλος [illegible] καὶ τῷ ἀγαθῷ Της [illegible]
[illegible].

Υ.Γ. Τῇ Μεγάλῃ [illegible] [illegible] ἐν [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] νὰ [illegible] περὶ τῆς [illegible]
Δοίη μοι [illegible] [illegible] εἰς [illegible] [illegible]
[illegible] διὰ [illegible] τῶν [illegible] [illegible].
[illegible]

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΤΗΣ Α. Ε. ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

NIKOLAS LIKHATCHEFF

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ὑπὸ

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΕΡΑΜΕΩΣ

ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Β. Κιρσβάουμ

1907

Напечатано по постановленію Императорскаго Русскаго Археологическаго Общества.

Мартъ 1907.

Секретарь *Б. Фа[illegible]*

('Εκ τῶν ***'Υπομνημάτων τῆς Αὐτοκρατορικῆς 'Ρωσικῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας***, τόμ. Δ' Παράρτημα).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Τὸ ἀνὰ χεῖρας βιβλίον σκοπὸν ἔχει νὰ καταστήσῃ προσιτὰ τοῖς πᾶσι τριάκοντα καὶ τρία γράμματα ἑλληνικὰ καὶ ἕτερα δύο μὴ τοιαῦτα, νῦν τὸ πρῶτον εἰς φῶς ἐκδιδόμενα, πάντα δὲ πρωτότυπα καὶ γεγραμμένα μεταξὺ 16-ου καὶ 18-ου αἰῶνος. Τούτων τὰ πλεῖω σχέσιν ἔχουσιν ἄμεσον πρὸς τὴν τότε τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἱστορίαν ἐν Τουρκίᾳ, ὀλίγα δέ τινα παριστῶσιν αὐτόγραφα λατίνων τινῶν κληρικῶν τοῦ 17-ου αἰῶνος, οἵτινες ἠρέσκοντο νὰ σχεδιάζωσιν ἑλληνιστὶ καὶ στίχους καὶ γράμματα ἐπιστολιμαῖα.

Τέσσαρα τῶν ἐν λόγῳ γραμμάτων (ἀριθ. 1—4 τοῦ παραρτήματος) εὑρίσκονται ἐν τῇ Δημοσίᾳ Αὐτοκρατορικῇ Βιβλιοθήκῃ Πετρουπόλεως, ὅλων δὲ τῶν λοιπῶν τὰ πρωτότυπα (ἀριθ. 1—31) θησαυρίζει τὸ πλούσιον ἰδιωτικὸν μουσεῖον τοῦ ἐλλογιμωτάτου ὑποδιευθυντοῦ τῆς εἰρημένης βιβλιοθήκης, τοῦ ἐξοχωτάτου ἐν ἐνεργείᾳ συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας κυρίου Νικολάου Likhatcheff, ἀνδρὸς εὐγενεστάτου καὶ συγγραφέως πολυτιμωτάτων πονημάτων ἀναγομένων εἰς τὴν βυζαντινὴν ἀρχαιολογίαν, ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν παλαιογραφίαν καὶ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν [1].

Τῶν ἐν τῷ μουσείῳ Likhatcheff ἑλληνικῶν γραμμάτων δύο τινὰ (ἀριθ. 16 καὶ 30) ἔχουσι σχέσιν πρὸς ἰσάριθμα ξενόγλωσσα, εὑρισκόμενα καὶ ταῦτα ἐν τῷ αὐτῷ μουσείῳ· καὶ διὰ τὴν σχέσιν ταύτην ἐκδίδονται καὶ τὰ ξενόγλωσσα παραλλήλως (ἀριθ. 17 καὶ 31).

[1]) Τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώστας ἐνδιαφέρουσιν ἐξαιρέτως τὰ ἑπόμενα πονήματα τοῦ κ. Likhatcheff. 1) Ἡ Παλαιογραφικὴ σπουδαιότης τῶν ἐν τοῖς χάρταις διαφανῶν σχημάτων (Палеографическое значеніе бумажныхъ водяныхъ знаковъ. Ἐν Πετρουπόλει, 1899). Τρεῖς τόμοι μετὰ 635 πινάκων καὶ ἑνὸς παραρτήματος. — 2) Σφραγῖδες πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (Печати патріарховъ Константинопольскихъ. Ἐν Μόσχᾳ, 1899), ὧν ἀρχαιοτέρα ἡ τοῦ πατριάρχου ἁγίου Φωτίου.—3) Εἰκὼν Ἰωαννικίου Λυχούδη (Портретъ Іоаннникія Лихуди. Ἐν Πετρουπόλει, 1902).— 4) Ὕλαι χρησιμεύουσαι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ῥωσικῆς εἰκονογραφίας (Матеріалы для исторіи русской иконописи. Ἐν Πετρουπόλει, 1906). Τόμοι δύο εἰς μέγα φύλλον, περικλείοντες 864 φωτοτυπίας ἐντὸς 419 πινάκων· ὧν οὐκ ὀλίγαι παριστῶσι παλαιὰς ἱερὰς εἰκόνας ἑλληνικῆς τέχνης τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς κατόπιν ἐποχῆς.

Ἡ ἔκδοσις ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν 35 γραμμάτων ἐγένετο κατὰ τὸ δυνατὸν πιστῶς, ὅσον δηλαδὴ ἐπέτρεψε τοῦ τυπογράφου ἡ ἐπιμέλεια· ἄλλως εἰπεῖν, ἐπειδὴ τὰ κείμενα τῶν γραμμάτων εἶναι προϊόντα πατριαρχικῶν ἐπισκοπικῶν καὶ μοναστηριακῶν γραφείων, ἔτι δὲ αὐτόγραφα λογίων καὶ συγγραφέων ὀνομαστῶν, δίκαιον ἐκρίθη νὰ ἐκδοθῶσιν ὡς ἔχουσιν, ἄνευ οὐδεμιᾶς διορθώσεως ὀρθογραφικῆς, τονικῆς ἢ στικτικῆς, πρὸς παράστασιν οὕτω πιστὴν τοῦ γραφικοῦ ἔθους τῶν ἐν λόγῳ συγγραφέων καὶ γραφείων· τῆς ἀκριβείας ταύτης ἐξῃρέθησαν μόνον τὰ ἐν τοῖς κειμένοις κύρια ὀνόματα, ὧν τὸ πρῶτον γράμμα, πρὸς εὔκολον χρῆσιν τοῦ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου παρατεθέντος ἀλφαβητικοῦ πίνακος, ἐδέησεν εἰς πολλὰς περιστάσεις, ὅπου δὲν ἦτο κεφαλαιῶδες, νὰ μετασχηματισθῇ εἰς τοιοῦτον. Εἰς πίστωσιν τέλος τῆς δυνατῆς τῶν κειμένων ἀκριβοῦς μεταγραφῆς ἐτέθησαν ὧδε τὰ πανομοιότυπα ἓξ γραμμάτων (ἀριθ. 1, 2, 10, 14, 15, 30), τῶν παλαιογραφικῶς ἀξιολογωτέρων, σχηματίσαντα οὕτω πίνακας φωτοτυπικοὺς ἰσαρίθμους.

Τῶν 35 τούτων γραμμάτων ἕκαστον ἔχει τὴν σχετικήν του σπουδαιότητα. Τῶν ἐν τῷ μουσείῳ Likhatcheff τὸ πρῶτον (σ. 1—2) παριστᾷ αὐτόγραφον Ἰωακεὶμ τοῦ Ἀθηναίου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1486 καὶ 1567 [1], πρὸς ἀνώνυμόν τινα «ἱερώτατον μητροπολίτην Κρήτης» ἐν ἔτει 1562-φ. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ γράμματος τούτου θὰ παραξενευθῇ βεβαίως, ὁπόταν λάβῃ ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ Ἰωακεὶμ ὀρθόδοξος ὢν ἀπαντᾷ εἰς γράμμα μητροπολίτου Κρήτης ἀνυπάρκτου τοιούτου ὀρθοδόξου ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ καθ' ὅλην τὴν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1204—1669 ἐνετικὴν ἐπ' αὐτῆς κυριαρχίαν, καὶ τοῦτο κατ' ἀπαίτησιν τῆς ἀλλοδόξου παπικῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας, ἥτις βοηθείᾳ τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας δεσπόζουσα κατὰ τὸν μακρὸν ἐκεῖνον χρόνον τῆς θρησκευτικῆς τῶν Κρητῶν συνειδήσεως εἶχε καταστήσει τούτους διὰ παντὸς μέσου καὶ δογματικῶς καὶ διοικητικῶς δούλους αὐτῆς οὐνίτας, τοὺς δὲ γενναίους τὸ φρόνημα καὶ φρικωδῶς ἐτιμώρει διὰ τοῦ καθιδρυθέντος παρ' αὐτῆς ἐν τῇ νήσῳ ἱεροεξεταστικοῦ καλουμένου δικαστηρίου. Ὑπῆρχον λοιπὸν ἐν τῇ νήσῳ διὰ παντὸς ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις μόνον παπικοὶ λατῖνοι ἀρχιεπίσκοποι, καὶ οὗτοι ἐνετικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταγωγῆς, ἔχοντες ἐνίοτε ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτωμένους καί τινας ἕλληνας ἐπισκόπους διαφόρων τῆς νήσου ἐπαρχιῶν, πάντας ὅμως οὐνίτας καὶ συνεπῶς οὐδὲν

[1]) Περὶ τοῦ πατριάρχου τούτου ἴδε *Γ. Μαζαράκην* ἐν τοῖς Μνημείοις τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ *Δ. Γρ. Καμπούρογλου* (ἐν Ἀθήναις 1889—1892), τ. 2, σ. 125—144. Πρβλ. Хожденіе Трифона Коробейникова, ἐκδ. *Χρ. Λοπαρέβου*, σ. 48—55 (Правосл. Палестинскій Сборникъ, τεῦχος 27, ἐν Π/πόλει 1889). Хожденіе купца Василія Позднякова по Святымъ Мѣстамъ Востока, ἐκδ. *Χρ. Λοπαρέβου*, σ. 1, 2, 5, 8, 65, 69—79, 83 (Правосл. Пал. Сборникъ, 1887, τεῦχ. 18). *Πορφυρίου Οὐσπένσκι* Александрійская Патріархія, ἐκδ. *Χρ. Λοπαρέβου*, ἐν Π/πόλει, 1898, σ. L — LV, 15—30, 118—124.

κοινὸν ἔχοντας δογματικῶς πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν [1]. Τούτων οὕτως ἐχόντων, εὐνόητον ὅτι τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ, ἂν καὶ προξενῇ ἀρκοῦσαν ἔκπληξιν, δὲν δύναται ἢ νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει λατῖνον τῆς Κρήτης ἀρχιεπίσκοπον· νὰ λέγῃ δὲ τοῦτον «ἱερώτατον», οὐδὲν σημαίνει, ὁπόταν ἀναλογισθῇ τις, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι ἱεράρχαι ἐξ εὐαγγελικῆς πραότητος ἔθος ἔχουσι συνήθως πρὸς τοὺς ἐν Χριστῷ ἀλλοδόξους ἀδελφοὺς αὐτῶν νὰ συμπεριφέρωνται ὡς ἡ εὐπρέπεια θέλει, ἀποδιδόντες οὕτως αὐτοῖς τὰ προσαρμόζοντα τοῖς ἀξιώμασιν αὐτῶν καὶ κοινωνικῶς εἰθισμένα κοσμητικὰ ἐπίθετα. Ὁ πατριάρχης Ἰωακεὶμ εἶχε καὶ λόγον σπουδαιότερον νὰ φανῇ πρὸς τὸν ὑποτιθέμενον λατῖνον «ἱερώτατον μητροπολίτην» κατὰ τρόπον ἀβρόφρονα. Ὁ διεξερχόμενος τὸ πρὸς αὐτὸν γράμμα θὰ παρατηρήσῃ ἐκ τῆς ἐννοίας του, ὅτι ὁ ῥηθεὶς «ἱερώτατος μητροπολίτης» παρενέβη νὰ συνενώσῃ τὴν ἑλληνικὴν μετὰ τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ πρὸς τοῦτο πείραμα αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο φυσικῶς ἢ εἰς πατριάρχην χριστιανικώτατον, ὁποῖος ἦτον ὁ τότε ἐπὶ ἁγιωσύνῃ διάσημος Ἰωακείμ, νὰ προξενήσῃ καὶ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην· διότι καλῶς ἐγίνωσκεν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐμφανισθεὶς εὐηγγελίσατο τοῖς ἀνθρώποις εἰρήνην. Ὁ Κρήτης, ὡς ἐκ τῆς ἀποκρίσεως φαίνεται, ἔγραφε τῷ Ἰωακεὶμ περὶ τῆς συγκλήσεως συνόδου τινός, ἥτις θὰ ἐπεθύμει νὰ εἶχε καὶ τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀντιπροσώπους εἰς ἐξέτασιν ἢ τῶν μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς λατινικῆς ὑφισταμένων διαφορῶν, ἢ πρὸς ἀνάστασιν τοῦ ὅρου τῆς ἀκύρου καὶ ὅλως ἀπαραδέκτου ἐν Τουρκίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ σκανδαλώδους Φλωρεντινῆς συνόδου τοῦ 1439-ου ἔτους [2]· φαίνεται ἐπίσης νὰ ἔγραφε τῷ Ἰωακείμ, ὅτι θὰ ἦτον ἐπιθυμητὸν νὰ συμμετάσχῃ καὶ αὐτὸς τῆς εἰρημένης συ-

[1]) Ἐγίνοντο συνεχῶς ἐν Κρήτῃ καὶ ἀπόπειραι πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τυπικοῦ διὰ τοῦ λατινικοῦ· ἀλλ' αὗται ἀπετύγχανον διὰ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τῶν Κρητῶν. Ἐκ τούτου εἶχεν ἐπιτραπῆ αὐτοῖς νὰ διοικῶνται λειτουργικῶς ὑπό τινος πρωτοπαπᾶ, χειροτονουμένου ὅμως ὑπὸ τοῦ παπικοῦ ἀρχιεπισκόπου. Ἀπὸ τοῦ 13-ου αἰῶνος ἄχρι τῆς ὑποταγῆς τῆς Κρήτης εἰς τοὺς Τούρκους οὐδεὶς μητροπολίτης ὀρθόδοξος ἠδυνήθη νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν αὐτῇ. Ὁ ἐκ Κρήτης καταγόμενος Νικηφόρος Μοσχόπουλος καὶ Κρήτης μητροπολίτης χειροτονηθεὶς ἐν Κ/πόλει οὐδέποτε μετέβη εἰς αὐτήν, πόρρω ταύτης διάγων «διὰ τὴν τῶν Ἰταλῶν ἐπικράτειαν» (*Παχυμέρη* τ. 2, σ. 24' Bonn. Πρβλ. τὸ ἡμέτερον περὶ Νικηφόρου ἄρθρον ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift, 1903, τ. 12, σ. 215—223). Περὶ τῆς ἀξιοδακρύτου θρησκευτικῆς τῶν Κρητῶν καταστάσεως ἐν τοῖς χρόνοις τῆς λατινικῆς ἐπ' αὐτῶν δεσποτείας ὅρα τὸ ἄρθρον τοῦ ῥώσου ἀρχιμανδρίτου καὶ κατόπιν ἐπισκόπου *Ἀρσενίου* (Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐν Κρήτῃ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας. Православное обозрѣніе, ἐν Μόσχᾳ 1876, τεῦχος Αὐγούστου, σ. 669—722), ὅπερ δύναται νὰ συμπληρωθῇ καὶ διορθωθῇ κατὰ πολλὰ διὰ τῶν ἐκδοθέντων ἐκ τῶν ἐνετικῶν ἀρχείων λατινικῶν καὶ ἰταλικῶν διαταγμάτων, σκληρῶν ὁμολογουμένως δι' ὡρισμένους Κρῆτας ἐμμένοντας ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῶν πλείστων ἐνεργουμένων παρὰ τῇ ἐνετικῇ διοικήσει διὰ τῶν πιέσεων τῶν ἐν Κρήτῃ παπικῶν ἐπισκόπων (ἱκανὰ τοιαῦτα χαρακτηριστικὰ ὅρα προχείρως παρὰ τῷ *Vl. Lamansky*, Secrets d' etat de Vénise. S.-Petersbourg, 1884, σ. 043—074). Ἕτερά τινα σχετικὰ παπικὰ διατάγματα ἴδε παρὰ τῷ *N. Jorga*, Notes et extraits pour servir à l' histoire des Croisades au XVe siècle. 2de série. Paris, 1899, σ. 366, 440, 461.

[2]) Περὶ τῆς οἰκτρᾶς τῆς συνόδου ταύτης τύχης ἐν τῷ βυζαντινῷ καὶ τῷ τουρκικῷ κράτει ἴδε προχείρως *Π. Καλλιγᾶ* Μελέτας καὶ λόγους (ἐν Ἀθήναις, 1882), σ. 154 κέ. *Π. Καλλιγᾶ* Μελέτας βυ-

νόδου δι' ἀντιπροσώπου του, νὰ μεσιτεύσῃ δὲ ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ τρεῖς πα-
τριάρχαι (Κ/πόλεως, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων) πέμψωσιν εἰς τὴν σύνοδον
ἰδίους πληρεξουσίους. Ὁ Ἰωακεὶμ ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν ἔχει μὲν ἐν τῇ ἐνο-
ρίᾳ τοῦ πατριαρχικοῦ του θρόνου τὸν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἁρμόδιον εἰς
ἀντιπροσωπείαν, προθύμως ὅμως ἔγραψεν εἰς τοὺς λοιποὺς πατριάρχας, ὅπως
ἡ ζητουμένη συμμετοχὴ γένηται διὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τούτου
καὶ μόνου δυναμένου νὰ πέμψῃ πρὸς τὴν σύνοδον τοὺς καταλλήλους ἄνδρας·
ὁμολογεῖ προσέτι, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ γείτονες πατριάρχαι (Ἀντιοχείας καὶ
Ἱεροσολύμων) μετεβίβασαν ἤδη τὴν αἴτησιν τοῦ Κρήτης διὰ κοινοῦ γράμ-
ματος εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκουμενικὸν πατριάρχην (ἦτο δὲ τότε
τοιοῦτος Ἰωάσαφ ὁ δεύτερος), καταστήσαντες αὐτὸν καὶ διαθέτην τῆς ἰδίας
των γνώμης· ἄλλως εἰπεῖν θὰ δεχθῶσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως ὅ τι ἀπο-
φασίσει ἐκεῖνος περὶ συμμετοχῆς ἢ μὴ συμμετοχῆς εἰς τὴν ὑπονοουμένην
σύνοδον· καθ' ὃν δὲ τρόπον γράφει τῷ Κρήτης ὁ Ἰωακείμ, δίδει καὶ εὐφυῶς
καὶ ἐπιτηδείως νὰ συναισθανθῇ ἐκεῖνος, ὅτι δι' ἑνὸς οὕτως ἀρχιερέως ἐν τῇ
ἕδρᾳ του καθημένου καὶ διὰ γράμματος αὐτοῦ ἁπλοῦ πρὸς πατριάρχην δευτε-
ροβάθμιον ἐν Ἀνατολῇ δὲν ἦτο καὶ δυνατὸν καὶ εὐπρεπὲς νὰ ζητῆται τῶν
Ἐκκλησιῶν ἕνωσις. Ὁ Ἰωακεὶμ ἐν τῇ ὀλιγολεξίᾳ του δίδει, νομίζω, ἀφορμὴν
νὰ νοήσῃ καὶ τοῦτο ἀρκούντως ὁ Κρήτης, ὅτι αὐτὸς ὁ Ῥώμης πατριάρχης
ὤφειλε νὰ προσκαλέσῃ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν Χρι-
στῷ, τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ἐξ οὗ καὶ μόνον τῆς αἰτήσεως ἡ εὐόδωσις
ἐξαρτᾶται. Εὔχεται τέλος τῷ Κρήτης ἐκ γνώμης φιλόφρονος καὶ χριστιανικῆς
νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπόν της ἡ σύνοδος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παραδόσεως
τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τῶν γραπτῶν ἀποφάσεων τῶν ἑπτὰ
οἰκουμενικῶν συνόδων.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῆς πρώτης ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἐπιστολῆς δῆλον ἀρ-
κούντως ὅτι ὁ μητροπολίτης, πρὸς ὃν οὕτως εὐφυῶς γράφει ὁ Ἀλεξανδρείας
πατριάρχης Ἰωακείμ, εἶναι δυτικὸς κατόλικος οὐχὶ δὲ καθολικὸς ὀρθόδοξος ἀρ-
χιερεύς. Φαίνεται λοιπὸν εἰς ἐμὲ ἀναμφίβολον, ὅτι Κρήτης «ἱερώτατον μητρο-
πολίτην» νοεῖ ὁ Ἰωακεὶμ τὸν τότε Βενετὸν αὐτῆς ἀρχιεπίσκοπον Πέτρον τὸν
Λάνδον [1]· σύνοδος δὲ μνημονευομένη ἐν τῇ ἐπιστολῇ οὐδεμία ἄλλη δύναται νὰ
εἶναι, ἢ ἡ μακροχρόνιος οἰκουμενικὴ τῶν κατολίκων σύνοδος ἐν Τριδέντῳ, ἧς

ζαντινῆς ἱστορίας (ἐν Ἀθήναις 1894), σ. 662 κέ. *Α. Δημητρακοπούλου* Ἱστορία τοῦ σχίσματος (ἐν
Λειψίᾳ, 1867), σ. 152 κέ. Τελευταία ἐπίσημος καταδίκη τῆς Φλωρεντινῆς συνόδου ἐκ μέρους τῆς
Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἡ γενομένη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ εἰδικῇ συνόδῳ τοῦ ἔτους 1484),
καθ' ἣν ὁ μὲν Φλωρεντινὸς ὅρος ἀπεκρούσθη ὡς αἱρετικός, οἱ δὲ ἱεράρχαι Μᾶρκος Ἐφέσου ὁ Εὐγε-
νικὸς καὶ Γεννάδιος β' ὁ Κ/πόλεως ἀνακηρυχθέντες ἅγιοι ἐμακαρίσθησαν, προσθείσης τῆς συνόδου καὶ
δι' αὐτοὺς τοὺς ἁρμοδίους μακαρισμοὺς ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς Ὀρθοδοξίας. Πρβλ. τὸ ἡμέτερον περὶ
Μάρκου Εὐγενικοῦ ἄρθρον ἐν τῇ Byzant. Zeitschrift, 1902, τ. 11 σ. 60—63.

1) *M. Le Quien,* Oriens Cristianus, τ. 3, σ. 915.

συνελεύσεις ἐγίνοντο ἐκεῖ ἀκριβῶς ἐν ἔτει 1562-ῳ ἐπὶ Ῥώμης πάπα Πίου
τοῦ 4-ου. Ἀναμφίβολον προσέτι, ὅτι τοῦ Πέτρου Λάνδου ἡ παρὰ τῷ Ἰωακεὶμ
ἀπόπειρα, ὅπως συμμετάσχωσι τῆς συνόδου καὶ οἱ ἀνατολικοὶ πατριάρχαι,
εἶχε τὴν ἀρχήν της οὐχὶ ἐξ ἰδίας αὐτοῦ πρωτοβουλίας, ἀλλ' ἐξ ὁδηγιῶν τοῦ
Ῥώμης [1]. Ὁπωσδήποτε νῦν τὸ πρῶτον καθίσταται γνωστὸν ἐξ ἑλληνικοῦ
γνησίου κειμένου, ὅτι ἡ ἐν Τριδέντῳ σύνοδος ἐπειράθη (διὰ τρόπου βεβαίως
ἀναρμοδίου) ἐν ὡρισμένῳ τινὶ χρόνῳ νὰ προσελκύσῃ πρὸς ἑαυτὴν τοὺς τότε
πτωχοὺς ἐλεεινοὺς ἐν τῇ Δύσει νομιζομένους, ἐπομένως δὲ εὐθηράτους, ὀρ-
θοδόξους Ἕλληνας πατριάρχας καὶ ἀρχιερεῖς. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο διασαφη-
νίζει ὀλίγον μερικόν τι παλαιότερον ἐπεισόδιον, τὸ περὶ τὸν Καισαρείας Μη-
τροφάνην, οὗτινος ἡ ἐμφάνισις τώρα μόνον ἐξηγεῖται· ἀποδοτέον δηλαδὴ καὶ
ἐκεῖνο εἰς ἐπίδρασιν καὶ ἀπόπειραν τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου παρὰ τῷ οἰ-
κουμενικῷ πατριάρχῃ Διονυσίῳ τῷ 2-ῳ (1546—1555)[2], ὅστις προσχωρή-
σας αὐτῇ δολίως, ὡς ἐξαποστείλας δι' ἄλλην πρόφασιν εἰς Βενετίαν τὸν Και-
σαρείας Μητροφάνην (περὶ τὸ ἔτος 1546—7) καὶ ἐκεῖθεν μέχρι Ῥώμης,
προὐκάλεσε μέγα ἐν Ἀνατολῇ σκάνδαλον [3].

1) Καὶ αὐτὸς ὁ Πέτρος Λάνδος ὡς archiepiscopus Cretensis ὑπέγραψεν ἔτει 1563-ῳ τὰ
πρακτικὰ τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου. Ἴδε *Harduini* Acta conciliorum, τ. 10, σ. 419. *A. Theiner,*
Acta genuina . . . concilii Tridentini (Zagrabiæ, 1874), τ. 2, σ. 509.

2) Ἡ χρονολογία τοῦ Διονυσίου παρὰ τῷ *Γεδεὼν* (Πατριαρχ. πίνακες, σ. 504 καὶ 507) εἶναι
ἐσφαλμένη· ἀνακριβῶς ἐπίσης ὁ Γεδεὼν ἀπονέμει δύο διαφόρους πατριαρχίας τῷ ἅπαξ πατριαρχήσαντι Διο-
νυσίῳ τῷ ἀπὸ Νικομηδείας. Ἡ παρὰ τῷ Κρουσίῳ (Turcogræcia, σ. 250—252) ἐπιστολὴ Νικολάου
Μαλαξοῦ, μηνὸς Ἰουνίου 1540, πρός τινα πατριάρχην ἀπευθύνεται οὐχὶ τῷ Διονυσίῳ, ὡς ὁ Κρούσιος
ἤκασεν (σ. 252), ἀλλ' Ἱερεμίᾳ τῷ α-ῳ (ἂν τὸ ἔτος 1540 εἶναι ἀκριβὲς ἐν τῷ κειμένῳ τῆς ἐπιστο-
λῆς), μετὰ τὴν οἰκτρὰν πτῶσιν τοῦ ἐπιβάτου Ἰωαννικίου τοῦ 1-ου.

3) Ἡ πρόφασις ἦτο λόγῳ περιοδείας εἰς συλλογὴν ἐλεῶν. Ὁ Μητροφάνης τὸ γένος Βόσνιος,
υἱὸς πατρὸς μουσουλμανίσαντος καὶ μεγάλου γενομένου βεζίρου ὑπὸ τὸ ὄνομα Σόκολι-Μεχμὲτ-πασᾶ,
κατὰ δὲ Στέφανον τὸν Gerlach καὶ gelehrter Mann ἢ der gelehrteste unter aller Griechen
τῆς ἐποχῆς του (Tage-Buch. Frankfurth am Mayn, 1674, σ. 30 καὶ 59), ἀποσταλεὶς κεχειροτο-
νημένος ἤδη μητροπολίτης Καισαρείας εἰς Βενετίαν, τὸν ἐκεῖ ναὸν τῶν Ἑλλήνων ἀπέδωκεν εἰς ἱερέα
καθηρημένον καὶ οὐνίτην, τὴν δ' ἐποπτείαν αὐτοῦ εἰς ἄλλον τινὰ λατῖνον ἱερέα. Ἐκεῖθεν συνοδευό-
μενος ὑπό τινος οὐνίτου Χερρονήσου ἐπισκόπου Διονυσίου τοῦ Γραίκου, μένοντος ἐν Βενετίᾳ μετὰ
τὴν ἐκ Τριδέντου ἐπάνοδόν του (ἡ ὑπογραφή του ἀπαντᾷ ἐν πρακτικοῖς τῆς ἐκεῖ συνόδου ἔτους 1547.
Ὅρα *Mansi* Concil. ampl. collectio, τ. 33, σ. 64 καὶ 201), μετέβη εἰς Ῥώμην ὡς ἔξαρχος τοῦ
Διονυσίου, ὅπου καὶ αὐτὸς ἠρνήθη τὴν ὀρθοδοξίαν του γενόμενος τοῦτ' αὐτὸ κατόλικος οὐνίτης, καὶ
τὸν Διονύσιον παρέστησεν ἀντορθόδοξον καὶ πατριάρχην Κ/πόλεως οὐνίτην (πρβλ. *Δωροθέου* Βιβλίον
χρονικόν, Ἐνετίῃσιν, 1781, σ. 445—447. Gerlach, Tage-Buch, σ. 59—60. *Ι. Βελούδου* Ἑλλήνων
ὀρθοδόξων ἀποικία ἐν Βενετίᾳ, ἐκδ. 2, ἐν Βενετίᾳ, 1893, σ. 65—66. Συνοδικὸν ἔγγραφον κατὰ Διο-
νυσίου ἔτους 1547-ου παρὰ *É. Legrand,* Notice biographique sur Jean et Théodose Zygo-
malas. Paris, 1889, σ. 10—12, 86—91. *Β. Μυστακίδου* Σελὶς πατριαρχικῆς ἱστορίας. Ἐν Κ/πό-
λει, 1890, σ. 9—20, 24—33). Γνωσθέντος δὲ τοῦ τολμήματος τούτου ἐν Κ/πόλει, ὁ Διονύσιος ἀρ-
νούμενος τὴν συμμετοχήν του ἐπέρριπτε τὴν εὐθύνην εἰς μόνον τὸν Μητροφάνην· καὶ τοῦτο ὅμως
δολίως, διότι καὶ τὰς περὶ τὸν ἐν Βενετίᾳ ναὸν πράξεις τοῦ Μητροφάνους ἐπεκύρωσε διὰ σιγιλ-
λίου τοῦ ἔτους 1550 καὶ τὴν ἐκεῖ τῶν Γραικῶν Ἀδελφότητα ηὐχαρίστησεν ὡς καλῶς καὶ φιλο-
φρόνως ὑποδεχθεῖσαν τὸν Μητροφάνην· εἰς δὲ στήριξιν ἑαυτοῦ ἐν τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ ἀφει-
δῶς ἐδαπάνα, ὑπεραυξήσας καὶ τὸ πρὸς τὸν Σουλτᾶνον πεσκέσιον (πρβλ. τὸ καταδικαστικὸν τῶν πρά-

Μετὰ τὸ γράμμα τοῦ Ἰωακεὶμ ἔχομεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ διαφόρων
πατριαρχῶν Κ/πόλεως δυοκαίδεκα πιττάκια (ἀριθ. 2—13), ἀναγόμενα πάντα
εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, εἰς διαφορὰν μεταξὺ κατολίκων καὶ καθο-
λικῶν ὀρθοδόξων τῆς νήσου Μήλου. Τῶν πιττακίων τούτων τὴν σύνταξιν
προὐκάλει αἴτησις ἰδία τῶν ἐν Μήλῳ κατολίκων ἐπισκόπων πρὸς τοὺς οἰ-
κουμενικοὺς πατριάρχας, εἰς πτόησιν δὲ τῶν τελευταίων καὶ πίεσις τοῦ τῆς
Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ. Οἱ πατριάρχαι καὶ λόγῳ φιλα-
δελφίας πρὸς ἑτεροδόξους μὲν ἀλλ' ἀδελφοὺς ἐν Χριστῷ, καὶ λόγῳ πόθου
ὅπως οἱ ἐν μέσῳ τῶν ὀρθοδόξων εὑρισκόμενοι ἀλλόδοξοι συμβιῶσιν ἐν εἰρήνῃ,
ἐδέχοντο τὰς αἰτήσεις, τὰς δὲ πιέσεις καὶ ἀγογγύστως εἰς διάκρισιν· τοῦ δι-
καίου, διδόντες οὕτω τοῖς λατίνοις ἐπισκόποις πιττάκια διατακτικὰ συμβάλ-
λοντα εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ κατ' αὐτοὺς δικαίου· ὡς δὲ μαρτυρεῖ τὸ ὑπ' ἀριθ-
μὸν 5 γράμμα, τὰ πιττάκια ταῦτα ἐγράφοντο ταὐτοχρόνως εἰς διπλοῦν, ἵνα
τὸ μὲν πρῶτον ἐγχειρίζηται παρὰ τοῦ ἐνδιαφερομένου τοῖς ἀντιδίκοις, τὸ δ'
ἕτερον μένῃ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἐν Μήλῳ ἰδίας τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐπισκο-
πῆς εἰς μαρτυρίαν τῆς νομίμου τοῦ πατριαρχείου πορείας. Τὰ πιττάκια 2—13,
πάντα πρωτότυπα, εἶχεν ἐν τοῖς ἀρχείοις ἡ ῥηθεῖσα λατινικὴ ἐπισκοπή·
τοῦτο δὲ μαρτυροῦσιν αἱ ὄπισθεν αὐτῶν ἰταλικαὶ σημειώσεις, αἵτινες δὲν δύ-
νανται νὰ εἶναι ἢ δηλωτικαὶ τοῦ ἀρχείου, ἐν ᾧ τὰ πατριαρχικὰ ἐκεῖνα πιττά-
κια εὑρίσκοντο πρότερον. Ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῶν (ἀριθ. 2), ὅπερ φέρει τὴν ὑπο-
γραφὴν Μελετίου Πηγᾶ, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἐν ἔτει δὲ 1597-ῳ καὶ
τοποτηρητοῦ τοῦ χηρεύοντος τότε Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, πληροφορούμεθα ὅτι
ἡ μεταξὺ λατίνων καὶ ὀρθοδόξων τῆς νήσου Μήλου διαφορὰ εἶχε τὴν ἀρχήν
της ἀπὸ χρόνου παλαιοτέρου. Ἐπείσθη δηλαδὴ ὁ Μελέτιος ἐκ τῶν παρα-
πόνων τοῦ ἐν αὐτῇ λατίνου ἐπισκόπου Φραγκίσκου, ὅτι οἱ ἐκεῖ ὀρθόδοξοι
εἶχον ποτὲ διαρπάξει πράγματά τινα ἀνήκοντα τῷ ἐπισκοπικῷ αὐτοῦ ναῷ·
διὸ καὶ γράφει τοῖς ὀρθοδόξοις Μηλίοις, ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐπιστρέψωσι ταῦτα

ξεων τοῦ Διονυσίου ἐγκύκλιον γράμμα τοῦ Ἱεροσολύμων πατριάρχου Γερμανοῦ ἐν τοῖς ἐμοῖς Ἀνα-
λέκτοις Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, τ. 1, σ. 216—219). Ὁ Μητροφάνης, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ
βεζιρεύοντος πατρός του καὶ τῶν ὀργάνων του, οἷον τοῦ Μιχαὴλ Κανταχουζηνοῦ, ἐγένετο δυναστι-
κῶς καὶ πατριάρχης οἰκουμενικὸς δίς, ἐνδομύχως κατόλικος ὢν καὶ ὑπὲρ τοῦ παπισμοῦ ἐργαζόμενος
ὑπούλως, ὡς μαρτυρεῖ τὸ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς πρώτης πατριαρχίας του πτῶσιν σταλὲν (ἔτει 1578-ῳ)
γράμμα του πρὸς τὸν Ῥώμης πάπαν Γρηγόριον τὸν 13-ον (*Schelstrate*, Acta Orientalis Ecclesiæ
contra Lutheri haeresim. Romae, 1739, σ. 243—236) καὶ ὁ παρὰ τῷ Francesco Gondola χαρα-
κτηρισμὸς τοῦ Μητροφάνους· λέγει δὲ οὗτος ῥητῶς, ὅτι ὁ πατήρ του «ha donato al suo primo
figliolo il Patriarcato di Costantinopoli, il quale non solamente ha venduti tutti i vesco-
vati e le cure a chi gli ha dati più danari, non guardando se erano lupi o pastori,
ma ancora ha conceduto le chiese e i monasterii del rito romano ai medesimi cattoli-
ci, che li tenevano». Ὅρα *Fr. Gondola*, Relatione fata a papa Gregorio XIII di alcune
cose particolari del Turco l' anno 1574, παρὰ *V. Makuscev*, Monumenta historica Sla-
vorum meridionalium. Varsaviæ 1874, τ. 1, σ. 287.

τῷ Φραγκίσκῳ, ἵνα μὴ τυχὸν τιμωρηθῶσι τῆς ἁρπαγῆς οἱ πρωταίτιοι διὰ γραμμάτων ἐκκλησιαστικοῦ ἀφορισμοῦ. Ἡ ἐν Μήλῳ διαφορὰ σαφηνίζεται διὰ τοῦ κατόπιν γράμματος τοῦ πατριάρχου Ματθαίου (ἀριθ. 3), ἐκδεδομένου ἔτει 1601-ῳ. Κατ' αὐτὸ πρόκειται περὶ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ἀνήκοντος μὲν πρότερον τοῖς κατολίκοις Μηλίοις, ὑπὸ δὲ τῶν ὀρθοδόξων ἁρπαγέντος μεθ' ὅλων τῶν κτημάτων αὐτοῦ. Οὗτοι δὲν ἐψήφισαν τὴν πρὸς ἐπιστροφὴν αὐτοῦ διαταγὴν τοῦ Μελετίου, ὡς ἔχοντες βεβαίως καὶ αὐτοὶ θετικώτερα ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος ναοῦ δίκαια· θὰ ἦτο πιθανῶς κτίσμα τῶν ἐπὶ Βυζαντινῶν ὀρθοδόξων προπατόρων αὐτῶν, ὅπερ, τῆς Μήλου λῃστρικῶς ἁρπαγείσης ὑπὸ τῶν Φράγκων σταυροφόρων, θὰ περιῆλθεν εἰς τὴν αὐθαίρετον κατοχὴν τῶν ἐν αὐτῇ κατοικησάντων λατίνων καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκβιασθέντων εἰς οὐνιτισμὸν Μηλίων, ἄχρις οὗ, τῆς νήσου γενομένης τουρκικῆς, θὰ εὗρον οἱ Μήλιοι περίστασιν εὔνουν νὰ ἔχωσι καὶ πάλιν τὸ προπατορικὸν αὐτῶν κτίσμα. Οὕτω, νομίζω, ἐξηγεῖται ἡ συνεχής, ὡς θὰ ἴδωμεν, παρακοὴ τῶν Μηλίων εἰς τὰ πατριαρχικὰ διατάγματα, ἅτινα ἄλλως ᾐσθάνοντο καὶ αὐτοὶ γινόμενα φιλοφροσύνης ἕνεκα πολιτικῆς καὶ διὰ πιέσεως ἐξωτερικῆς. Μεταξὺ λοιπὸν τῶν ἐτῶν 1597 καὶ 1601 τοῦ λατίνου ἐν Μήλῳ ἐπισκόπου ἡ ἐλπὶς ἔμενεν ἀπραγματοποίητος. Ἀλλ' ἤδη ἐπεμβαίνει εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ὁ γάλλος ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς ὡς προστάτης τῶν ἐν Τουρκίᾳ κατολίκων, καὶ μεσιτεύσας παρὰ τῷ πατριάρχῃ Ματθαίῳ ἀπαιτεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ τοῖς λατίνοις ἡ παράδοσις τοῦ ναοῦ. Ἡ παρέμβασις ὅμως αὕτη ἀναγκάζει τὸν πατριάρχην, ὅπως ἡ ἀπαίτησις τοῦ πρεσβευτοῦ λάβῃ τὴν ἁρμόζουσαν αὐτῇ κατὰ νόμους θέσιν· παρατηρηθέντος δηλαδὴ ὅτι ὑπάρχουσι δύο ἀντίδικα μέρη διεκδικοῦντα τὴν κυριότητα τοῦ ἐν Μήλῳ ναοῦ, ἀποφασίζει τὸ πατριαρχεῖον ὅπως ἡ μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ ἐξετασθῇ ἐπιτοπίως· ἐκ τούτου διετάχθη ἡ ἐν Μήλῳ ὀρθόδοξος κοινότης νὰ καταστήσῃ δι' ἐκθέσεως γνωστὸν εἰς αὐτὸ ὅσα πρότερον αὕτη ὥριζεν ἐκεῖ καὶ ὅσα ἡ λατινική, ἵνα οὕτω διαφωτιζόμενον τὸ πατριαρχεῖον ἀποφανθῇ κατόπιν περὶ τοῦ δικαίου ἐν γνώσει, κανονίσῃ δὲ καὶ τὴν πρὸς τὸν γάλλον πρέσβυν ἀπάντησιν. Ὁμοία τις διαταγὴ θὰ ἐδόθη καὶ παρὰ τοῦ πρεσβευτοῦ εἰς τοὺς ἐν Μήλῳ κατολίκους. Φαίνεται ὅτι θὰ ἐστάλη ἐν τῷ μεταξὺ ἡ προζητηθεῖσα τῶν ὀρθοδόξων ἐξεταστικὴ ἔκθεσις εἰς τὸ πατριαρχεῖον, διότι τὸ κατόπιν γράμμα τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου (ἀριθ. 4) παρουσιάζει συνεπῆ πρὸς τοιαύτην ἔκθεσιν ἀπόφασιν· ἤτοι, μὴ κριθείσης ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ ἐπαρκοῦς τῆς ἐκθέσεως καὶ αὐτοῦ δὲ ἐπιμένοντος εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Φραγκίσκου, ἴσως δὲ καὶ πιέζοντος τὸ πατριαρχεῖον, ἀποφασίζεται νὰ ἐξετασθῇ τῶν λατίνων ἡ ὑπόθεσις ἐν Μήλῳ παρουσίᾳ πατριαρχικοῦ τινος ἐξάρχου. Πρὸς τοῦτο χρησιμοποιεῖται ἀρχιερεύς τις, ὅστις μεταβαίνων ὡς ἔξαρχος εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου ἐντολὴν ἔλαβε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν Μῆλον πρὸς διάκρισιν τοῦ περὶ τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων δικαίου. Ἡ ἔρευνα τοῦ

ἐξάρχου κατέληξεν εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἦτον ἐξ ἀρχῆς κτῆμα λατινικόν· μανθάνομεν δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 γράμματος τοῦ πατριάρχου Ῥαφαήλ· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Μήλιοι καὶ κατόπιν ἐπὶ ἔτη πολλὰ δὲν ἔδιδον τὸν ναὸν τοῖς ἀντιδίκοις, εὔλογον νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐξάρχου ἐλογίζοντο παντελῶς ἄδικον, βεβιασμένην ἐκ πιέσεως τοῦ γάλλου πρεσβευτοῦ· διότι οὕτω μόνον φαίνεται εἰς ἐμὲ τοὐλάχιστον καταληπτὴ ἡ ἐν ἑτέρῳ γράμματι τοῦ πατριάρχου Ῥαφαὴλ (ἀριθ. 5) εἴδησις, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Μήλῳ τοῦ ἐξάρχου ἀνάκρισιν ἐξέδωκεν ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ὁρισμὸν κοινοποιηθέντα εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ διατάσσοντα τὴν παράδοσιν τοῦ ναοῦ τοῖς ἐν Μήλῳ κατολίκοις. Ἀλλ' οἱ Μήλιοι οὐδ' εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦτον ὑπακούσαντες προτρέπονται τέλος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου (ἀριθ. 6) νὰ παραδώσωσι τοὐλάχιστον εἰς τὴν φραγκοεπισκοπὴν τὰ κτήματα αὐτῆς, ὅσα φαίνεται ἐξηρτῶντο ἀπὸ τοῦ ναοῦ (ὁ ναὸς παρασιωπᾶται), οἷον οἰκίας, ἀμπέλους, ἀγροὺς κτλ. Οἱ Μήλιοι μένουσιν ἄκαμπτοι· ὁ δὲ γάλλος πρεσβευτὴς ἡττηθεὶς οὕτως ὑπὸ τῆς ἀκαμψίας αὐτῶν ἀπέχει τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἀφεὶς τὴν εὐθύνην αὐτῆς τῷ λατίνῳ ἐπισκόπῳ Φραγκίσκῳ Τομάζῳ. Οὗτος τέλος ἀναγκάζεται μόνος νὰ ζητῇ τὴν ὑπὲρ τῆς λατινικῆς ἐπισκοπῆς συνδρομὴν τοῦ πατριαρχείου· διὰ τοῦτο τὰ κατόπιν γράμματα τοῦ πατριάρχου Ῥαφαὴλ ἄχρι τοῦ ἔτους 1604 (ἀριθ. 7, 8) παρουσιάζουσιν αὐτὸν μόνον μεσιτεύοντα παρὰ τῷ πατριάρχῃ καὶ γράμματα παρ' αὐτοῦ ζητοῦντα κατὰ τῶν ὀρθοδόξων Μηλίων ἀφοριστικά. Καὶ ἐλάμβανε μὲν αὐτὸς τοιαῦτα, ἀλλ' ἠγνόει ὅτι περιεῖχον αὐτὰ καὶ ἓν φανερὸν ἔν τινι γωνίᾳ «ἄνευ», προτρεπτικὸν μὲν εἰς ἀντίστασιν, σημαῖνον δὲ καὶ τὸ ἄκυρον καὶ τὸ ἀνενέργητον τῶν ἀφορισμῶν. Ἡ πολιτεία αὕτη τοῦ πατριάρχου ἐξηγητέα, νομίζω, ἐξ ἐνδομύχου πεποιθήσεως αὐτοῦ ὅτι τὸ δίκαιον ἦτον ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων Μηλίων· ν' ἀρνηθῇ δὲ καὶ τὴν εἰς τὸν Φραγκῖσκον συνδρομήν του, ἦτον ἀδύνατον, ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει ὅτι αὐτὸς ῥαγιᾶς ὢν ἠδυνάτει νὰ παλαίῃ φανερῶς μετὰ τοῦ πανισχύρου τότε γαλλοπροστατεύτου κατολικισμοῦ παρὰ τῇ κυβερνήσει τῇ τουρκικῇ· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ αὕτη οὐχὶ εἰλικρινῶς ὑπεστήριξε τὴν ἐν Μήλῳ ἐπέμβασιν τοῦ γάλλου πρέσβεως, ὡς ἀπέδειξεν ἡ ἀποτυχία τοῦ χάριν αὐτοῦ καὶ πρὸς ἐκφοβισμὸν τοῦ πατριαρχείου γενομένου διατάγματός της. Τέλος ἐν τῷ μεταξὺ συνεβιβάσθησαν ἀμφότερα τὰ ἀντίδικα μέρη· τοῦτο παρατηρεῖται ἐν τῷ γράμματι τοῦ πατριάρχου Ῥαφαὴλ ἔτους 1606 (ἀριθ. 9), καθ' ὃ λατῖνοι καὶ ὀρθόδοξοι διορίσαντες ἐπιτοπίως ἐξ ἑαυτῶν διαιτητὰς διέκριναν, τίνα τῶν κτημάτων τοῦ ναοῦ ἠδύναντο νὰ εἶναι τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης μερίδος. Οὕτως ἐπεδικάσθη τῷ ὀρθοδόξῳ ἀρχιεπισκόπῳ Παρθενίῳ ἡ ἐπικαρπία τοῦ ἑνὸς τρίτου, τῷ δὲ λατίνῳ ἐπισκόπῳ Φραγκίσκῳ ἡ τῶν λοιπῶν δύο τρίτων. Ἐκ τούτου δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι οἱ Μήλιοι κατόλικοι εἶχον περιορίσει τὰς ἀξιώσεις των εἰς μόνα τὰ κτήματα τοῦ ναοῦ, ὅσα αὐτοὶ καὶ ἐλογίζοντο

καὶ ἀπέδειξαν προστεθειμένα τούτῳ κατὰ τὴν προτέραν λατινικὴν αὐτοῦ κατοχήν. Τὴν ἀπαίτησιν ταύτην θὰ ἔκριναν δικαίαν οἱ ὀρθόδοξοι καὶ οὕτω θὰ συνεφώνησαν εἰς συμβιβασμόν. Φαίνεται ὅμως μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων Μηλίων νὰ ὑπῆρχε καὶ μερὶς μὴ παραδεχομένη τὸν συμβιβασμόν, διότι τὰ κατόπιν γράμματα (ἀριθ. 10—13) παρουσιάζουσιν ἄλλην διεύθυνσιν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Οὕτως ἀναφέρει τῷ πατριάρχῃ Νεοφύτῳ (1609) ὁ γάλλος πρέσβυς, ὅτι ἀποβιώσαντος τοῦ ἐν Μήλῳ κατολίκου ἐπισκόπου Φραγκίσκου, τινὲς τῶν ὀρθοδόξων ἥρπαξαν ἀπὸ τῶν ἐν τῇ καθέδρᾳ του πράγμάτων ἔνια, οἷον σκεύη, ἐνδύματα καὶ λοιπά. Ὁ πατριάρχης μεταβιβάζει τὴν εἴδησιν ταύτην τοῖς Μηλίοις καὶ ἀπειλῶν ἀφορισμὸν προτρέπει νὰ ἐνεργηθῇ τῶν ἁρπαγέντων ἡ ἐπιστροφὴ τῷ γάλλῳ προξένῳ. Μετά τινα ἔτη φαίνεται ἐνοχλούμενος παρ' αὐτῶν ὁ νέος λατῖνος ἐπίσκοπος, τῶν Μηλίων διαμφισβητούντων, ὡς φαίνεται, τὴν ἐπιδικασθεῖσαν ἄλλοτε τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ κτηματικὴν ἐπικαρπίαν· ὁ δὲ πατριάρχης Τιμόθεος (1614) συνιστᾷ αὐτοῖς τὸν σεβασμὸν τῆς προγενομένης συμφωνίας· δι' ἑτέρου δὲ γράμματος ἀγγέλλει αὐτοῖς, ὅτι τὸν Μήλου ἀρχιεπίσκοπον Νεόφυτον, ὡς παραβάτην ἴσως τῆς συμφωνίας, ἐκάθηρε συνοδικῶς. Ὁπόσον οἱ ἐν Μήλῳ ἐπίσκοποι τῶν κατολίκων ἔκρινον ἀναγκαίαν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν συνδρομὴν τῶν οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν, ἀποδεικνύει (ἀριθ. 13) τὸ γεγονός, ὅτι ὁ νέος αὐτῶν ἐπίσκοπος Νικόλαος Λέσδος μεταβὰς δι' ὑποθέσεις του εἰς Ἰταλίαν ἠναγκάσθη διὰ τοῦ ἐν Κ/πόλει γάλλου πρεσβευτοῦ ἢ καὶ κατ' εὐθεῖαν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἔκδοσιν γράμματος τοῦ πατριάρχου Τιμοθέου (1615), ὅπως οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Μήλου μὴ ἐνοχλῶσι διὰ τὰ ἐπισκοπικά του πράγματα τὸν ἐν καιρῷ τῆς ἀπουσίας ἐπίτροπον αὐτοῦ γάλλον πρόξενον.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν εἰς τὴν νῆσον Μῆλον ἀναφερομένων πατριαρχικῶν γραμμάτων προκύπτει, ὅτι τὸ περὶ τὸν ἐκεῖ ναὸν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων δίκαιον ἦτον ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων αὐτῆς κατοίκων· τοῦτ' αὐτὸ ἀπέδειξε καὶ μεταγενεστέρα τοῦ 1615-ου ἔτους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ λατινικὴ ἀπαίτησις· ὅτε, ἐξετάσεως γενομένης νομίμου, ἀπεδείχθη τὸν ναὸν «δικαίῳ τρόπῳ λέγεσθαι καὶ εἶναι ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ δεσποτείαν τοῦ κατὰ καιρὸν εὑρισκομένου ἀρχιεπισκόπου, τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ ὑποκειμένου» [1]. Ἀξιοσημείωτον ὅμως, ὅτι καθ' ὅλην τὴν πολυετῆ περὶ τοῦ ναοῦ τούτου ὑπόθεσιν ἐπολιτεύθη τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον χριστιανικώτατα, οὔτε ἀπορρῖψαν οὔτε καὶ ἀμελῆσαν τὰς οὐσιωδῶς ἀδίκους ἐπ' αὐτοῦ λατινικὰς ἀπαιτήσεις, ζητῆσαν δὲ τοὐναντίον ἐπιμόνως τὴν διάκρισιν τοῦ δικαίου αὐτῶν, ὁποῖον καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι τοῦτο· ἐνῶ ἀπὸ μέρους ἐπισκόπου κα-

---

[1]) Ὅρα συνοδικὸν γράμμα τοῦ ἔτους 1628 ἐκδεδομένον ὑπὸ *Μ. Γεδεών*. Ἐκκλησ. Ἀλήθεια, 1889, τ. 9, σ. 176.

τολίκου ἢ πάπα Ῥώμης οὐδὲ ἓν ἐγὼ γινώσκω τοιαύτης ἀφιλοκερδοῦς ἐπιεικείας παράδειγμα πρὸς ναοὺς ὀρθοδόξους ἐν ταῖς ἐνορίαις αὐτῶν ὑπάρχοντας κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Τὸ δὲ παραδοξότατον, ὅτι πατριάρχης οἰκουμενικός, ὁ πολὺς Λούκαρις, ὁ ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν καταρραδιουργούμενος ὑπὸ παπιστικῶν ὀργάνων κληρικῶν τε καὶ διπλωματικῶν, αὐτὸς ἐν ἀκμῇ τῶν ἐξ αὐτῶν ῥαδιουργιῶν ἐδωρήσατο συνοδικῇ διαγνώσει τὸν ἐν Μήλῳ ναὸν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων τοῖς ἐκεῖ κατολίκοις χριστιανοῖς (ἔτει 1628-ῳ), ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως τὴν αὐτοῦ προστατευτικὴν κυριότητα ἔχῃ οὐχὶ ἡ τότε θρασεῖα ἐν Τουρκίᾳ θεράπαινα τοῦ κατολικισμοῦ, ἡ γαλλικὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβεία, ἀλλ' ὁ αὐτόθι κατὰ καιρὸν βάιλος τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας, ὄντος τότε τοιούτου Σεβαστιανοῦ τοῦ Venieri. Καὶ ἡ δωρεὰ ἐγένετο οὐχὶ διά τινα τούτου πίεσιν, ἀλλὰ διότι ὑποβαλὼν ὁ βάιλος παρακλητικὴν τῷ πατριάρχῃ Κυρίλλῳ Λουκάρει ἀναφορὰν ὑπὲρ ἀλλοδόξων ἀπόρων τῆς Μήλου κατοίκων, χριστιανῶν δὲ ὅμως καὶ αὐτῶν καὶ στερουμένων ναοῦ, συνεκίνησεν αὐτὸν οὕτως, ὥστε καὶ δίκαιον καὶ ἄξιον καὶ προσῆκον νὰ κρίνῃ τοῦ νὰ ἔχωσι καὶ οἱ ἄποροι οὗτοι χριστιανοὶ ἴδιον τόπον προσευχῆς [1].

Οὐχὶ μικρᾶς σπουδαιότητος εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 15 γράμμα Ἀθανασίου τοῦ Πατελλάρου, ὅπερ συντάξας καὶ ὑπογράψας αὐτὸς ὡς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀπέστειλεν ἐξ Ἀγκῶνος ἔτει 1635-ῳ τῷ τότε Ῥώμης ἐπισκόπῳ Οὐρβανῷ τῷ ὀγδόῳ. Ὁ Ἀθανάσιος οὗτος Κρὴς τὴν πατρίδα, λόγιος ἀνὴρ καὶ γόνος Πατελλάρων, εἶναι γνωστὸς ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀφ' οὗ χρόνου παρουσιάζεται ὡς νόμιμος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Τὸ προηγούμενον αὐτοῦ εἶναι εἰς ἐμὲ τοὐλάχιστον ἄγνωστον· εἰκάζω μόνον ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ νεανικῶν αὐτοῦ πράξεων, ὅτι τὰς σπουδὰς ὤφειλεν εἰς λατίνους κληρικούς, ἢ εἴς ἰταλικόν τι πανεπιστήμιον [2]· ἄλλως δὲ τῶν Πατελλάρων ἡ οἰκογένεια, εἰ καὶ τῶν διασήμων ἐν Κρήτῃ [3], εἶχε κλίσεις οὐνιστι-

---

1) Τὸ περὶ τῆς δωρεᾶς ταύτης χριστιανικώτατον συνοδικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Λουκάρεως ἴδε ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ, τ. 9, σ. 176.

2) Περὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ *Δημήτριος ὁ Προκοπίου* λέγει ταῦτα· «Ἀθανάσιος Κρής, πατριάρχης ΚΠ, ἀνὴρ εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς ἀραβικῆς γλώσσης, καὶ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ἔμπειρος, ἱκανὸς κατανοεῖν τῶν τε λογογράφων καὶ φιλοσόφων τὰ συγγράμματα· ἐσχόλαζε περὶ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς καὶ ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ χριστιανικῆς ἀγάπης». Καὶ πάλιν· «Ἀθανάσιος Πατελάριος, Κρής, πατριάρχης ΚΠ, ἀνὴρ σοφός, εἰδήμων τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γλώττης, κῆρυξ καὶ διδάσκαλος τῶν θείων λογίων, φιλόσοφος, φιλόλογος, ποιητής· τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων οὐδὲν τύποις ἐκδέδοται». *Κ. Σάθα* Μεσαιων. βιβλιοθήκη, τ. 3, σ. 483 καὶ 485. ***Fabricii-Harles***, Bibl. graeca, τ. 11, σ. 524 καὶ 527.

3) Ὁ Τζάνες Μπουνιαλῆς ἀναφέρων αὐτὴν ὡς ἐξέχουσαν ἐν Κρήτῃ καυχᾶται λέγων· «Τὸν Πατελᾶρο λέγω σου πῶς ἔστεκε στὴν Πόλιν καὶ ἤτονε οἰκουμενικός, καθὼς τὸ ξέρουν ὅλοι». Ὅρα *É. Legrand*, Bibliogr. hell. du XVIIe siècle, τ. 2. σ. 397.

κάς [1]. Τὴν εἰς μητροπολίτην Θεσσαλονίκης προαγωγήν του ὀφείλει πιθανῶς εἰς τὸν πατριάρχην Τιμόθεον τὸν 2-ον [2]. Τὴν πρώτην ὡς μητροπολίτου εἴδησιν περὶ αὐτοῦ ἔχομεν ἀπὸ μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1620, ὅτε ὡς μέλος ἐκλογικῆς «ὑπερτελοῦς συνόδου» ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπέγραψε πρᾶξιν αὐτῆς, δι' ἧς μετατεθεὶς ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ὁ Λούκαρις ἀνεγνωρίσθη νόμιμος οἰκουμενικὸς πατριάρχης [3]. Τῇ δὲ 1-ῃ Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους παρὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνυπέγραψε μετ' ἄλλων ἀρχιερέων συνοδικὴν πρᾶξιν εἰς διακανόνισιν τῶν τότε χρεῶν τοῦ πατριαρχείου συμβάλλουσαν [4]. Γενομένου δὲ κατόπιν (1622) ἐπιβατικῶς πατριάρχου τοῦ οὐνιτίσαντος Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας [5] καὶ μετ' αὐτὸν Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως καὶ πάλιν ἐπανελθόντος τὸ δεύτερον εἰς τὸν θρόνον τοῦ κανονικοῦ πατριάρχου Λουκά-

---

1) Συγγενεῖς τοῦ Ἀθανασίου σπουδάσαντας ἐν Ῥώμῃ καὶ γενομένους ἀποστάτας τῆς ὀρθοδοξίας ἴδε παρὰ τῷ *Legrand* ἔνθ. ἀνωτ. τ. 3, σ. 185—193.

2) Ἡ παρὰ τῷ *Δημητρακοπούλῳ* (Ὀρθόδοξος Ἑλλάς, ἐν Λειψίᾳ 1872, σ. 152) εἴδησις, ὅτι ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Λουκαρέως, δὲν φαίνεται πιθανή.

3) Ἴδε τὴν πρᾶξιν ταύτην παρὰ τῷ *Legrand* ἔνθ. ἀν. τ. 4, σ. 342. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ *Μ. Γεδεὼν* (Πατριαρχ. πίνακες, σ. 547) ὅλως ἀνακριβῶς τὴν πρώτην Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως πατριαρχίαν ἀναγράφει ἔτει 1612-ῳ, ἐνῷ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον πατριάρχης ὢν Ἀλεξανδρείας ὁ Κύριλλος διῴκει τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἁπλῶς ὡς τοποτηρητὴς αὐτοῦ. Τὸ ἀνακριβὲς τοῦτο ἐπορίσθη ὁ Γεδεὼν ἐκ παρανοήσεως ἐγγράφου (παλαιοῦ σημειώματος) προεκδοθέντος ὑπ' ἐμοῦ (Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου ΚΠ παράρτ. τ. Κ' — ΚΒ', σ. 88—89. Πρβλ. *Legrand* ἔνθ. ἀν. τ. 4, σ. 269). Ἀνακριβὴς παρὰ τῷ *Γεδεὼν* (Πατρ. πιν. σ. 549—550) καὶ ὁ χρόνος λήξεως τῆς πατριαρχίας τοῦ Τιμοθέου καὶ τῆς δῆθεν ἔτει 1621-ῳ δευτέρας τοῦ Λουκάρεως πατριαρχίας. Ἐπειδὴ ὑπάρχουσι δύο γράμματα μηνὸς Ἀπριλίου ἔτους ͵ζρκζ' καὶ ἰνδικτιῶνος β' (=1619), φέροντα ἀμφότερα ἐπὶ κεφαλῆς τὸ ὄνομα Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως (*Μ. Χαμουδοπούλου*, Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ἡ πρώτη ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἄνοδος. Ἐκκλησ. Ἀλήθεια, τ. 3, σ. 151—153), φαίνεται ὅτι οὗτος ἀνέβη τὸ πρῶτον τὸν θρόνον ὡς οἰκουμενικὸς ἐν μέσῳ ταραχῶν καὶ διὰ μερικῆς ἴσως ἐκλογῆς πρὸ τοῦ ἔτους 1620 καὶ μετὰ τὸν εἰσέτι ἀπροσδιορίστου ἀκριβῶς χρόνου θάνατον τοῦ Τιμοθέου· καὶ ἐπειδὴ θὰ ὑπῆρχεν ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ, διὰ τοῦτο πιθανῶς ἐδέησε νὰ συμπληρωθῇ καὶ νομιμοποιηθῇ αὕτη διὰ τῆς μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ 1620-οῦ ἔτους συνελθούσης «ὑπερτελοῦς συνόδου». Ἡ διάδοσις ὅτι ὁ Κύριλλος ἐγένετο τὸ πρῶτον οἰκουμενικὸς πατριάρχης τῇ 5-ῃ Νοεμβρίου 1621, δὲν εἶναι ἀληθής. Τὸ αὐτὸ ἀνάληθες ἐπανέλαβον καὶ οἱ ῥῶσσοι τοῦ Κυρίλλου βιογράφοι. Ἴδε *Α. Μπριάντσεφ*, Ὁ πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρις καὶ αἱ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίαι αὐτοῦ (*А. Брянцевъ*, Патріархъ Кириллъ Лукарисъ и его заслуги для Православной Церкви. Ἐν Πετρουπόλει, 1870), σ. 65. ***Εὐγράφου Ὀφσιάννικοφ*** Ὁ πατρ. ΚΠ Κύριλλος Λούκαρις καὶ ὁ ἀγὼν αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐν Ἀνατολῇ ῥωμαιοκατολικῆς προπαγάνδας (***Евг. Овсянниковъ***, Конст. патр. Кириллъ Лукарисъ; его борьба съ римско-католического пропагандою на востокѣ. Νοβοτσερκάσκ, 1903), σ. 149.

4) *Legrand* ἔνθ. ἀνωτ. σ. 344.

5) Παρὰ τῷ *Γεδεὼν* (Πατρ. πιν. σ. 552) ἀνακριβῶς ἔτει 1623-ῳ. Ὁ μέγας λογοθέτης ***Χρυσόσκουλος*** ἐν τῇ ἀφηγήσει του (παρὰ τῷ *J. Aymon*, Monuments authentiques. La Haye, 1708, σ. 204) ὁρίζει τὸ 1622-ον ἔτος. Ἡ πτῶσις τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ ἐξ Ἀμασείας Γρηγορίου ἡ πατριαρχία διενηργήθη κατὰ παραγγελίαν ἐκ Ῥώμης καὶ Παρισίων ὑπὸ τοῦ τότε γάλλου πρεσβευτοῦ de Cesy· ὅρα τὰς πρὸς τὸν βασιλέα του Λουδοβῖκον 13-ον σχετικὰς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐπιστολάς του παρὰ τῷ *A. J. Turgenev*, Historica Russiæ monumenta. Petropoli, 1841—1848, τ. 2, σ. 424 καὶ 425.

ρεως (1623), ὁ Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιος μετέχει τῶν ἐργασιῶν (μηνὶ Ἰουνίῳ 1624) τῆς περὶ τοῦτον συνόδου [1]. Μεθ' ἱκανὰ ἔτη (1632) ἀπαντᾷ ἐπιστολὴ τοῦ Θεσσαλονίκης Ἀθανασίου πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πάστορα Ἀντώνιον Leger, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι τοῦ Λουκάρεως πατριαρχοῦντος εἶχε καὶ ὁ Ἀθανάσιος τὴν εὔνοιαν τῆς τότε μέγα δυναμένης ἐκεῖ πρεσβείας τῶν Κάτω Χωρῶν ἐναντίον τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἐπηρειῶν τῶν κατολίκων πρεσβειῶν. Ἡ ἐπιστολὴ παριστᾷ μετάμελον τοῦ Ἀθανασίου, ὅτι συνέβη ἐν καιροῖς ἀνωμάλοις διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸς ἀρχιερεύς, καὶ οὕτω νὰ στερεῖται τῆς ἄλλοτέ ποτε προσφιλοῦς αὐτῷ μελέτης, ὥστε καὶ νὰ λησμονῇ ἂν εἶχε ποτὲ σπουδάσει ἐντὸς φροντιστηρίων [2]. Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τοῦ 1633-ου ἔτους διώξας τὸν ὀρθόδοξον Λούκαριν ἁρπάζει τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ὁ τελείως κατόλικος ἀρχιερεὺς Κύριλλος ὁ ἐκ Βερροίας· μετὰ μίαν ὅμως ἑβδομάδα διωχθέντος καὶ αὐτοῦ, δίδοται πάλιν ὁ θρόνος Κυρίλλῳ τῷ Λουκάρει [3]· οὗτινος ἤδη πατριαρχοῦντος τὸ ἡττημένον παπιστικὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει κόμμα (οὗ προστάτης ὁ αὐτόθι παπικὸς πατριαρχικὸς βικάριος καὶ τῆς Αὐστρίας ὁ πρέσβυς Schmid, ὅστις καὶ ὄργανον ἦτο φανερὸν τοῦ καρδινάλι Βαρβερίνι, προέδρου τότε τῆς ἐν Ῥώμῃ Προπαγάνδας), προσεταιρίζεται τὸν ὑπόπτου χαρακτῆρος Θεσσαλονίκης Ἀθανάσιον τὸν Πατελλᾶρον, καὶ δι' ἐξαγορᾶς τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, τινῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν καὶ τῶν ἰσχυόντων ἐν τῇ τότε τουρκικῇ κυβερνήσει μουσουλμάνων, ἀναβιβάζει τὸν ἐν τῷ μεταξὺ οὐνιτίσαντα Ἀθανάσιον εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἔτει 1634-ῳ· ἀλλ' ἠδυνήθη νὰ μένῃ ἐν αὐτῷ βραχὺν μόνον χρόνον μεταξὺ Μαρτίου καὶ Ἀπριλίου, ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα, βαρύνας τὸ πατριαρχεῖον μὲ χρέος μέγα [4]· τότε δὲ καὶ τὴν μητρόπολιν Θεσσαλονίκης ἔδωκε τῷ ἀπὸ Ῥεντίνης ἐπισκόπῳ Δαμασκηνῷ [5]. Διωχθέντος ὅμως τοῦ Ἀθανασίου ἐκ τοῦ πατριαρχείου καὶ ἐπανελθόντος εἰς τοῦτο τὸ τέταρτον τοῦ Κυρίλλου Λουκά-

[1]) *Legrand*, Bibliogr. hell. du XVIIe siècle, τ. 4, σ. 346 καὶ 348.

[2]) *Legrand* αὐτόθι σ. 406—407.

[3]) Τὰ γεγονότα ταῦτα εἶναι καὶ ἀνακριβῆ καὶ συγκεχυμένα ἐν τοῖς Πατριαχικοῖς πίναξι τοῦ *Γεδεών*, ἀγνοοῦντος αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον τῆς πρώτης ληστρικῆς τοῦ ἐκ Βερροίας Κυρίλλου πατριαρχίας καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἐπάνοδον τοῦ Λουκάρεως εἰς τὸν θρόνον (ἴδε σ. 558—559). Τὸν χρόνον τῶν γεγονότων τούτων ὁρίζει σύγχρονος ἀνώνυμος (ἴδε τοὺς ἡμετ. πατριαρχικοὺς καταλόγους ἐν τῇ Byzant. Zeitschrift, 1899, τ. 8, σ. 399—400), ὅστις προσθέτει ὅτι ὁ ἐκ Βερροίας ἐπατριάρχησεν «ἕως μίαν ἑβδομάδαν», ἐνῷ τὸ τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ γράμμα ὁρίζει ἡμέρας ὀκτώ (ὅρα τὰ ἡμέτερα Ἀνάλεκτα, τ. 4, σ. 98), ἤτοι τὸ μεταξὺ 5—12 Ὀκτωβρίου διάστημα, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς *Μελετίου* τοῦ Ἀθηνῶν εἰδήσεως ἐν Ἐκκλησ. ἱστορίᾳ, τ. 3, σ. 447 (παρὰ τούτῳ μόνον τὸ ἔτος λελανθασμένον, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις τισίν, οἷον ἐν τῇ Relation de l' establissement des Pères de la Compagnie de Jesus en Levant, ἐκδ. Legrand. Paris, 1869, σ. 6).

[4]) Κατὰ τὸ ἔγγραφον τῆς καθαιρέσεώς του ἐχρέωσε τὸ πατριαρχεῖον μὲ ἑξήκοντα καὶ πλέον χιλιάδας ἄσπρων, κατὰ δὲ τὸν Ἐφέσου μητροπολίτην Μελέτιον τὸν Παντόγαλον μὲ ἑβδομήκοντα χιλιάδας γροσίων Ἴδε *Legrand*, Bibl. hell., τ. 4, σ. 434. Πρβλ. *H. Hottinger*, Analecta historico-theologica. Tiguri, 1652, σ. 559—560. *J. Aymon*, Monuments authentiques, σ. 103.

[5]) *Κ. Σάθα* Μεσαιων. Βιβλιοθήκη, τ. 3, σ. 570.

ρεως, ἡ περὶ αὐτὸν ἐνδημοῦσα σύνοδος ἐξέδωκε καὶ πανταχοῦ γνωστὸν κατέστησεν ἀνάθεμα δίκαιον κατὰ τοῦ λυμεῶνος τοῦ πατριαρχείου, τοῦ ἐπιβάτου Ἀθανασίου [1]. Ἡ μετὰ τὸ πάθημα τοῦτο τύχη τοῦ Ἀθανασίου εἶναι δυσδιάκριτος. Ὑπάρχει εἴδησις, ὅτι ἐστάλη εἰς τὴν μητρόπολίν του Θεσσαλονίκην [2], ἀλλὰ τοῦτο προϋποθέτει καθαίρεσιν τοῦ ἐκεῖ ἐγκατεστημένου Δαμασκηνοῦ ὑπὸ τοῦ Λουκάρεως· ὑπάρχει καὶ εἴδησις, ὅτι κατώρθωσεν ὁ Ἀθανάσιος νὰ διώξῃ τὸν Λούκαριν καὶ νὰ καταλάβῃ πάλιν τὸ πατριαρχεῖον [3]. Ἡ περὶ τούτου ὅμως εἴδησις φαίνεταί μοι ἀποτέλεσμα συγχύσεως γεγονότος πολὺ μεταγενεστέρου· ἀλλ' ἂν ἔχῃ βάσιν τινὰ ἀληθῆ, ἡ τοιαύτη δευτέρα τοῦ Ἀθανασίου πατριαρχία θὰ συνέβη μεταξὺ Δεκεμβρίου 1634 καὶ ἀρχῶν Μαρτίου 1635, ἐντὸς τριμήνου διαστήματος, καθ' ὃ στερούμεθα συγχρόνων γραπτῶν μνημείων ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας· διότι πράγματι ἀπὸ τέλους Νοεμβρίου 1634, ὅτε ἐπατριάρχει τὸ τέταρτον ὁ Λούκαρις, ἄχρι τῆς κατὰ Μάρτιον 1635 δευτέρας τοῦ ἐκ Βερροίας Κυρίλλου πατριαρχίας στερούμεθα καὶ σαφῶν περὶ τοῦ Λουκάρεως εἰδήσεων. Βέβαιον φαίνεται, ὅτι καθαιρεθεὶς καὶ ἀναθεματισθεὶς ὁ Ἀθανάσιος ἐστάλη που ἐξόριστος, ὁπόθεν ἤλπιζε διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει παπικῶν καὶ παπιστικῶν ὀργάνων του νὰ διωχθῇ ὁ Λούκαρις καὶ νὰ μετακληθῇ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον· ἰδὼν ὅμως ὅτι προὐτιμήθη ὑπ' ἐκείνων ὁ κατολικώτερος αὐτοῦ Κύριλλος ὁ ἐκ Βερροίας, καὶ νομίσας οὕτως ἑαυτὸν καὶ προσβεβλημένον καὶ ἠδικημένον, δραπετεύσας ἤρχετο πρὸς τὴν Ῥώμην, ἵνα τὸν ἐκ Βερροίας παραστήσῃ τῷ πάπᾳ ἀκατάλληλον πρὸς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ, ζητήσῃ δὲ καὶ τὴν προστασίαν του πρὸς ἐπανάκτησιν τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκ τούτου βλέπομεν τὸν Ἀθανάσιον διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 γράμματός του εἰς Ἀγκῶνα μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τοῦ 1635-ου ἔτους [4] γράφοντα ἐκεῖθεν τῷ πάπᾳ Οὐρβανῷ, ἐπαγγελλόμενον αὐτῷ

[1]) Ὅρα τὰ περὶ τούτου ἔγγραφα ἐν τῇ ἡμετ. Ἱεροσολυμιτικῇ Βιβλιοθήκῃ, τ. 4, σ. 17—18 καὶ 20. Πρβλ. *Ἀ. Δημητρακοπούλου* Ἐπανορθώσεις σφαλμάτων. Τεργέστη, 1872, σ. 24—26, ὅπου ὁ τοῦ Ἀθανασίου ἀναθεματισμὸς ἀποδίδοται ἀνακριβῶς εἰς τὸν ὁμόφρονά του Κύριλλον τὸν ἐκ Βερροίας, ὡς ὀρθῶς διέκρινε τοῦτο καὶ ὁ *Γεδεών*, Πατριαρχ. πινάκων σ. 560.

[2]) *Δοσιθέου Ἱεροσολύμων* Ἱστορία περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων. Ἐν Βουκουρεστίῳ, 1715, σ. 1170. *Ἀ. Κ. Ὑψηλάντου* Τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν. Ἐν Κ/πόλει, 1870, σ. 136.

[3]) Τὴν εἴδησιν ταύτην βλέπω σαφῆ παρά τισι συγγραφεῦσιν. Οὕτως ὁ Ὑψηλάντης (ἔνθ. ἀνωτ. σ. 139—140) ὁρίζων τὴν 2-αν πατριαρχίαν τοῦ Ἀθανασίου ἔτει 1635-ῳ λέγει· «Ἐλθὼν ἀπὸ Μολδαβίας ἐξαίφνης Ἀθανάσιος Πατελάριος πατριαρχεύει κατὰ μῆνα Μάρτιον, ἐξωσθέντος Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ εἰς τὴν Ῥόδον ἐξορισθέντος· κἀν τῇ ἑορτῇ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἑρμηνεύσας τὸ Σὺ εἶ Πέτρος καὶ τὰ ἑξῆς, κατὰ τὴν γνώμην τῶν θεολόγων, ἐλάλησε κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα». Εἰς τὴν πατριαρχίαν ταύτην ὁ Ὑψηλάντης ἀπονέμει διάρκειαν ἑνὸς ἔτους. Ἡ περὶ αὐτῆς εἴδησις καὶ παρὰ *Μελετίῳ*, τ. 3, σ. 448, καὶ παρὰ *Κυρίλλῳ Λαυριώτῃ* (Πατριάρχαι μετὰ τὴν Ἅλωσιν, ἐκδ. Γεδεών. Ἀθήνησιν 1877, σ. 37).

[4]) Ἄγνωστος εἶναι καὶ ὁ τόπος τῆς ἐξορίας καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐκεῖθεν εἰς Ἰταλίαν ἐκκινήσεως τοῦ Ἀθανασίου. Γνωστὸν μόνον, ὅτι μεσοῦντος Ἰουλίου 1635 ἐταξίδευε, διαδίδων ὅπου ἐστάθμευεν, ὅτι μεταβαίνει εἰς Ῥώμην πρὸς ἀπολαβὴν τῆς ἐκεῖθεν ἀμοιβῆς δι' ἣν προὐκάλεσε πτῶσιν τοῦ καλβινιστοῦ Λουκάρεως. Ταῦτα γνωρίζει ἡμῖν αὐτὸς ὁ ἤδη ἐξόριστος Λούκαρις ἐκ Ῥόδου δι' ἐπιστολῆς

ἀποκαλύψεις περὶ τῶν ἐν Κ/πόλει πραγμάτων, ζητοῦντα ἄδειαν νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ καὶ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου! Περὶ τοῦ τολμήματος τούτου τοῦ Ἀθανασίου εἴχομεν ἀλλαχόθεν ἱκανὰς εἰδήσεις, ἀλλ' ἡ οὐσία αὐτῶν νῦν τὸ πρῶτον κυροῦται παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἀθανασίου [1]. Τὸ τόλμημα τοῦτο προὐκάλεσε τότε ἀρχοῦσαν ἐν Τουρκίᾳ κατάπληξιν. Τοῦ Ἀθανασίου μεταβαίνοντος εἰς Ῥώμην, εἶχεν ἔγκαιρον περὶ αὐτοῦ εἴδησιν αὐτὸς ὁ Λούκαρις ἐν Ῥόδῳ, ἀλλὰ καὶ διάδοσιν ἐγίνωσκε περὶ τοῦ ἐκεῖ σκοπουμένου γενέσθαι [2]. Ἕτερος σύγχρονος, Ναθαναὴλ ὁ Κωνώπιος, ἔγραφε τῷ Leger μετὰ τὴν ἐξ Ἰταλίας ἐπάνοδον τοῦ Ἀθανασίου εἰς Κωνσταντινούπολιν· «Περὶ τοῦ παπολάτρου Πατελάρου λόγος ἐξῆλθεν ὅτι, καθὼς ἤκουσται, ἀπελθὼν εἰς τὸν πάπαν καὶ παρακληθεὶς ἵνα ὑπογράψῃ αὐτῷ καὶ μὴ βουληθεὶς ἐπέστρεψεν· καὶ τοῦτο νομίζω εἶναι μηχανή τις διαβόλων παπιστῶν καὶ τῶν πανουργοτάτων Ἰησουϊτῶν, μὴ βουλομένων τυχὸν τοὺς πολλοὺς φανερῶς οὕτως πιστοῦσθαι ὡς ὁμόφρων αὐτῶν ἐστι, καὶ τοῦτο ἵνα ἔχῃ πάλιν πολεμεῖν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ» [3]. Ἕτερος δὲ σύγχρονος, ὁ Ἐφέσου Μελέτιος, ἔγραφεν εἰς τοὺς Κρῆτας ἔτει 1636-ῳ· «Προσποιούμενοι

του (ἂν εἶναι γνησία) πρὸς τὸν Leger ἀπὸ 16 Ἰουλίου 1635, γράφων αὐτῷ ἐξ ἀφορμῆς τῆς τότε δεδημοσιευμένης ὁμολογίας του ταῦτα· «...e a quel hypocryta falsso patriarcha costi similmente, come a quel altro furbo del Patelaro, il qual correndo se ne va à Roma per vestire dice del capello di cardinale, per haver deposto un patriarcha calvinista, e, questo predica per dovunque passa» (*É. Legrand*, Bibliographie hellénique du XVIIe siècle, τ. 4, σ. 485—486. *J. Aymon*, Monuments authentiques de la religion des Grecs, σ. 101—103).

[1]) Σημείωσαι πρῶτον, ὅτι ὁ *Γεδεὼν* (Πατριαρχ. πιν. σ. 559 καὶ 580) ἀγνοεῖ τὰς εἰδήσεις ταύτας, οἱονεὶ παριστῶν τὸν Ἀθανάσιον ἐν τῇ πρώτῃ πατριαρχίᾳ του καὶ μετ' αὐτὴν καθαρὸν ὀρθόδοξον καὶ δῆθεν ἥσυχον μοναστὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μέχρι τῆς ἔτει 1652-ῳ δευτέρας πατριαρχίας του· περὶ δὲ τῶν ὧν ὁ λόγος εἰδήσεων ὅρα *L. Allatii*, de Ecclesiæ Occidentalis atque Orientalis perpetua consensione. Coloniæ Agrippinae, 1648, σ. 1092: «Athanasius etiam Patelarius patriarcha Anconam pervenit, ubi munificentissimè exceptus ab Urbano VIII, reconciliatus Romanæ Ecclesiæ, in Orientem discessit et archiepiscopatu Thessalonicensi donatur». *Δοσίθεος* ἐν τῇ Ἱστορίᾳ λέγει (σ. 1170): «Τῷ Πατελάρῳ ἐδόθη ἡ Θεσσαλονίκη, ὅστις ἐκεῖθεν εἰς Ἀγκῶνα ἀποδημήσας καὶ διανοούμενος ἀπιέναι καὶ εἰς Ῥώμην ἔπεμψε τὸν ἐπίσκοπον Δρηνουπόλεως πρεσβευτὴν πρὸς τὸν πάπαν Κάλλιστον (!), γράφων αὐτῷ ὅτι ἔχει σκοπὸν ἵνα ἀπέλθῃ εἰς Ῥώμην, ἐὰν ὅμως ἔχῃ τὸν θρόνον καὶ τὸν τόπον Κωνσταντινουπόλεως· ὁ δὲ πάπας ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὅτι ἐὰν θελήσῃ ὑπογράψαι εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν πίστιν, δώσει αὐτῷ θρόνον καρδηναλικόν. Καὶ λοιπὸν δυσαρεστήσας ὁ Πατελάρος καὶ ἐπανελθὼν ἀπῆλθεν εἰς Μπογδανίαν, κἀκεῖθεν εἰς Μοσχοβίαν». Ταῦτα, εἰ καὶ ἀνακριβῆ κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐκθέτει ὁ Ὑψηλάντης διαφόρως, λέγων (σ. 136). «Ὁ δὲ Πατελάριος εἰς τὴν Ἀγκῶνα τῆς Ἰταλίας ἀπῆλθε, διανοούμενος ἀπελθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην· ὅθεν ἐκεῖθεν γράψας πρὸς τὸν τότε πάπαν Οὐρβανὸν τὸν Η', ἢ κατ' ἄλλους Κάλλιστον, πέμπει τὰ γράμματα διὰ Καλλίστου τοῦ Δρηνουπόλεως ἐπισκόπου· ᾔτει δὲ διὰ τῶν γραμμάτων τὸ μετὰ τὸ παραγενέσθαι αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην ἔχειν τὸν θρόνον Κ/πόλεως. Ἀλλ' ὁ πάπας ἀπεκρίθη αὐτῷ τὸ ἐὰν τῇ τῆς Ῥωμαϊκῆς πίστεως ὁμολογίᾳ ὑπογράψῃ, ἕξει τὸν θρόνον τοῦ ἑβδομηκοστοῦ τρίτου καρδινάλιος· ὅθεν δυσχεράνας ὁ Πατελάριος ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν». Ὁ Κομνηνὸς συνενοῖ ἐν αὐτοῖς τὰς εἰδήσεις τοῦ Δοσιθέου καὶ Μελετίου (Ἐκκλησ. ἱστορία, τ. 3, σ. 448).

[2]) *J. Aymon*, Monuments authentiques, σ. 101. *Legrand*, Bibl. hell. du XVIIe s., τ. 4, σ. 482.

[3]) *Legrand*, Bibliogr. hell. du XVIIe siècle, τ. 4, σ. 504.

(οἱ Πατελᾶροι) καὶ ὁ ἐκ Βερροίας (Κύριλλος) τὴν εὐσέβειαν, ὄργανα ἀσεβείας ἐγνωρίσθησαν, ὅτι εὐθὺς τὸν πάπα ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν προδήλως καθωμολόγησαν, ὁ μὲν Πατελᾶρος (Ἀθανάσιος) ἀπελθὼν εἰς τὰς αὐτοῦ χώρας, ἵνα τοῦτον τὸν ἐπίγειον θεὸν προσκυνήσῃ, λόγοις δὲ καὶ ἔργοις ὁ ἐκ Βερροίας» [1]. Ἐκτὸς τῶν εἰδήσεων τούτων, δι' ὧν ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ εἰς Ἰταλίαν ταξιδίου τοῦ Ἀθανασίου καταλείπεται ἀόριστος, ἔχομεν καὶ ἄλλας τινάς. Ἀπαντᾷ ὁ Ἀθανάσιος, μετὰ τὴν ἐξ Ἀγκῶνος ἐπάνοδόν του, τὸ πρῶτον ἐντὸς τῆς πόλεως Βενετίας. Οἱ ἐκεῖ ὀρθόδοξοι κατήσχυναν αὐτόν [2]· οὐχ ἧττον αὐτὸς μένει αὐτόθι ἀπτόητος. Κατὰ μῆνα Δεκέμβριον τοῦ 1635-ου ἔτους ἔγραψεν ἐκεῖ ὡς «ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» καὶ ὡς «Ἀθανάσιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως» ἔγγραφον πιστοποιητικὸν ὑπὲρ νεανίσκου τινὸς ἐκ Θεσσαλονίκης ὀνομαζομένου Νικολάου Κριτοπούλου. Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας τὸν Νικόλαον τοῦτον στέλλει εἰς Ῥώμην, ἵνα σπουδάσῃ εἰς τὸ ἐκεῖ λεγόμενον Κολλέγιον Γραῖκον. Πρὸς τοῦτο γράφει τῇ 15-ῃ Μαρτίου 1636 γράμμα ἰταλικὸν τῷ ῥεβερενδισίμῳ ῥέκτορι τοῦ αὐτοῦ κολλεγίου Ταρκουϊνίῳ Γαλλούτσῃ, ὅπως μορφώσῃ τὸν Νικόλαον τοῦτον ὡς θέλει· συνιστᾷ δὲ αὐτῷ καὶ δύο ἀνεψιούς του ἐρχομένους δι' ὑποθέσεις, τὸν Γεώργιον καὶ τὸν ἀρχιδιάκονον Ἰγνάτιον, παρ' ὧν ἐλπίζει ὅτι θὰ ὑπηρετῶσι διαπαντὸς τὴν santa chiesa καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Γαλλούτζη· γράφει προσέτι αὐτῷ, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ἡτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχικήν του ἕδραν, κατὰ τὴν ἐκεῖθεν πρόσκλησιν [3]. Ἐκ τῶν εἰδήσεων τούτων εἶναι, νομίζω, δυνατὸν νὰ πορισθῶμεν τὰ ἑπόμενα. Ἡ μετὰ τοῦ Γαλλούτση γνωριμία τοῦ Ἀθανασίου θὰ ἐγένετο ἐν Ῥώμῃ· ἄρα θὰ ἐπετράπη τῷ Ἀθανασίῳ ἡ ἐξ Ἀγκῶνος εἰς Ῥώμην ἄφιξις καὶ ἡ ἐκεῖ συνάντησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ πάπα. Τί ἀπεκάλυψεν αὐτῷ καὶ τί μετ' αὐτοῦ συνεφωνήθη, ἀγνοοῦμεν. Ἡ εἴδησις, ὅτι δὲν ἔδωκεν αὐτῷ γραπτὴν ἐξάρνησιν τῆς προτέρας ὀρθοδοξίας του, δὲν φαίνεται ἀληθής, ὡς προδίδει ἡ ἐν Βενετίᾳ μέσον τῶν ὀρθοδόξων ἀπτοησία του, ἡ γραπτὴ παράδοσις ἀνεψιῶν του καὶ δὴ καὶ ἀρχιδιακόνου εἰς τὸν οὐνιτισμόν, καὶ ἡ κατόπιν περὶ αὐτὸν παπικὴ δρᾶσις ἐν Κωνσταντινουπόλει. Πιθανὸν φαίνεται, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐν Βενετίᾳ ὀρθοδόξων προσποιούμενος τὸν ὀρθόδοξον διέψευδε τὴν εἰς γρα-

---

[1]) *Legrand* ἔνθ. ἀνωτ. τ. 4, σ. 435.

[2]) Μᾶς πληροφορεῖ περὶ τούτου Ναθαναὴλ ὁ Κωνώπιος, γράφων τῷ *Leger*· «Ἐχάρην οὐ σμικρῶς διὰ τὸν κακο-Ἀθανάσιον τὸν Πατελᾶρον, ὅτι ἐξουθένησαν αὐτὸν οἱ Ἑνετίασε· καὶ τοῦτο ἐστὶ ἐκδίκησις φανερὰ τοῦ δικαίου θεοῦ», ὅτι ἐδίωξεν ὁ Ἀθανάσιος τὸν Λούκαριν ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. *Legrand* ἔνθ. ἀνωτ. τ. 4, σ. 512.

[3]) Ἀμφότερα τὰ ἐν Βενετίᾳ συντεταγμένα γράμματα τοῦ Ἀθανασίου ἐξέδωκεν ἐκ τῶν αὐτοῦ ἰδιογράφων ὁ *Legrand* ἔνθ. ἀνωτ. τ. 3, σ. 192—193. Αὐτόθι καὶ ἀποσπάσματα πρακτικῶν τοῦ Κολλεγίου (σ. 191), καθ' ἃ οἱ ἄλλοι τελειόφοιτοι ἀνεψιοὶ τοῦ Ἀθανασίου, Γεώργιος καὶ Λαυρέντιος, ἀπέβησαν γνήσιοι κατόλικοι.

πτὸν οὐνιτισμὸν προσχώρησίν του· πιθανὸν ἐπίσης φαίνεται, ὅτι πρὸς ἐξαπάτησιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὸν Λούκαριν μερίδος ἔγραφεν ἐκεῖ ἀπολογητικῶς· οὕτως ἐξηγητέα, νομίζω, ἡ ἐν ἔτει 1636-ῳ σαφὴς εἴδησις τοῦ Ναθαναὴλ Κωνωπίου, ὅτι «ὁ Θεσσαλονίκης Πατελᾶρος ἐκ τῶν Ἑνετῶν νεωστὶ γράμματα τοῖς φίλοις αὐτοῦ πέμψας ἐνταῦθα (= εἰς Κ/πολιν) γράφει, ὅτι συμπάσχει καὶ αὐτὸς διὰ τὴν ἄδικον τήν τε παράλογον τοῦ καλοῦ καθολικοῦ ποιμένος ἐξορίαν (= Κυρίλλου Λουκάρεως· νοητέα ἡ διὰ τοῦ ἐκ Βερροίας γενομένη)· καὶ πυνθάνεται ἵνα τί τὸν γνήσιον καὶ ἔννομον οἱ ἀρχιερεῖς τοσοῦτον χρόνον ποιμένα τῇ ἐξορίᾳ ἐγκατέλιπον, τὸν δὲ νόθον (= τὸν ἐκ Βερροίας) καὶ παράνομον τοῦτον ἔτι βαστάζουσιν» [1]. Ὁ Ἀθανάσιος λοιπὸν σκοπῶν, ὡς εἶχε προσυμφωνήσει πιθανῶς ἐν Ῥώμῃ, νὰ καταλάβῃ καὶ πάλιν τὸν θρόνον Κ/πόλεως, ἐνόμισε συντελεστικὸν νὰ ψεύδεται πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν ὀρθοδόξων. Ἀναχωρεῖ ἐκ Βενετίας ἔχων ἠσφαλισμένην ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς καὶ μένεα πνέων κατὰ τοῦ τότε μὲν κατέχοντος τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ἤδη κλονιζομένου κατολίκου Κυρίλλου τοῦ ἐκ Βερροίας· ἐκείνου τὴν θάλασσαν διασχίζοντος, ἐκθρονίζεται οὗτος καὶ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἀνακηρύσσεται πρόσκαιρος πατριάρχης ὁ Ἡρακλείας Νεόφυτος (μέχρις ἀσφαλοῦς ἐνθρονίσεως τοῦ Λουκάρεως) [2]. Ἐμφανίζεται ὁ Ἀθανάσιος εἰς Κ/πολιν, εὑρίσκει τὰς ἐλπίδας του διεψευσμένας, ἄλλον κατέχοντα τὸν θρόνον. Ἀπὸ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἔχομεν εἴδησιν, ὅτι ἡ Βενετικὴ Δημοκρατία παρενέβη νὰ συμβιβάσῃ τὸν Ἀθανάσιον μετὰ τοῦ νέου πατριάρχου Νεοφύτου· ὁποῖός τις συμβιβασμὸς ἐζητήθη, ἀγνοεῖται [3]. Φαίνεται ὁπωσδήποτε ὅτι ἔμενεν ὁ Πατελᾶρος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπαιτῶν τὸν θρόνον, ἢ καὶ προσποιούμενος φιλίαν μετὰ τοῦ περὶ τὸν Λούκαριν κόμματος, οὗτινος ὁ προστάτης, ὁ πρέσβυς τῆς Ὁλλανδίας, ἦτο νῦν παρὰ τῇ κυβερνήσει τῇ τουρκικῇ ἰσχυρότερος τοῦ αὐστριακοῦ πρέσβεως Schmid. Δίδει παραίτησιν ὁ Νεόφυτος ὑπὲρ τοῦ Λουκάρεως· ἀναβιβάζεται οὗτος τὸ πέμπτον εἰς τὸν θρόνον, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐνισχύεται χρηματικῶς ἐκ Ῥώμης παρὰ τοῖς Τούρκοις ὁ Schmid· ἁρπάζεται ὁ Λούκαρις, καταδικάζεται εἰς πνιγμὸν καὶ ἀναβιβάζεται πάλιν εἰς τὸν θρόνον

[1]) *Legrand*, Bibliogr. hell. du XVIIe siècle, τ. 4, σ. 440.

[2]) Ἡ ἐγκατάστασις τοῦ Νεοφύτου ὡς πατριάρχου φαίνεται γενομένη ὀλίγον πρὸ τῆς 12 Ἰουλίου 1636. Ἴδε ἐπιστολὴν τοῦ Leger παρὰ τῷ *Legrand* ἔνθ. ἀνωτ. τ. 4, σ. 450.

[3]) Ὁ αὐστριακὸς πρέσβυς Schmid ἔγραφε τῷ καρδινάλει Barberini τῇ 20-ῇ Σεπτεμβρίου 1636: «Questo nuovo asserto patriarca Neofito stà per ancora fermo nella cathedra, si governa col consiglio dell' ambassadore d' Olanda e del vecchio eretico Cirillo, che gli sta sempre appresso, et il disgratiato mosignore La Verea che non ha voluto credermi, è custodito nell' isola de Rody. Da monsignore Athanasio che per mezzo della Republica di Venetia cercava d' accomodarsi con questo nuovo patriarca non hò io inteso altro». Ἴδε *Hurmuzaki*, Documente privitóre la istoria Romanilor. Bucuresci, 1882, τ. 4, μέρος 1, σ. 627.

ὁ κατόλικος μονσινιὸρ Κύριλλος ὁ ἐκ Βερροίας, λησμονηθέντος οὕτω τοῦ Ἀθανασίου ἢ διὰ τὸ ἀμφίβολον τοῦ χαρακτῆρός του, ἢ διὰ τὴν περὶ αὐτὸν ἀσήμαντον μερίδα. Ὁ Ἀθανάσιος ὅμως ἐκότει κατὰ τοῦ προτιμηθέντος ἐκ Βερροίας· ἀλλ' οἱ ἐπόπται καὶ προστάται αὐτοῦ, προορίζοντες αὐτὸν δι' ἄλλην ὠφέλιμον καὶ ἧττον ταραχώδη εἰς τὸν κατολικισμὸν ὑπηρεσίαν, παρεμβάντες ἐπέτυχον νὰ συμφιλιώσωσιν ἀμφοτέρους, γενομένης τῆς ἀγάπης αὐτῶν ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ Schmid· οὗτος δὲ ὁ Schmid ἀγγέλλων τὰ κατ' αὐτὴν τῷ γραμματεῖ τῆς ἐν Ῥώμῃ Προπαγάνδας (20 Σεπτεμβρίου 1838) ἤλπιζεν ὅτι ἡ συνδιαλλαγὴ αὕτη, ἣν καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ Προπαγάνδα συνίστα καὶ ἐπεθύμει, θὰ προὐξένει ταύτῃ τὴν δέουσαν εὐφροσύνην [1]. Ὁ Schmid κατώρθωσε τὴν συμφιλίωσιν ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ, ὅπως μέρος τῶν διὰ τὴν προτέραν πατριαρχίαν χρεῶν τοῦ Ἀθανασίου πληρώσῃ ὁ ἐκ Βερροίας, λόγῳ δὲ διατροφῆς δώσῃ αὐτῷ τὴν προεδρίαν τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ἐτησίαν ἐπιχορήγησιν 500 ταλήρων καὶ ἄδειαν εἰς τὸ νὰ λειτουργῇ ὡς πατριάρχης. Πάντα ταῦτα ἐδέχθη ὁ ἐκ Βερροίας, πληρώσας καὶ ἱκανὸν μέρος τῶν χρεῶν τοῦ Ἀθανασίου [2]. Ἀποθνήσκει ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἀλεξανδρείας Μητροφάνης Κριτόπουλος, πατριαρχοῦντος εἰσέτι ἐν Κ/πόλει τοῦ ἐκ Βερροίας Κυρίλλου, καὶ ἡ περίστασις αὕτη θεωρεῖται κατάλληλος εἰς ἐκκατολικισμὸν καὶ τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας διὰ τοῦ προχείρου αὐτοῦ ὀργάνου, τοῦ Ἀθανασίου. Πρὸς τοῦτο ἐγένετο κοινὴ παρὰ τῷ Κυρίλλῳ ἐνέργεια τοῦ Schmid, τοῦ Βενετοῦ βαΐλου καὶ τοῦ παπικοῦ πατριαρχικοῦ βικαρίου, παραστησάντων αὐτῷ ὅτι θὰ ἦτο συμφέρον νὰ ἔχῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς «τὴν ἁγίαν ἕδραν τῆς Ῥώμης» ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία διὰ παραδόσεως τοῦ πατριαρχείου ἐκείνου εἰς τὸν Ἀθανάσιον, «κληρικὸν κατόλικον ἐκτιμώμενόν τε καὶ ἀγαπώμενον παρὰ τοῦ ἱεροῦ τάγματος τῆς ὑπὲρ πίστεως προπαγάνδας». Ἀλλ' ὁ μονσινιὸρ Κύριλλος ὁ ἐκ Βερροίας ἐξήρτησε τὴν ἐπιτυχίαν τούτου κυρίως ἐκ τῆς διανομῆς χρημάτων εἰς τοὺς ὑπουργοὺς τῆς Πύλης, καὶ ἐνῷ ἐγίνετο σκέψις εἰς ἐξοικονόμησιν αὐτῶν, ἐνέργεια τοῦ ἡγεμόνος Μολδαβίας ἔδωκε τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας Νικολάῳ τῷ Κλαροντζάνε [3]. Οὕτως ἔμεινε καὶ πάλιν ὁ Ἀθανάσιος ἀχρησιμοποίη-

[1]) *Schmid* ἐν τοῖς Documente privitóre la istoria Romanilor, τ. 4, μέρος 1, σ. 640. «Io stimo, che il padre vicario patriarcale havera avvisato, come per opera dell' Excell^{mo}. Sig^r Bailo Veneto et mia si sono reconciliati insieme questo monsignor patriarca et monsignor Atanasio Patellaro. Per levare la ruggine d' ogni diffidenza, che frà loro poteva essere rimasto, hò io messo l' ultima mano, con fare un passo a questi duoi prelati; ch' intervenerro, con il padre vicario patriarcale et alcuni metropoliti, lor più cari amici: la passarono quel giorno in casa mia con gran amorevolezza et cortesia. Monsignor Patellaro, contento et sodisfatto, è poi partito verso la stato Veneto. Io spero, che la reconciliatione di detti duoi prelati sara gradita appresso cotesta sacra Congregatione, per il desiderio, che haveva di vederle uniti». Ἴδε καὶ σελ. 687.

[2]) Schmid ἔκθεσις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Φερδινάνδον 3-ον ἔνθ. ἀνωτ. σ. 687—688.

[3]) Ὅρα τὸ ἡμέτερον ἄρθρον περὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Νικηφόρου (πρότερον Νικολάου) ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορ. καὶ ἐθνολογ. Ἑταιρίας, τ. 3, σ. 494—503.

τος διὰ τὸν κατολικισμόν, ἕως οὗ ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ θέσιν του μεθ' ὑποσχέσεως τοῦ Schmid νὰ ἐπανακληθῇ ἐκεῖθεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἐν περιπτώσει παύσεως τοῦ ἐκ Βερροίας Κυρίλλου. Διώκεται ἀληθῶς μετ' ὀλίγον οὗτος ὑπὸ τοῦ νικήσαντος ἐν τῷ μεταξὺ ὀρθοδόξου κόμματος, παρὰ δὲ τῆς Πύλης καὶ πνίγεται ὡς ἀφόρητος σκανδαλοποιός. Οἱ περὶ τὸν Schmid λατινίζοντες ἀρχιερεῖς μετακαλοῦσιν εἰς Κ/πολιν ἐκ Θεσσαλονίκης τὸν Ἀθανάσιον[1]· ἀλλὰ προφθὰν τὸ κόμμα τὸ ὀρθόδοξον ἀναγορεύει πατριάρχην τὸν ἀπὸ Ἰωαννίνων Παρθένιον, ὁ δὲ διαθέσιμος ἐν Κ/πόλει μένων Ἀθανάσιος ἀναγκάζεται τέλος, χωρὶς νὰ διακόψῃ τὰς πρὸς τὸν Schmid σχέσεις του, τὸν μὲν οὐνιτισμὸν νὰ περιφρονήσῃ πλέον ὡς ἀνωφελῆ αὐτῷ, τῷ δὲ νέῳ οἰκουμενικῷ Παρθενίῳ τῷ πρώτῳ νὰ δώσῃ παραίτησιν γραπτὴν ἀπὸ τοῦ τίτλου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὕτω νὰ λάβῃ πάλιν εἰς πορισμὸν τῶν τοῦ βίου κατ' Αὔγουστον τοῦ 1639-ου ἔτους τὴν προεδρίαν τῆς μητροπόλεως Θεσσασαλονίκης[2]· ἐν ᾗ καὶ διέτριβε μέχρι περίπου τοῦ 1643-ου ἔτους, ἔχων ἐκεῖ συνεχεῖς ἐκ μέρους τοῦ νέου πατριάρχου διωγμούς[3], ἐνοχλήσεις τοῦ πρώην Θεσσαλονίκης μητροπολίτου Δαμασκηνοῦ[4], ἀλλὰ καὶ φυλάττων ἐν ἑαυτῷ παράπονον ὅτι, τοσούτων καὶ τοιούτων προπατριαρχησάντων ἐν Κ/πόλει, δὲν ἔτυχε καὶ αὐτὸς πρότερον ἡσύχως νὰ πατριαρχήσῃ καὶ ἐνδόξως ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου. Τέλος ἔτει 1643-ῳ, καταλιπὼν τὴν Θεσσαλονίκην, μετέβη εἰς Μολδαβίαν ὅπως, τοῦ καιροῦ καλοῦντος, ἐπιτύχῃ ἐκεῖθεν δικαίωσιν διὰ νομίμου εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐπανόδου του· τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο τῇ συνδρομῇ ἀναμφιβόλως τοῦ τότε ἡγεμόνος Μολδαβίας, προσκληθέντος ἤδη τοῦ Ἀθανασίου τὸ δεύτερον ἔτει 1652-ῳ ὡς κανονικοῦ ὀρθοδόξου πατριάρχου εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον· ὅτε καὶ ἐξεφώνησεν εἰς ἀποτριβὴν δημοσίᾳ ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς παλαιᾶς νεανικῆς ἀποστασίας του καὶ εἰς ἀπόδειξιν τῆς εἰλικρινοῦς ὀρθοδοξίας του λόγον ἐν τῷ ναῷ τοῦ πατριαρχείου κατὰ τοῦ ἀντιχριστιανικοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παπιστικοῦ μοναρχικοῦ πρωτείου, ἑρμηνεύσας πρὸς τοῦτο ὀρθοδόξως τὸ εὐαγγελικὸν «Σὺ εἶ Πέτρος» κτλ.[5] Τὸν λόγον τοῦτον ἐξεφώνησεν ὁ Ἀθανάσιος ἐν πατριαρχικῇ λειτουργίᾳ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων[6]· μεθ' ἣν ἀμέσως εἰς μαρτυ-

---

[1]) Schmid ἔνθ. ἀν. σ. 688.

[2]) Ἴδε *Κ. Σάθα* Μεσαιων. βιβλιοθ. τ. 3, σ. 574. Πρβλ. Ἐκκλησ. Ἀληθ. ἔτ. 1881—1882, τ. 2, σ. 696.

[3]) Schmid ἔνθ. ἀν. σ. 691.

[4]) Ὅπως οὗτος παύσῃ τοῦ νὰ παρενοχλῇ τὸν Ἀθανάσιον ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔλαβε προεδρικῶς μηνὶ Ἰουλίῳ τοῦ ἔτους 1639 τὴν μητρόπολιν Κασανδρείας· ἴδε *Κ. Σάθα* Μεσαιων. βιβλ. τ. 3, σ. 576.

[5]) Τὸ πρᾶγμα τοῦτο μετέφερεν ὁ *Μελέτιος* (Ἐκκλ. ἱστορ. τ. 3, σ. 448) καὶ ὁ *Ὑψηλάντης* (Τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν, σ. 139) εἰς τὴν κατ' αὐτοὺς ἔτει 1635-ῳ δευτέραν τοῦ Ἀθανασίου πατριαρχίαν.

[6]) Ὁ τότε ἐκ Κύπρου κατόλικος ἱερεὺς Ἀθανάσιος ὁ Ῥήτωρ ἐξοργισθεὶς κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου συνέταξεν ἑλληνιστὶ παπιστικὴν ἀναίρεσιν τοῦ λόγου αὐτοῦ, ἐπιγράψας αὐτὴν συκο-

ρίαν ὅτι οὐχὶ φιλοδοξῶν ἐζήτησε τὸ δεύτερον τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἀλλ' εἰς ἱκανοποίησιν τῆς ἐκ παλαιοῦ προσβεβλημένης φιλοτιμίας του, ἔδωκε παραίτησιν ἀπὸ τοῦ θρόνου διὰ τοῦ ἑπομένου χαρακτηριστικοῦ γράμματος· «Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς γράμματος δηλοποιεῖ, ὅτι, μετὰ τὸ λαβεῖν με ἤδη τὸν ἡμέτερον ἁγιώτατον οἰκουμενικὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰσελθεῖν εἰς αὐτὸν ἡμέρας ἱκανάς[1], καὶ μὴ δυνηθῆναι ἀπολογηθῆναι καὶ ἀναδεχθῆναι καὶ βαστάζειν τὰ βασιλικὰ συνήθη δίκαια καὶ τὰ λοιπὰ ἔξοδά τε καὶ βάρη τῆς πατριαρχείας, ἀνεχώρησα τοῦ πατριαρχείου καὶ μὲ οἰκείαν βούλησιν καὶ θέλησιν καὶ ἀβίαστον τρόπον ποιῶ παραίτησιν τοῦ πατριαρχικοῦ αὐτοῦ θρόνου καὶ οὐχὶ τῆς ἀρχιερωσύνης μου. Ἐχέτω δὲ ἄδειαν ἡ ἱερὰ σύνοδος τῶν ἀρχιερέων ἐκλέξαι κανονικῶς ὃν ἂν ἐθέλοιεν ποιῆσαι πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως· ἐγὼ δὲ ἡσυχίᾳ διάξω τὸ λοιπὸν τοῦ βίου. Ὅθεν εἰς ἀσφάλειαν καὶ ἔνδειξιν πᾶσι δέδωκα τὴν παροῦσάν μου ἀβίαστον καὶ οἰκειοθελῆ παραίτησιν, καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἔτει ͵αχνα' (γράφε ͵αχνβ') ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδικτιῶνος ε'. Ὁ πρώην πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀθανάσιος στέργω τὰ ἄνωθεν»[2]. Μετὰ τοῦτο διαμείνας ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὲρ τοὺς δύο μῆνας ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ τῇ 8-ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ 1652-ου ἔτους φθὰς εἰς Γιάσι ἐξενίσθη παρὰ τῷ βοεβόδᾳ αὐτῆς Βασιλείῳ. Ἐκεῖ δὲ ἐν Μολδαβίᾳ φαίνεται ὅτι ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν οἰκοδομῆς νέου μοναστηρίου· οὗτινος εἰς πλουτισμὸν ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς Ῥωσσίαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ὑλικὴν τοῦ αὐτοκράτορος συνδρομὴν καὶ τῶν ἐν τέλει. Εἰς Μόσχαν ἔφθασε τῇ 16-ῃ Ἀπριλίου τοῦ 1653-ου ἔτους μετὰ συνοδίας ὀκταμελοῦς. Ἐγένετο δεκτὸς μετὰ τιμῶν ἐκτάκτων καὶ σεβασμοῦ· ἔτυχε καὶ δεξιώσεων καὶ ἀκροάσεων καὶ δώρων παντοίων παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἐπιστρέφων ἐκεῖθεν εἰς Μολδαβίαν κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1654-ου ἔτους, σταθμεύει προσωρινῶς ἀδείᾳ τῆς ἐπιτοπίου ἀρχῆς ἐν τῇ πόλει Λούπνι τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας, ἐν τῷ ἐκεῖ μοναστη-

---

φαντικῶς οὕτω· «Τῆς αὐτοσυστάτου ἀληθείας ἀντιπατελάρος. Πρὸς Ἀθανάσιον τὸν Πατελάρον, πατριάρχην ὄντα ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ διδάξαντα τὰ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τὴν εὐσέβειαν ἀνάστατον ποιοῦντα, καθ' ἣν ἡμέραν τῇ δικαίᾳ τοῦ θεοῦ κρίσει καὶ τοῦ θρόνου ἐξεβλήθη ἔτει ͵αχνβ', ἀνασκευαστικὸς τῶν ἐκείνῳ περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ μακαρίου Πέτρου ῥηθέντων». Ἐξέδωκε τοῦτο ὁ συγγραφεὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατελάρου ἐν Παρισίοις ἔτει 1655-ῳ. Ἴδε *Legrand*, Bibliogr. hell. du XVIIe siècle, τ. 2, σ. 82.

[1]) *Μελέτιος* ὁ Ἀθηνῶν ἐν Ἐκκλησ. ἱστορ. τ. 3, σ. 465, ὁρίζει ἡμέρας δεκαπέντε, προστιθέμενος ἀνακριβῶς, ὅτι ὁ Ἀθανάσιος «ἐξεβλήθη». Κατὰ *Γεώργιον Ζαβίραν* (Νέα Ἑλλάς, ἐκδ. Κρέμου ἐν Ἀθήναις 1872, σ. 170—171) ὁ Μελέτιος ἐν χειρογράφῳ τῆς ἱστορίας του ὁρίζει ἡμέρας δέκα καὶ ὀκτώ.

[2]) *Α. Ὑψηλάντου* Τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν, σ. 153.

ρίῳ, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῇ 5-ῃ Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τυγχάνοντος αὐτόθι ἔκτοτε τοῦ λειψάνου αὐτοῦ μέχρι σήμερον πολλῆς εὐλαβείας [1].

Τὰ λοιπὰ τῆς συλλογῆς Likhatcheff ἔγγραφα (ἀριθ. 17—31) δὲν ἔχουσι τοιαύτην σπουδαιότητα ὁποίαν τὰ μέχρι τοῦδε σχολιασθέντα ἐνταῦθα· πλὴν ἀλλὰ παρουσιάζουσι καὶ ταῦτα σχετικήν τινα σπουδαιότητα. Οὕτω τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 15 πολυτελὲς ἐπ' ὀνόματι Παϊσίου Κ/πόλεως ἐγκύκλιον γράμμα τοῦ 1731-ου ἔτους θέτει ἡμᾶς ἐπὶ τῶν ἰχνῶν ἐπικινδύνου τινὸς τυχοδιώκτου. Ὁ ἐξετάζων μετὰ προσοχῆς τὸ γράμμα τοῦτο θέλει παρατηρήσει, ὅτι αἱ ὑπ' αὐτὸ ὑπογραφαὶ διὰ τὸ διάφορον καὶ τὸ ἀνεπιτήδευτον αὐτῶν φαίνονται οὖσαι γνήσιαι· ἔρευνα ὅμως προσεκτικωτέρα δύναται, νομίζω, νὰ πείσῃ πάντα ὅτι κατεσκεύασαν αὐτὰς διάφοροι κατὰ παραγγελίαν χεῖρες. Ἐν πρώτοις αὐτὸ τοῦτο τὸ γράμμα φέρει σφραγῖδα παντελῶς ἄγνωστον καὶ ἀσυνήθη διαπαντὸς ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Αἱ κλεῖδες τῆς σφραγῖδος, τὸ «Δακτύλιον τοῦ Ἁλιέως», τῶν παπικῶν τούτων ἐμβλημάτων ἡ συναρμογὴ μετὰ γνησίων πατριαρχικῶν καὶ τοῦ γράμματος ὁ προορισμὸς φανεροῦσιν ἀρκούντως, ὅτι τούτου ὁ συντάκτης ἤθελε δι' αὐτοῦ παρουσιαζόμενος εἰς χώρας κυβερνήσεων κατολίκων νὰ παραστήσῃ τὸ μὲν πατριαρχεῖον κατολικίζον, ἑαυτὸν δὲ ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ καὶ τρόπον τινὰ Ἕλληνα οὐνίτην ἀρχιερέα, ὅπως οὕτω διὰ τῶν ἐν τῷ γράμματι λεγομένων συναθροίζῃ εὐκόλως ἀπάτης χρήματα. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὀνομάζει ἑαυτὸν ἐν τῷ γράμματι Παΐσιον Ἐμμανουὴλ Πωγωνᾶτον καὶ μητροπολίτην Παλαιῶν Πατρῶν, ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους εἰς συλλογὴν ἐλεῶν ὑπὲρ χριστιανῶν παθόντων δέκα καὶ ἓξ περίπου ἔτη πρὸ τῆς συντάξεως τοῦ γράμματος, κατὰ τὴν ἔτει 1715-ῳ κατάλυσιν τῆς Ἑνετικῆς δεσποτείας ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ τὴν ἐπανάκτησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων [2]. Ἐὰν ὑπῆρχεν ἀνάγκη συλλογῆς ἐλεῶν εὐρωπαϊκῶν ὑπὲρ τῶν ἐν λόγῳ χριστιανῶν, θὰ ἔπραττε τοῦτο τὸ πατριαρχεῖον ἐγκαίρως καὶ οὐχὶ μετὰ ἔτη ἡμισείας καὶ πλέον γενεᾶς· ἐκτὸς δὲ τούτου δι' ἐξάρχων καὶ διὰ γραμμάτων τοῦ συνήθους ἐν τοῖς γραφείοις αὐτοῦ τύπου, καὶ οὐχὶ δι' ἐμβλημάτων ἀπατηλῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν γνωστῶν ταῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρωπαϊκαῖς πρεσβείαις καὶ τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν· ἀλλ' οὐδὲ καὶ μετ' ἐκφράσεων ὑβριστικῶν κατὰ τῆς Ὀθωμανι-

---

[1]) Περὶ τῆς ἐν Ῥωσίᾳ διαμονῆς τοῦ Ἀθανασίου καὶ τῶν ἐν Μόσχᾳ πράξεων αὐτοῦ, καθὼς καὶ περὶ τῶν ἐκεῖ γενομένων αὐτῷ τιμῶν καὶ δωρεῶν, ὅρα τὸ ἔργον τοῦ *Ν. Κάπτερεφ*, Ἡ ἄφιξις εἰς Μόσχαν τῷ 1653-ῳ ἔτει τοῦ πρώην Κ/πόλεως Ἀθανασίου Πατελλάρου (ἐν τῷ περιοδικῷ βιβλίῳ: Чтенія въ Общ. любит. Дух. просвѣщенія, ἐν Μόσχᾳ 1889, τεῦχος Ὀκτωβρίου, σ. 358—385).

[2]) Πρβλ. *J. de Hammer*, Histoire de l' Empire Ottoman; ouvrage traduit de l' allemand par J. J. Hellert. Paris, 1835 - 1839, τ. 13, σ. 267—275. Περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τότε γενομένων ὠμοτήτων ὅρα καὶ *Α. Ὑψηλάντου* Τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν, σ. 298—300.

κῆς Κυβερνήσεως (ὁποίας ὁ τυχοδιώκτης παρενέβαλε Πωγωνᾶτος) ἐντὸς γράμματος δημοσίου χαρακτῆρος. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀμφιβολία, ὅτι ἐν τῷ 15-ῳ γράμματι ἔχομεν νόθον ἐγκύκλιον τοῦ πατριάρχου Παϊσίου· καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι οὗτος ἐπατριάρχει ἐν ἔτει 1731-ῳ· ἀληθὲς ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἔζων καὶ οἱ ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς ἀναφερόμενοι μητροπολῖται Καισαρείας Νεόφυτος, Νικομηδείας Σεραφίμ, Νικαίας Καλλίνικος, Ἀδριανουπόλεως Ἀθανάσιος [1], ἴσως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ δύο, ὁ Κυζίκου Αὐξέντιος καὶ Θεσσαλονίκης Ἰωακείμ [2]· ἀλλὰ τίς θ' ἀξιώσῃ, ὅτι ἠδύναντο οὗτοι καὶ νὰ γινώσκωσι τότε ἄλλον τινὰ μακρὰν αὐτῶν περιπλανώμενον καὶ ἀπομιμούμενον τὰς ὑπογραφὰς αὐτῶν, ἢ καὶ γινώσκοντα τὴν ἐν τοῖς ζῶσιν ὕπαρξιν αὐτῶν; Βέβαιον μόνον, ὅτι ὁ ρεφένδάριος Γεώργιος Σπαντωνῆς εἶναι παντελῶς ἄγνωστος ἀλλαχόθεν. Βέβαιον ὡσαύτως, ὅτι ἔτει 1731-ῳ ἀγνοοῦμεν ἀλλαχόθεν Παλαιῶν Πατρῶν μητροπολίτην Παΐσιον· ἑνὸς ὁμωνύμου μητροπολίτου τὰ ἴχνη φαίνονται ἐν Πάτραις ἀπὸ ἔτους 1721-ου μέχρις ἔτους 1728-ου, καὶ οὗτος ἀρχιεράτευε τότε ἐκεῖ τὸ δεύτερον· τὸ δὲ πρῶτον ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ ἔτ. 1688-ου καὶ ἑξῆς [3]. Ὁπωσδήποτε δύναται νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι οὗτος ὁ Παΐσιος καθαιρεθεὶς μετὰ τὸ 1728-ον ἔτος ἐπεδόθη κατόπιν εἰς πλάνητα βίον· ἀλλ' ἐπειδὴ φέρει ἐν τῷ γράμματι τὸ *Πωγωνᾶτος* ὡς ἐπώνυμον, νομίζω ἀσφαλέστερον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ Παΐσιος ὄνομα ἐλάμβανε κατὰ τὰς περιστάσεις ἐν γνώσει τῆς προτέρας ὑπάρξεως καὶ εἶτα καθαιρέσεως ἢ θανάτου ἐν τῷ μεταξὺ ὁμωνύμου τινὸς Παλαιῶν Πατρῶν μητροπολίτου ὁ περὶ τοὺς χρόνους ἐκείνους διαβόητος ἐν Κ/πόλει καὶ Εὐρώπῃ ἕλλην κληρικὸς τυχοδιώκτης Σεραφὶμ ὁ Μυτιληναῖος, ὅστις ἐφήμιζεν ἑαυτὸν ἀπόγονον τοῦ αὐτοκράτορος Πωγωνάτου καὶ ἀντιπρόσωπον τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, συναθροίζων δι' ἀπάτης ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην ἐλέη, παριστάμενος ὁτὲ μὲν ὡς κατόλικος ὁτὲ δὲ ὡς ὀρθόδοξος, χρηματίσας δὲ διὰ τὸ πολύγλωσσον καὶ διερμηνεὺς ἐπίφοβος εὐρωπαϊκῶν ἐν Κ/πόλει πρεσβειῶν καὶ κατάσκοπος κυβερνήσεων ἐν διαφόροις τόποις. Ὁ τοιοῦτος ἀπόγονος τοῦ Πωγωνάτου συλληφθεὶς ἐν Πετρουπόλει ἔτει 1732-ῳ, ἀνακριθεὶς καὶ φυλακισθείς, ἐξωρίσθη κατόπιν μετὰ τῶν Ἑλλήνων αὐτοῦ ὑπηρετῶν

---

[1]) Τὰς περὶ τούτων εἰδήσεις ἐν ἔτει 1731-ῳ ἀνεκοίνωσέ μοι ὁ μέγας λογοθέτης Σταυράκις Ἀριστάρχης.

[2]) Περὶ τοῦ Ἰωακεὶμ τούτου δύναμαι νὰ σημειώσω, ὅτι εἶναι γνωστὸς ὡς Θεσσαλονίκης ἀπὸ μηνὸς Ἰανουαρίου 1734 (ὅρα τὸν ἐμὸν κατάλογον Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου ΚΠ ἐν τῷ ἀρχαιολ. παραρτ. τ. Κ'—ΚΒ', σ. 111), οὐχὶ δὲ ἀπὸ Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὡς σημειοῦται ὁ Père Louis Petit (Echos d' Orient, 1901—1902, τ. 5, σ. 214), ἀναφερόμενος εἰς τὸ περὶ τῆς ἁγιότητος Μάρκου τοῦ Ἐφέσου συνοδικὸν γράμμα, ὅπερ ἢ περιττῶς ἢ παραδρομῇ γλωσσικῇ χαρακτηρίζει ὡς instrument, καλῶν ἅμα καὶ τοὺς ὁμοίους τῷ Μάρκῳ γενναίους τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὁμολογητὰς «saints de (sa) trempe».

[3]) Ὅρα *Σ. Ἀριστάρχην* καὶ *H. Gelzer* παρὰ τῷ *E. Gerland* Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Erzbistums Patras. Leipzig 1903, σ. 253—254.

εἰς Σιβηρίαν [1]. Ἀναμφιβόλως τὰ παρ' αὐτῷ οἱαδήποτε ἔγγραφα, καθὼς καὶ τὰ κατόπιν ἐρχόμενα πολλαχόθεν εἰς ὄνομα αὐτοῦ, θὰ ἐκράτησαν ἐν Πετρουπόλει οἱ ὑποβαλόντες αὐτὸν εἰς ἀνάκρισιν· καὶ ἂν ὁ Σεραφεὶμ ταὐτίζεται μετὰ τοῦ ἡμετέρου τυχοδιώκτου Παϊσίου Πωγωνάτου, τὸ ὑπ' ἀριθ. 15 γράμμα, ὅπερ ἄλλως ἠγόρασεν ὁ κ. Likhatcheff ἐν Πετρουπόλει, θὰ εἶναι λείψανον τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ. Τῆς αὐτῆς προελεύσεως θὰ εἶναι καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 17 λατινικὸν περὶ τοῦ αὐτοῦ Παϊσίου γράμμα, τὸ φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐν ἔτει 1733-ῳ ὑπουργοῦ τῶν πολεμικῶν ἐν Αὐστρίᾳ Ἰγνατίου à Koch [2]· ἠγοράσθη δὲ καὶ τοῦτο ἐν Πετρουπόλει. Σημειώσεως ἄξιον, ὅτι ἐν τῷ λατινικῷ γράμματι ὁ Παΐσιος Πωγωνᾶτος χαρακτηρίζεται ὡς φανερὸς κατόλικος ἀρχιεπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν.

Ἐν τῇ συλλογῇ Likhatcheff ἔχομεν καὶ δύο σιγίλλια πατριαρχικὰ καὶ συνοδικά (ἀριθ. 18 καὶ 19), ἀμφότερα γνήσια, φέροντα εἰσέτι ἀπῃωρημένας διὰ μετάξης τὰς μολυβδίνας πατριαρχικάς των σφραγῖδας. Τούτων τὸ πρῶτον, γραφὲν μηνὶ Ἰουνίῳ τοῦ 1794-ου ἔτους, ἔχει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τότε οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γερασίμου τοῦ τρίτου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου [3]· δι' αὐτοῦ δὲ παραχωροῦνται τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε κοινοῖς ὀρθοδόξοις τρισὶ νοσοκομείοις (δύο ἐν Γαλατᾷ καὶ τρίτον κατὰ τοὺς Ἑπτὰ Κουλᾶδες) αἱ πρόσοδοι τοῦ ἔξω τῶν τειχῶν αὐτῆς προσκυνήματος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς [4], ἀνανεουμένου συγχρόνως ἐν τῷ αὐτῷ σιγιλλίῳ καὶ ἄλλου τινὸς πρότερον ἐπὶ πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ ἑβδόμου γενομένου σιγιλλιώδους κανονισμοῦ τῶν ἐν λόγῳ νοσοκομείων. Τὸ δεύτερον ὑπ' ἀριθμὸν 19 σιγίλλιον ἐκδεδομένον ἔτει 1797-ῳ φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ πέμπτου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου· σκοπὸν δὲ ἔχει τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἰωαννίνων μοναστήριον τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ καὶ τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ μετόχιόν του· ὧν τὴν κυριότητα καὶ τὰς προσόδους εἶχεν ἡ ἐν τῇ πόλει τῶν Ἰωαννίνων ἀκμαία τότε σχολὴ τοῦ Γκιούμα κατὰ παλαιότερον τοῦ πατριάρχου Προκοπίου σιγίλλιον (1787). Ὁ πατριάρχης Γρηγόριος προέβη

[1] Ὅρα περὶ αὐτοῦ κατ' ἔκτασιν τὸ ἄρθρον Г. Есиповъ, *Грекъ Серафимъ* (ἐν τῷ περιοδικῷ Древняя и Новая Россія, 1876, год. 2ой, τ. 1, ἀριθ. 4, σ. 369—383). Μετάφρασις ἑλληνικὴ ὑπὸ Κ. Παλαιολόγου ἐν τῷ *Παρνασσῷ*, 1880, τ. 4, σ. 28—51.

[2]) Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι λέξεών τινων δυσδιακρίτων νῦν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τοῦ λατινικοῦ τούτου γράμματος ὀφείλω τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου μου κ. Βλαδιμίρου Ν. Μπενεσσέβιτς.

[3]) Περὶ τοῦ πατριάρχου Γερασίμου ἴδε *Σεργίου Μακραίου* Ἐκκλησ. ἱστορ. ἐν τῇ Μεσαιων. Βιβλιοθήκῃ τοῦ *Σάθα*, τ. 3, σ. 387—392. Πρβλ. *Μ. Χαμουδοπούλου* Πατριαρχ. πινακίδας ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ, τ. 2, σ. 263—264 καὶ 277. *Μ. Γεδεὼν* Πατριαρχ. πιν. σ. 673—675.

[4]) Τοῦτο ἦτο πρότερον ὑπὸ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τοῦ ἑκάστοτε μητροπολίτου Δέρκων. Ἴδε *Σεργίου Μακραίου* Ἐκκλησ. ἱστορίαν ἔνθ. ἀνωτ. σ. 387. Πρβλ. τὸ βιβλίον *Εὐγενίου ἱερέως*, Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῆς προσαρτήματα. Ἐν Κ/πόλει, 1886, σ. 92—97 καὶ 235—241. *Π. Κοντογιάννη* Διονύσιος Καλλιάρχης· ἐν τῇ *Ἀθηνᾷ*, 1906, τ. 18, σ. 154.

εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἰδίου του σιγιλλίου παρακλήσει γραπτῇ τοῦ τότε τῆς σχολῆς ταύτης διευθυντοῦ Κοσμᾶ Βασιλοπούλου τοῦ Μπαλάνου [1].

Μετὰ τὰ σιγίλλια ταῦτα ἔχομεν ἐν τῇ συλλογῇ Likhatcheff δώδεκα διάφορα γράμματα (ἀριθ. 20—31)·

α') Ἀργυρόβουλλον τοῦ 1444-ου ἔτους ἐπ' ὀνόματι τοῦ δεσπότου Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, ὅπερ, εἰ καὶ νέας κατασκευῆς, ὡς ἐσημείωσα ἐν ταῖς σελίσιν 27—28, νομίζεται μέχρι τοῦδε γνήσιον· παρατηρεῖται δὲ τοῦτο ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ μακαρίτου Ἀντωνίου Μηλιαράκη: «Οἰκογένεια Μαμωνᾶ· ἱστορικὴ καὶ γενεαλογικὴ μελέτη τῆς οἰκογενείας Μαμωνᾶ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ μέχρι σήμερον, 1248—1902». Ἐν Ἀθήναις, 1902. σ. 38—39, 108—109.

β') Ἐπιστολὴ Φραγκίσκου Ἀρκουδίου (ἀριθ. 21) πρὸς τὸν καρδινάλιν Φραγκῖσκον Barberini, ἔτ. 1641. Περὶ τοῦ ἰταλογραίκου τούτου Ἀρκουδίου ὅρα É. Legrand, Bibliographie hellénique du XVIIe siècle, τ. 3. σ. 232—238, 523—524. Τόμ. 5, σ. 239—240.

γ') Ἐπιστολὴ Φραγκίσκου Γοτζαδίνου πρὸς τὸν πάπαν Οὐρβανὸν τὸν ὄγδοον, ἀχρονολόγητος, συνοδευομένη μετὰ τριῶν ἐπιγραμμάτων τοῦ αὐτοῦ Γοτζαδίνου (ἀριθ. 22)· περὶ αὐτοῦ δὲ ὅρα Legrand ἔνθ. ἀνωτ. τ. 2, σ. 166. Τόμ. 3, σ. 346. Τόμ. 5, σ. 275—277.

δ') Τέσσαρες ἀμοιβαῖαι ἐπιστολαὶ μαθητοῦ καὶ διδασκάλου, Ἀλεξάνδρου Μανασαγγύου καὶ Φραγκίσκου Σόνδη (ἀριθ. 23—26), ἀμφοτέρων ἀγνώστων ἐμοὶ ἀλλαχόθεν. Ἐξετυπώθησαν ὡς ἔχουσι.

ε') Δύο αὐτόγραφα (ἀριθ. 27—28) τοῦ γνωστοῦ πολυγράφου καὶ ἑλληνιστοῦ ἐν τῷ 17-ῳ αἰῶνι Λέοντος Ἀλλατίου, Χίου μὲν τὴν πατρίδα, γόνου δὲ γενεᾶς ἰταλικῆς καὶ κατολίκου ἐκ γενετῆς, οὐχὶ δὲ (ὡς λέγεται συνήθως) Ἕλληνος καὶ πρότερον ὀρθοδόξου. Τὸ πρῶτον τῶν αὐτογράφων αὐτοῦ περιλαμβάνει ἐπίγραμμα πρὸς τὸν γνωστὸν φιλόλογον καὶ ἀρχαιολόγον Ἰωάννην Φριδερῖκον Γρονόβιον, συνταχθὲν ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἔτει 1636-ῳ ἐκδοθείσης γενναίας αὐτοῦ συγγραφῆς περὶ τοῦ Ῥωμαίου ποιητοῦ Στατίου [2]· τὸ δ' ἕτερον αὐτόγραφον περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ ἰαμβικὸν ποίημα τοῦ καρδινάλι Barberini κατὰ μετάφρασιν τοῦ Ἀλλατίου ἐξ ἰταλικοῦ τοῦ ποιητοῦ κειμένου.

[1]) Περὶ τῆς σχολῆς ταύτης ἴδε τὴν πραγματείαν *Β. Μυστακίδου*, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις σχολείων. *Παρνασσός*, 1886, τ. 10, σ. 55—76, 132—140, 185—191. Τὸ γράμμα τοῦ Κοσμᾶ πρὸς τὸν πατριάρχην αὐτόθι μεταξὺ τῶν σελίδων 68—70. Αὐτόθι, σ. 70—76, καὶ σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1805, ἐν ᾧ μνημονεύεται τὸ τοῦ ἡμετέρου Γρηγορίου.

[2]) Ἡ ἐπιγραφὴ τῆς συγγραφῆς ταύτης ἔχει οὕτω· Iohannis Frederici Gronovii in P. Papinii Statii Silvarum libros V diatribe ad Th. Graswinckelium equitem et JC. Hagæ—Comitis, ex officina Theodori Maire. 1636. 8ον, φύλλα 12+ σελ. 418+ φ. 16.

ϛ') Ἐπιστολὴ τοῦ ἑλληνιστοῦ ἰησουΐτου Σίμωνος Wangnereck πρὸς Λέοντα τὸν Ἀλλάτιον (ἀριθ. 29), σχετικὴ πρὸς τὸ ἀξιόλογον μὲν ἀλλὰ σπανιώτατον βιβλίον, ἐν ᾧ περιέχονται ἑπτὰ παλαιὰ ἑλληνικὰ κείμενα περὶ τῶν ἁγίων ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, μετὰ λατινικῶν μεταφράσεων τοῦ Wangnereck καὶ σοφοῦ προλόγου τοῦ ἰησουΐτου Reinhold Duhn. Κάλλιστον ἀντίτυπον τοῦ βιβλίου τούτου ἔχει ἐν τῇ πλουσίᾳ του βιβλιοθήκῃ ὁ καὶ κάτοχος τῆς αὐτογράφου τοῦ συγγραφέως ἐπιστολῆς κ. Likhatcheff. Ὁ πλήρης αὐτοῦ τίτλος ἔχει οὕτω: Syntagmatis historici, seu veterum Graeciæ monimentorum, de tribus Sanctorum Anargyrorum Cosmæ et Damiani nomine paribus, partes duae, potissimùm ex manuscriptis à clarissimo viro Leone Allatio Româ transmissis~, cum interpretatione latinâ R. P. Simonis Wagnereckii, Societatis Jesu. Reinoldus Duhnius, ejusdem Soc. ea quæ P. Wagnereckii obitu imperfecta remanserant absolvit, notis illustravit praefatione apologeticâ opus munivit. Viennae in Austria, apud Matthaeum Cosmerovium, Sacræ Caesareæ Majestatis typographum. Facultate Superiorum. Anno M. DC. LX.

ζ') Μαρτυρικὸν τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς, ἔτους 1691-ου, πρὸς χρῆσιν τοῦ τότε Βενετοῦ ἀρχιναυάρχου Domenico Mocenigo, περὶ τοῦ δωρηθέντος αὐτῷ ἐκ τῆς μονῆς ἱεροῦ χριστιανικοῦ μνημείου (ἀριθ. 30). Τῷ μαρτυρικῷ τούτῳ ἕπεται μετάφρασις αὐτοῦ ἰταλικὴ (ἀριθ. 31), γενομένη ἐν τῇ νήσῳ Μήλῳ τῷ αὐτῷ ἔτει, ἀξιόλογος δὲ κατὰ τοῦτο, ὅτι τὸ ἀκριβὲς τῆς μεταφράσεως ἐκύρωσεν ὁ τότε λατῖνος τῆς νήσου ταύτης ἐπίσκοπος Ἰωάννης Ἀντώνιος de Camillis· ὅστις, εἰ καὶ δὲν ἀναγράφεται παρὰ τῷ Lequien[1], εἶναι πάντως γόνος τῆς γνωστῆς ἐκ Χίου ἰταλοφυοῦς οἰκογενείας de Camilli[2].

Μετὰ πάντα τὰ ἔγγραφα ταῦτα προσετέθησαν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ τέσσαρα εἰσέτι τοιαῦτα, ὧν τὰ πρωτότυπα εὑρίσκονται ἐν τῇ Δημοσίᾳ Αὐτοκρατορικῇ Βιβλιοθήκῃ ἐντὸς θήκης περιεχούσης καὶ ἄλλα τινὰ ὁμοίας φύσεως πρωτότυπα ἔγγραφα εἰς ἀραβικὴν ἀρμενικὴν καὶ συριακὴν γλῶσσαν[3]. Τὰ πρῶτα τρία τῶν ἐγγράφων τούτων (σ. 41—48, ἀριθ. 1—3) εἶναι γνωστὰ ἐκ

[1]) Oriens Christianus, τ. 3, σ. 1055—1058. Αὐτόθι οὐδ' οἱ ἐν τῷ προλόγῳ τούτῳ μνημονευθέντες λατῖνοι τῆς Μήλου ἐπίσκοποι μνημονεύονται, Φραγκῖσκος Τομάζος καὶ Νικόλαος Λέσδος.

[2]) Πρβλ. *É. Legrand*, Bibliographie hellénique du XVIIe siècle, τ. 5, σ. 109—114 καὶ 348—363.

[3]) Τὰ τῆς θήκης ταύτης ἔγγραφα, συντελεστικὰ εἰς κατάληψιν τῆς ἐν Τουρκίᾳ παρὰ τοῖς χριστιανικοῖς αὐτῆς λαοῖς θρησκευτικοπολιτικῆς ἐπιδράσεως τῆς γαλλικῆς διπλωματίας ἐν τῷ 17-ῳ αἰῶνι, σκοπὸν ἔχει νὰ συνεκδώσῃ μετὰ μελέτης ὁ αἰδ. Dom Antonius Staerk, συγγραφεὺς ἀξιολόγων λειτουργικῶν ἐρευνῶν καὶ μελετῶν.

παλαιῶν γαλλικῶν μεταφράσεων, ὡς σημειοῦται ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ[1]· τὸ δὲ ἑλληνικὸν αὐτῶν κείμενον νῦν τὸ πρῶτον δημοσιεύεται. Καὶ ταῦτα καὶ τὰ λοιπὰ εὑρίσκοντο πρότερον ἐν Παρισίοις, πιθανῶς ἐν τῇ abbaye de Saint-Germain· τοὐλάχιστον περὶ τοῦ πρώτου ἐγγράφου τῶν ἀθωνικῶν μονῶν, ὅπερ ἀφορᾷ εἰς τὸν Ἀγάπιον Λάνδον, βέβαιον εἶναι ὅτι εὑρίσκετο ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ ῥηθείσῃ abbaye.[2] Περὶ τῶν τριῶν τούτων ἐγγράφων γεγραμμένων ὑπὸ κληρικῶν ἀμαθῶν, ὡς ἀποδεικνύει τὸ κείμενον, ἀπὸ σχεδίων προητοιμασμένων ἀναμφιβόλως ἐν τῇ γαλλικῇ πρεσβείᾳ Κωνσταντινουπόλεως ὑπό τινος τῶν ἐντοπίων αὐτῆς χριστιανῶν διερμηνέων, ἢ καὶ ὑπὸ κληρικῶν, εἶτα δὲ διὰ προσωπικῆς τοῦ de Nointel ἐπισκέψεως μοναστηρίων καὶ ἐπισκοπῶν ὑπογραφομένων ὑπὸ διαφόρων κληρικῶν, ὤφειλε νὰ γραφῶσιν ἐνταῦθα ἱκανά· ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἐγγράφων τούτων ἡ γένεσις καὶ ὑπόθεσις συνδέεται στενώτατα μετὰ μακρᾶς ἑνὸς περίπου αἰῶνος σκανδαλώδους ἱστορίας, τό γε νῦν ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν ἁπλῆν μόνον ἔκδοσιν αὐτῶν, ἵνα σπουδαῖος εἰλικρινὴς θεολόγος λαμβάνων ἐξ αὐτῶν ἀφορμὴν ἀναζητήσῃ τὴν πηγήν, τὴν γένεσιν, τὰ αἴτια καὶ αἰτιατὰ τῆς ἐν τῷ 17-ῳ αἰῶνι συντάξεως, δημοσιεύσεως καὶ μέχρι σήμερον κυκλοφορίας ἐν «Συμβολικαῖς» ὁμολογιῶν πίστεως ὀρθοδοξοφανῶν, ἐπηρείᾳ μὲν ξένῃ συντεταγμένων, ὅμως δὲ ὑπόπτων ἐνιαχοῦ καὶ σοβαροῦ στερουμένων κύρους συνοδικοῦ[3].

A. Π.-Κ.

[1]) Τὸ τέταρτον ἔγγραφον εἶναι ἁπλῶς αἴτησις συνδρομῆς πρὸς τὴν ἐν Χάλκῃ μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν ᾗ σήμερον εὑρίσκεται ἡ Πατριαρχικὴ Θεολογικὴ Σχολή. Αὕτη ἐλέγετο καὶ μονὴ Ἐσόπτρου ἐκ παλαιοῦ· ἴδε *Θεοδόσιον Ζυγομαλᾶν* ἐν τῷ ἡμετέρῳ βιβλίῳ: Ὀκτὼ ἑλληνικαὶ περιγραφαὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, ἐν Πετρουπόλει, 1903, σ. 42 (Правосл. Палест. Сборникъ τεῦχος 56). Περὶ τῆς μονῆς Μαυρομόλου, ἐξ ἧς ἔχομεν ἐνταῦθα τὸ 3-ον γράμμα (σ. 45—48) ἴδε *Ξ. Σιδερίδου* Παρατηρήσεις εἰς τὴν πραγματείαν A. Π.-Κ. Ναοὶ Κ/πόλεως κτλ. ἐν Κ/πόλει 1904, σ. 56—58. *J. de Hammer*, Histoire de l' Empire Ottoman. Paris, 1835—1839, σ. 285. *A. Λ[έμπεδεφ]*, Ἡ ἔρημος Μαυρομόλου· ἐξ ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐν τοῖς πέριξ Κ/πόλεως (Пустыня Мавромоло; изъ археологическихъ поисковъ въ окрестностяхъ Константинополя). Φυλλάδιον εἰς 4-ον, δίστηλον, ἐκ 4 σελίδων· ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ περιοδικοῦ: Московскія Епархіальныя Вѣдомости. Годъ II, 1870, ἀριθ. 26, σ. 6-7. Ὁ τὸ ἔγγραφον ὑπογράψας Μακάριος ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς Μαυρομόλου ἔζη καὶ ἔτει 1681-ῳ· ὅρα Аѳонскій Патерикъ, ἐν Μόσχᾳ 1889, ἐκδόσεως 6ης τ. 2, σ. 373.

[2]) Ὁ ἐκδοὺς τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ *Pierre Nicole* (Réponse générale au nouveau livre de M. Claude. Paris, 1671, σ. 179—181. Perpetuité de la foi de l'Eglise Catholique sur l' Eucharistie. Paris, 1841. τ. 3, σ. XLIX) λέγει οὕτως αὐτολεξεί· „Si M. Claude désire de voir l'original de cette attestation, il le trouvera à l' abbaye de Saint-Germain, où on l'a mise en dépôt». Περὶ Ἰγνατίου τοῦ προέδρου Χίου, ὅστις ὑπέγραψε τὴν πρᾶξιν τῆς Χιακῆς συνόδου (ἀριθ. 2, σελ. 43—45), ἀνάγνωθι τὸ ἄρθρον *Περικλέους Ζερλέντη*: Ροβέρτος Σάλγερος Ἰησουΐτης ἐλεγχόμενος ἐν τοῖς περὶ τοῦ ἔτει ‚αχε' ἱεράρχου τῶν Χίων (Ἐκκλησιαστ. Ἀλήθεια, 1906—1907, τ. 27, σ. 282—284, 291—292, 311—314).

[3]) Χαρακτηριστικά τινα περὶ μιᾶς τῶν ὁμολογιῶν τούτων, ἐχούσης χαρακτῆρα συνοδικόν, ἴδε προχείρως παρὰ τῷ ἀρχιμανδρίτῃ *Χρυσοστόμῳ Παπαδοπούλῳ* ἐν τῇ *Νέᾳ Σιών* (ἐν Ἱεροσολύμοις, 1907), τ. 5, σ. 104—128. Αὕτη ἐγένετο δι' ὑποσχέσεις τινὰς τοῦ γάλλου κατολίκου πρεσβευτοῦ de Nointel· αἵτινες διαψευσθεῖσαι κατόπιν ἐβίασαν τὸν συντάκτην αὐτῆς νὰ μεταμεληθῇ οὕτως, ὥστε τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν νὰ συντάξῃ πολλαχῶς διάφορον, κατὰ πνεῦμα ὀρθοδόξον· δυστυχῶς ὅμως οὖσα μονοπρόσωπος δὲν ἀκυροῖ τὴν προτέραν συνοδικὴν σύνταξιν.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΗΣ Α. Ε. ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

NIKOLAS LIKHATSCHEFF.

Α΄.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ.

1.

7070 (1562), *Μηνὶ Αὐγούστῳ* 21.

(Χάρτης μήκους 0.43, πλάτους 0.316. Αὐτόγραφον τοῦ πατριάρχου Ἰωακεὶμ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ὄπισθεν ἐπιγραφή· «+ τῷ ἱερωτάτῳ καὶ ὑπερτίμῳ μ(ητ)ροπολίτῃ τῆς Κρητῶν νήσου, ἐξ Αἰγύπτου δοθείη». Ὅρα πίνακα φωτοτυπικὸν Α΄).

+ *Ἰωακεὶμ ἐλέῳ θ(εο)ῦ πάπας π(ατ)ριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κριτὴς τῆς οἰκουμένης*: +

+ Ἱερώτατε μ(ητ)ροπολῖτα τῆς ἁγίας μ(ητ)ροπόλεως τῆς Κρητῶν νήσσου. εὔχομαι κ(υρί)ῳ τῷ θ(ε)ῷ τοῦ ὑγϊαίνειν καὶ σωματικῶς τὴν ἁγϊωσύνην σου, εἰς σύστασιν καὶ ὠφέλειαν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Χ(ριστο)ῦ τοῦ ἀληθινοῦ (θεοῦ) ἡμῶν. ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς τῇ αὐτοῦ χάριτι οὕτως ἔχομεν. Γνωστὸν ἔστω σοι ὅτϊ τὴν τιμίαν σου γραφὴν ἔλαβα, καὶ ἐξ αὐτῆς ἔμαθον ἅπαντα. διὸ ἔγωγε ἔγραψα τῶν λοιπῶν δύο π(ατ)ριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς. αὐτοὶ δὲ ἀπ' αὐτόθϊν ἂς γράψουσι τοῦ οἰκουμενικοῦ π(ατ)ριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ἐπειδὴ ἡμεῖς εἰς ταῦτα τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς. ἄνδρες ὑπάρχουσι Σύροι τὴν διάλεκτον, καὶ τῆς ἑλληνϊκῆς διαλέκτου καὶ γραμματικῆς ἐπιστήμης παντελῶς ἄμοιροι. τούτου ἕνεκεν πρὸς αὐτὸν ὁμοφώνως ἐγράψαμεν, ἵνα αὐτὸς πρὸς ὑμᾶς πέμψει ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας, καὶ τῆς ἑλληνικῆς σοφίας πεπαιδευμένοι. ναὶ ἀληθῶς, εἰ μὲν καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας προσκαλέσει αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἐδώκαμεν τούτου ὅλον μας τὸ θέλημα καὶ ἐξουσίαν εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν περὶ ταύτης τῆς συνόδου. καὶ δώῃ κ(ύριο)ς ὁ θ(εὸ)ς

ἡμῶν ἵνα ἑνωθῇ ἡ ἁγία ἐκκλησία Χ(ριστο)ῦ τοῦ ἀληθινοῦ θ(εο)ῦ ἡμῶν ὥσπερ ὑπῆρχεν καὶ τὸ πρότερον. κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. ὡς καθὼς καὶ αἱ ἅγϊαι καὶ οἰκουμενικαὶ ἑπτὰ σύνοδαι τῶν πάλαι ἁγίων π(ατέ)ρων ἡμῶν. ἐγγράφως ἡμῶν παρέδωκαν. ὁ δὲ κ(ύριο)ς ἡμῶν Ἰ(ησοῦ)ς Χ(ριστὸ)ς ὁ τοῦ π(ατ)ρ(ὸ)ς ὁμοούσιος υἱὸς καὶ συναΐδιος λόγος. εἴη διαφυλάττων σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ. ἄνοσον. εὔθυμον. ὑγιῆ. εἰς ἐτῶν πολλῶν περϊόδους, ἀμὴν, ἀμήν: Αὔγουστος. κα ζο^8 ἔτους.

+ *Ἰωακεὶμ ἐλέῳ θ(εο)ῦ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας* + : —

2.

1597, *Μηνὶ Μαΐῳ* 9.

(Χάρτης μήκ. 0.215, πλ. 0.315, σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου. Ὅρα πίνακα φωτοτυπικῶν Β').

+

Μελέτιος ἐλέῳ θ(εο)ῦ πάπας, καὶ π(ατ)ριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας, καὶ κριτὴς τῆς οἰκουμένης, ὁ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Κωνστ(αντι)νουπόλεως ἐπιτηρητής : —

+ Τοῖς ἐν Μύλῳ εὑρισκομένοις ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς ἱερεῦσΐ τε, καὶ λαϊκοῖς, υἱοῖς τῆς ἡμῶν μετριότητος ἐν κ(υρί)ῳ ἀγαπητοῖς, χάριν ἔλεος, καὶ εἰρήνην, παρὰ τοῦ κ(υρίο)υ, καὶ θ(εο)ῦ, καὶ σ(ωτῆ)ρ(ο)ς ἡμῶν Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ. ἡ μετριότης ἡμῶν εὔχεται, καὶ εὐλογεῖ πάντας ὑμᾶς. ἦλθε πρὸς ἡμᾶς ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης φρὰ Φραντζέσκος λυπούμενος, ὅτι τινὲς τῶν χριστιανῶν ἀφόβως καὶ ἀδίκως διήρπαξαν ἐν τοῖς πεπερασμένοις καιροῖς τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησΐας αὐτοῦ. ὅιον, βϊβλία, σκεύη ἱερὰ χωράφια, ἀμπελῶνας. καὶ παρόμοια τινά, καὶ ἐζήτει παρ' ἡμῶν δικαίαν ἐκδίκησϊν. διὰ τοῦτο ἀποφαινόμεθα ἵνα ἐάν τις ἥ(ρ)παξεν ἀδίκως, ἢ ἀδίκως παρακρατῇ, ἀποδώσῃ δίχα προφάσεως, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πρὸῤῥηθέντος εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης φρὰ Φραντζέσκου. ἐὰν δὲ τὶς τολμήσῃ παρακούσων τῆς ἡμετέρας προστάξεως. δι' ἄλλων γραμμάτων ἀφοριστικῶν ἐπιτιμήσωμεν αὐτὸν βαρύτατα. οὕτως οὖν ποιήσατε ἵνα ἡ χάρις τοῦ θ(εο)ῦ καὶ τὸ ἄπειρος αὐτοῦ ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. θ^η Μαΐου αφϟζ' : —

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τό)

+ *Μελέτιος ἐλέῳ θ(εο)ῦ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας* · + ·

3.

1601, *Μηνὶ Ἰουνίῳ ἰνδ.* 14.

(Χάρτης μήκ. 0.403, πλ. 0.308. Ὄπισθεν: Littera del Patriarca Matheo il morto).

+ ***Ματθαῖος ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχϊεπίσκοπος Κωνσταντινουπούλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς π(ατ)ριάρχης*** : —

+ Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε Μήλου, ἐντιμότατοι κληρικοί, χρησιμώτατοι ἄρχοντες, καὶ ὁ λοιπὸς ἅπας τοῦ Κ(υρίο)υ χριστώνυμος λαός, υἱοὶ ἀγαπητοὶ τῆς ἡμῶν μετρϊότητος, χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ θ(εο)ῦ. Ὁ ἐκλαμπρότατος καὶ ἐνδοξότατος ἀποκρισιάρϊος τοῦ Φράντζα, ἀνέφερε τῇ ἡμῶν μετρϊότητϊ, ὅπως αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ αὐτῇ τῆς Μήλου ἔστιν ἐκκλησία, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένη τῶν ἁγίων Ἀναργύρων. καὶ εἰσὶ καὶ ἀφϊερωμένα πράγματα, ἅπερ ὥριζαν ἔκπαλαι οἱ διάδοχοι τῶν ἀφϊερωσάντων αὐτά. ὡς καὶ παπᾶ Κύριλλος ἰξέβρι[1] παπᾶ Κωνσταντῖνος, παπᾶ Γεώργϊ(ος), καὶ ἄλλοι, καὶ ἔπερνον καὶ εἶχον τὰ ἐκ τούτων. Ἐπεὶ δὲ νῦν ζήτησϊς ἀνέκυψε καὶ διαφορὰ, καὶ χρεία κατὰ τόπον ἀναφανῆναι τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὸ δίκαιον. τούτου χάριν γράφομεν ἐν ἁγίῳ πν(εύματ)ι καὶ ἀποφαινόμεθα. ἵνα ἅπαντες οἱ ἐν Μήλῳ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ, καὶ οἱ λοιποὶ, μαρτυρήσητε καὶ φανερώσητε. ὅσα ὥριζεν ἡ τῶν Λατίνων ἐκκλησία, καὶ ὅσα ἡ τῶν Γραικῶν. καὶ νὰ μαρτυρήσητε ἀφιλοπροσώπως, ἐν βάρει ἀφορϊσμοῦ ἀλύτου καὶ αἰωνίου τοῦ ἀπὸ θ(εο)ῦ παντοκράτ(ο)ρ(ος). καὶ νὰ γένῃ ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα, διὰ τὸ τελειωθῆναι τὸ δίκαιον, ὅπως ἑκάστη τῶν ἐκκλησιῶν, ἥ, τε Λατίνων καὶ ἡ Γραικῶν, ἔχῃ τὰ ἑαυτῆς δίκαια. ὅστις δὲ, ἢ ὁ ἐπίσκοπος αὐτός, ἢ ἄλλος ἱερέων ἐναντιηθῇ, ἢ ἐμποδίζῃ μὴ ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς τὴν ἀναφορὰν τοῦ ἀφιλοπροσώπως ποιῆσαι τὸ δίκαιον. ἀργὸς ἔστω, καὶ παιδευθήσεται καὶ ἄλλῳ τρόπῳ ὡς ἐναντίος ἡμῶν καὶ τοῦ δικαίου. φροντίσατε οὖν γενέσθαι τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ, καὶ ἐλθεῖν τὴν ἀναφορὰν πρὸς ἡμᾶς, καὶ τελειωθῆναι τὸ δίκαιον. οὕτω καὶ μὴ ἄλλως. ἡ τοῦ θ(εο)ῦ χάρις εἴη ὑμῖν: —

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τό)

Ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ ἰν(δικτιῶ)νος ιδ^ης ·: +

4.

1602, *Μηνὶ Ἀπριλίῳ ἰνδ.* 15.

(Χάρτης σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου, μήκ. 0.22, πλ. 0.31. Πολλὰ ἰῶτα καὶ ὕψιλα ἐν μέσῳ λέξεως ἔχουσιν ἐπὶ κεφαλῆς ἀνὰ μίαν στιγμήν. Ὄπισθεν: Littera del Patriarca Neophito, al populo del isola di M.).

1) Ἡ λέξις αὕτη ἐγράφη ἐπὶ λέξεως ἑτέρας ἀπεξεσμένης.

+ ***Νεόφυτος, ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων(σταντινου)π(ό)λεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς π(ατ)ριάρχης.***

+ Ἐντιμότατοι κληρικοὶ Μύλου, ὅ, τε οἰκονόμος παπᾶ κύριος Γουλιέρμος. ὁ παπᾶ κύριος Ἰω(άν)νης Χαλδαῖος. ὁ παπᾶ κύριος Γεώργϊ(ος) Πάτρας. ὁ παπᾶ κύριος Ἀντώνιος Καλίτης. ὁ παπᾶ Ἀντώνϊ(ος) Μονεμβασίτης. ὁ παπᾶ Κύριλλος. καὶ ὁ κύριος Δημήτρι(ος) Ῥουσκέτος, μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν ἀρχόντων, χάρϊς εἴη ὑμῖν ἀπὸ θε(ο)ῦ—Γινώσκετε καλῶς, ὅτι ἔξαρχος ἡμέτερος καὶ π(τα)ριαρχικὸς ἀρχιερεὺς, ἔχει ἐξελθεῖν εἰς τὰς νήσους τῆς Ἄσπρης Θαλάσσης, καὶ ἐπειδὴ ἐλεύσεται καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰς τὸ θεωρῆσαι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ναοῦ τῶν ἁγΐων Ἀναργύρων, καὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ, πότερον ὑπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Γραικῶν ἡμῶν ἦν, ἢ ὑπὸ τῶν Λατίνων, τούτου χάρϊν γράφοντες ἐντελλόμεθα ὑμῖν ἐν ἁγίῳ πνεύματι. ἵνα ἀφιλοπροσώπως, καὶ μετὰ βάρους ἀλύτου, καὶ αἰωνίου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ θ(εο)ῦ παντοκράτορος, μαρτυρήσητε καὶ ὡμολογήσητε τὴν ἀλήθ(ειαν), ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ ἐξάρχου, ὡς ἂν φανερωθείσης αὐτῆς, λάβῃ καὶ εὕρῃ τὸ δίκαιον τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ τὸ φανὲν ἄδικον μέρος, παύσηται καὶ εἰρηνεύῃ. οὕτω φροντίσατε κατὰ τὴν ζήτησιν τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἐλτζῆ τῆς Φράντζας, ἵνα ἀναφορὰ γένηται πρὸς ἡμᾶς καὶ λάβῃ πέρας ἡ ὑπόθεσις, καὶ λυθῇ τὸ μεταξὺ ἡμῶν σκάνδαλον: οὕτω γενέσθω: ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρϊς εἴη μεθ' ὑμῶν: ∞

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τὸ)

Ἐν μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ἰν(δικτιῶν)ος ιε^{ης} +

5.

1603, *Μηνὶ Ἰουλιῳ ἰνδ.* 1.

(Δύο πρωτότυπα ἀμφότερα χάρτινα, γεγραμμένα ὑπὸ δύο διαφόρων γραφέων, ἐφ' ὧν ὁ πατριάρχης Ῥαφαὴλ 2-ος ἔγραψεν ἰδιοχείρως τὸν μῆνα καὶ τὴν ἰνδικτιῶνα. Τὸ πρῶτον μήκους 0.419 καὶ πλ. 0.30, τὸ δεύτερον μήκ. 0.425 καὶ πλ. 0.302. Τὸ κείμενον δημοσιεύεται κατὰ τὸ δεύτερον πρωτότυπον).

+ ***Ῥαφαὴλ ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχϊεπΐσκοπος Κωνστ(αντινου)π(ό)λεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενϊκὸς π(ατ)ρϊάρχης : —***

+ Ἐντϊμότατοι κληρϊκοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, χρησϊμώτατοι ἄρχοντες. καὶ οἱ λοιποὶ εὐλογημένοι χρϊστϊανοὶ τῆς νήσου Μύλου, τέκνα ἐν κ(υρί)ῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετρϊότητος, χάρϊς εἴη ὑμῖν ἅπασϊ καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ θ(εο)ῦ παντοκράτ(ο)ρος καὶ κ(υρίο)υ Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ. καλῶς οἴδατε. ὅτϊ κατὰ τὰ προεκδοθέντα παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν π(ατ)ρϊαρχῶν γράμματα, ἐξετάσεως γενομένης αὐτοῦ κατὰ τόπον παρά τε τοῦ ἱερωτάτου μ(ητ)ροπολΐτου Χΐου, τοῦ π(ατ)ρϊαρχϊκοῦ ἐξάρχου Ἄσπρης Θαλάσσης, καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων, καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ πρώην μ(ητ)ροπολΐτου Παροναξΐας Ἀθανασίου, τῶν

προτραπέντων θεωρῆσαι τά τε περῒ τοῦ ἐκεῖσε ναοῦ τῶν ἁγΐων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων καὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ, τῶν καλουμένων ἐπϊσκοπϊανῶν, ἐφάνη καὶ ἐμαρτϋρήθη παρὰ τῶν αὐτόθϊ γερόντων, κληρϊκῶν, καὶ τῶν λοιπῶν. ἱερωμένων. καὶ λαϊκῶν. ὅτϊ ὁ ναὸς οὗτος καὶ τὰ λεγόμενα ἐπϊσκοπιανὰ χωράφ(ια), ἄνωθεν ἐξαρχῆς ὑπὸ τὴν ἐξουσΐαν ἦσαν τῶν Λατίνων, καὶ ὁ κατὰ καιροὺς ἐπΐσκοπος τῶν Λατίνων, ἐνέμετο καὶ ἐκαρποῦτο αὐτά, ἐξ ὧν ἦν καὶ ὁ Φρατζέσκος ἐκεῖνος. ἡ δὲ τοιαύτη ἀκρϊβὴς ἐξέτασϊς ἐγένετο ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγΐας τῆς Εὐαγγελϊστρίας τῆς κειμένης ἔνδον τῆς χώρας. προκειμένου τοῦ θείου Εὐαγγελΐου καὶ ἀφορϊσμοῦ ἐκφωνουμένου μετὰ ὠμοφορΐου καὶ ἐπϊτραχηλίου. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁρϊσμὸς τῆς βασϊλείας ἐνεφανΐσθη ἡμῖν ἐπϊκυρῶν πᾶν τὸ περῒ τούτου, καὶ πρὸς τούτοις τὸ γεγονὸς κατὰ τὰς μαρτυρΐας ὑμῶν χοτζέτϊον, ἐπϊβραβεύων αὐτοῖς τούτοις τὸ βέβαιον, τούτου χάρϊν καὶ ἡ μετρϊότης ἡμῶν ἀκολούθως ἀποφαίνεται καὶ ἐν ἁγίῳ π(νεύματ)ϊ δϊωρΐζεται. ἵνα κατὰ τὴν κρΐσϊν ταύτην καὶ ἀπόφασϊν, καὶ κατὰ τὸν βασϊλϊκὸν ὁρϊσμόν, ὁ ναὸς αὐτὸς τῶν ἁγΐων Ἀναργύρων, καὶ τὰ λεγόμενα ἐπϊσκοπϊανὰ χωράφϊα, ὑπάρχωσϊν ὑπὸ τὴν δϊοίκησϊν τῶν Λατΐνων ὡς ἦσαν ἄνωθεν. μὴ τολμῶντος τοῦ νῦν ἀρχϊεπϊσκόπου Μύλου κῦρ Παρθενΐου, ἢ ἄλλου τϊνὸς ἐναντϊηθῆναι, ἐν ἀργΐᾳ ἀσϋγγνώστῳ καὶ ἀφορϊσμῷ ἀλύτῳ τῷ ἀπὸ θ(εο)ῦ παντοκράτορος. οὕτως οὖν γένοιτο καὶ μὴ ἄλλως. ἵνα καὶ ἡ τοῦ θ(εο)ῦ χάρϊς καὶ τὸ ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν·: —

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τὸ)

Ἐν μηνὶ Ἰουλλίῳ ἰν(δικτιῶν)ος α^{ης}. +

6.

1604, *Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἰνδ.* 2.

(Χάρτης σχηματος τετραγώνου παραλληλογράμμου, μήκ. 0.22, πλ. 0.313. Ἡ πρὸς δεξιὰν κάτω γωνία τοῦ χάρτου διὰ τῆς χειρὸς τοῦ πατριαρχικοῦ γραφέως ἔχει ἓν « *ἄνευ* ». Πολλὰ ἰῶτα τοῦ κειμένου φέρουσιν ἄνωθεν ἀνὰ μίαν στιγμήν).

+ ***Ῥαφαὴλ, ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων(σταντινου)π(ό)λεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενϊκὸς π(ατ)ρϊάρχης : ∽***

+ Θεοφιλέστατε ἀρχιεπίσκοπε Μύλου, ἐν ἁγίῳ πν(εύματ)ϊ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοὶ, καὶ χρησιμώτατοι εὐλογημένοι χριστιανοὶ, χάρϊς εἴη ὑμῖν ἀπὸ θ(εο)ῦ. προεγράψαμεν περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, καὶ πάλϊν ἰδοὺ γράφομεν: ἐξαποφάσεως καὶ δίχά τινος λόγου καὶ ἀντιλογίας, φροντίσατε ἀποδοῦναι καὶ ἐπιστρέψαι τὰ τῆς Φραγγοεπισκοπῆς ἅπαντα ἀφιερώματα, πρὸς αὐτήν, τε, καὶ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον αὐτῆς τὸν Λατίνον, εἴτε ὀσπήτια εἰσὶν, εἴτε ἀμπέλια, καὶ χωράφϊα, καὶ ἄλλα, ἃ εἶχεν ἔκπαλαι

ὑπ' ἐξουσίαν αὐτῆς, ἡ αὐτὴ Φραγγοεπισκοπή, ὁμοίως καὶ τὰ εἰσοδήματα, καὶ τῶν τοσούτων χρόνων τοὺς καρποὺς καὶ τὰ δικαιώματα πάντα, ἀδόλως καὶ ἀληθῶς: ἂν παρακούσητε, εἴτε σὺ ὁ ἐπίσκοπος ὑπάρχεις, εἴτε καὶ ἐκ τῶν ἱερέων, ἀργοὶ ἔσεσθε, καὶ ὑπεύθυνοι παιδείας τῆς προσηκούσης, ὡς ἅρπαγες καὶ ἄδικοι: λαϊκοὶ δὲ ὄντες, ἀφωρισμένοι ἀπὸ θ(εο)ῦ, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι, καὶ ἔξω τῆς τῶν χριστιανῶν ἐκκλησίας καὶ ὁμηγύρεως, παρ' οὐδενὸς ἐκκλησιαζόμενοι, οὔτε μὴν συναναστρεφόμενοι, ἐν ἀργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ, ἕως οὗ γένηται ὡς γράφομεν: οὕτω ποιήσατε: ἡ δὲ τοῦ θ(εο)ῦ χάρις εἴη μεθ' ὑμῶν: — +

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τὸ)

Ἐν μηνὶ Φευρουαρίῳ ἰν(δικτιῶν)ος β^{ας}. +

7.

1604, *Μηνὶ Ἰουνίῳ ινδ.* 2.

(Χάρτης μήκ. 0.214, πλ, 0.298. Ἡ πρὸς δεξιὰν κάτω γωνία τοῦ χάρτου διὰ τῆς χειρὸς τοῦ πατριαρχικοῦ γραφέως ἔχει ἓν «ἄνευ». Πολλὰ τοῦ κειμένου ἰῶτα φέρουσιν ἄνωθεν ἀνὰ μίαν στιγμήν).

+ ***Ραφαὴλ ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων(σταντινου)π(ό)λεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς π(ατ)ριάρχης*** : —

+ Θεοφιλέστατε ἀρχιεπίσκοπε Μύλου ἐν ἁγίῳ πν(εύμα)τι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοὶ καὶ ἄρχοντες. χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπο θ(εο)ῦ. ὁ αὐτόθ(ι) ἐπίσκοπος ὁ Λατῖνος, Φραγκίσκος ὁ Τομάζος ἀνήνεγκεν ἡμῖν, ὡς καὶ ἐπληροφορήθημεν ἀλαχόθεν. ὅτι ἥ, τε σὴ θεοφιλία, ὁ παπᾶ Γουλιέρμος, Μάρκος Μαμονᾶς καὶ ἄλλοι χριστιανοὶ, ἐκ πολλοῦ κατακρατῆτε τῆς ἐπισκοπῆς ἀυτοῦ τῆς Λατινικῆς βιαίως ἔχοντες τὴν ἐκκλησῖαν αὐτοῦ, μετὰ χωραφίων, ἀμπελίων, μύλων, πετρῶν, καὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων, καὶ ἀδικεῖτε οὐ μετρίως, μὴ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, ἅπερ ἀδίκως κατακρατεῖτε. τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα. ἵνα πάντες ὅσοι ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχητε, ἀποδῶτε ἀταράχως καὶ εἰρηναίως τῷ ῥηθέντι ἐπισκόπῳ τῶν Λατίνων, ὅπως καὶ παρὰ μὲν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας τύχοιτε, παρὰ δὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος εὐλογίας. ἂν δὲ ἄλλως ποιήσαντες ἐπιμένητε ἀδικοῦντες, ἀφωρισμένοι ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος εἴητε, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον αἰωνίως. ἂν δὲ καὶ φανῆτε προφανῶς ἀδικοῦντες, οἱ μὲν ἱερωμένοι τῶν ἀδικούντων ἀργοὶ ἔστωσαν. οἱ δὲ λαϊκοὶ καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας Χ(ριστ)οῦ: ἐν ἀργίᾳ μὴ ἐκκλησιαζόμενοι. ὁμοίως καὶ οἱ γινώσκοντες τὴν περὶ τούτων ἀλήθειαν, κἂν μὴ εἴπωσιν, ἀλλὰ κρύψαντες φωραθῶσι ἔστωσαν τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις: οὕτω γενέσθω. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη ὑμῖν: —

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τὸ)

Ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ ἰν(δικτιῶν)ος β^{ας}.

8.

1604, *Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἰνδ.* 3.

(Χάρτης μήκ. 0.213, πλ. 0.308. Ἡ πρὸς δεξιὰν κάτω γωνία τοῦ χάρτου διὰ τῆς χειρὸς τοῦ πατριαρχικοῦ γραφέως ἔχει τὸ «ἄνευ»).

+ ***Ραφαὴλ ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων(σταντινου)π(ό)λεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς π(ατ)ριάρχης***:·

+ Ἐντιμότατοι κληρικοί, καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, καὶ χρησιμώτατοι ἄρχοντες, οἱ εὑρισκόμενοι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Μύλου, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θ(εο)ῦ. ὁ θεοφιλέστατος Φραγκοεπίσκοπος τῆς αὐτῆς νήσου Μύλου, φρᾶ Φραντζέσκος. ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς ἐζήτησε γράμμα ἡμέτερον π(ατ)ριαρχικὸν ἐπιτίμιον, πρὸς τοὺς αὐτόθι χριστιανοὺς εἰς φανέρωσι τῶν πραγμάτων τῆς Φραγκοεπισκοπῆς αὐτοῦ. διὸ γράφοντες ἀποφαινόμεθα. ἵνα ὅσοι τῶν Ῥωμαίων διακατέχουσι πράγματα ἐκκλησιαστικὰ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, κινητά, ἢ ἀκίνητα, ἢ γινώσκουσι τὴν περὶ τούτων ἀλήθ(ειαν), ἢ βοηθήσουσιν, ἢ συνδράμουσι κατά τι τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Παρθενίῳ, κἂν τε ἱερεῖς, κἂν τε λαϊκοὶ ὦσιν, εἰ μὲν ἱερεῖς ὑπάρχουσιν ἀργοὶ πάσης ἱεροπραξίας, καταφρονοῦντες δὲ, καὶ ἀφωρισμένοι, εἰ δὲ λαϊκοὶ ἀφωρισμένοι ἀπο θ(εο)ῦ, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον, ἕως οὗ ὁμολογήσωσι τὴν ἀλήθ(ειαν). οὕτω γενέσθω καὶ μὴ ἄλλως. ἡ δὲ τοῦ θ(εο)ῦ χάρις εἴη μεθ' ὑμῶν :· +

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τὸ)

Ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἰν(δικτιῶν)ος γ^{ης}.

9.

1606, *Μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδ.* 4.

(Χάρτης μήκ. 0.212, πλ. 0.316. Ὄπισθεν: Al Populo et Proc[ri] di Milo alquali scrive il Patriarca che non obedendo il vescovo Greco alle lr̄e Patriarchali, che non lo tengono per prelato, e sia scomunicato chi lo favorira).

+ ***Ραφαὴλ ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων(σταντίνου)π(ό)λεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς π(ατ)ριάρχης*** : +

+ Ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, χρησιμώτατοι ἄρχοντες, καὶ ἐπίτροποι τῆς πολιτείας Μύλου, χάρις ὑμῖν εἴη καὶ εἰρήνη ἀπὸ θ(εο)ῦ. Γινώσκετε καλῶς ὅτι οἴδαμεν τὴν γενομένην κρίσιν τε καὶ ἀπόφασιν ὑμῶν, αἱρετῶν καταστάντων κριτῶν, εἰς τὴν διαφορὰν ἣν εἶχον ἀναμεταξὺ οἱ αὐτόθι θεοφιλέστατοι ἀρχιερεῖς, ὅτε κῦρ Παρθένιος, καὶ ὁ φρὰ Φραγκίσκος περὶ τῶν αὐτόθι ἐπισκοπιανῶν καλουμένων κτημάτων, καὶ ἐπεβεβαιώσαμεν αὐτὴν καὶ ἡμεῖς, γνώμῃ συνοδικῇ. ὥστε τὸν μὲν θεοφιλέστατον κῦρ Παρθένιον ἔχειν καὶ καρποῦσθαι τὸ τρίτον μέρος αὐτῶν, τὸν δὲ αἰδεσιμώτατον, φρὰ Φραγκί-

σκον τὰ λοιπὰ δύο μέρη, καθὼς διαλαμβάνει καὶ ἡ ἐνϋπόγραφος σϋμφωνία αὐτῶν, ἣν δὴ καὶ κατεστρώσαμεν ἐν τῷ ἱερῷ κόδϊκϊ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγ(ά)λης Ἐκκλησίας. εἰς ἀσφάλειαν δϊηνεκῆ. διὰ τοῦτο φροντΐσατε καὶ ὑμεῖς, ἵνα ἔργῳ αὕτη ἡ ἀπόφασις τελεσθῆ, ἂν δὲ καὶ νῦν πάλϊν ὁ θεοφϊλέστατος κῦρ Παρθένϊος, δϋστροπήση καὶ ἀθετήση, γΐνώσκετε καλῶς, ὅτϊ ἔχομεν αὐτὸν ἀργὸν καὶ ἀφωρϊσμένον, ὡς τῆ τελεία καθαιρέσει ὑπόδϊκον, καὶ μηδεὶς πλέον παρέχη τὰ εἰθισμένα αὐτῷ δϊκαιώματα, εἰς βάρος ἀλύτου, καὶ αἰωνίου ἀφορισμοῦ. εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἀποφασιστικὸν ἡμέτερον ἔγγραφον. Ἐν ἔτει. $\overline{\text{ζριδ}}^{\omega}$: ∾ ἀναγνωσθήτω δὲ τὸ παρὸν γράμμα εἰς ὑπήκοον πάντων: —

(Διὰ τῆς πατριαχικῆς χειρὸς τό)

Ἐν μηνὶ Ἰουλλίῳ, ἰν(δικτιῶν)ος $\overline{\delta}^{\eta\varsigma}$

10.

1609, *Μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδ.* 7.

(Χάρτης τετραγώνου παραλληλογράμμου σχήματος, μήκ. 0.212, πλ. 0.304. Ὄπισθεν: Lettera del Patriarca contra quelli chi ritengono le robb.. del Vvo Franco Franc(esc)o. Πολλὰ ἰῶτα τοῦ κειμένου φέρουσιν ἄνωθεν ἀνὰ μίαν στιγμήν. Ὅρα πίνακα φωτοτυπικὸν Γ').

+ *Νεόφϊτος, ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπΐσκοπος Κων(σταντινου)π(ό)λεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενϊκὸς π(ατ)ρϊάρχης* : ∾

+ Θεοφιλέστατε ἀρχιεπΐσκοπε Μΰλου, ἐν ἁγίῳ πν(εύματ)ϊ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ, καὶ ἐντιμότατοι κληρϊκοὶ, καὶ ἄρχοντες χρήσιμοι, χάρϊς εἴη ὑμΐν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θ(εο)ῦ. ὁ ἐκλαμπρότατος ἄρχων ἀποκρισιάριος τῆς Φράντζας, εἶπεν ἡμΐν. ὅτι τινὲς τῶν, αὐτόθϊ ἥρπασαν ἀπὸ τῶν σκευῶν τῆς Φραγγοεπισκοπῆς, καὶ τῶν ῥούχων, καὶ πραγμάτων τοῦ ἀποθανόντος Φραγγοεπισκόπου, καὶ τῶν λοιπῶν χρειωδῶν τῶν κτημάτων αὐτοῦ, καὶ ἠδίκησαν. τούτου χάριν γράφομεν: ἵνα, ὅσοι ἔλαβον ἐξ αὐτῶν, ἀποδῶσι πάντα καὶ ἐπιστρέψωσϊ πρὸς οὓς γράφει ἐπιτρόπους ὁ αὐθέντης ὁ ἀποκρισιάρϊος: ἂν δ' ἄλλως ποιήσωσϊ, ϊερεῖς μὲν ὄντες, ἀργοὶ ἔστωσαν πάσης ϊεροπραξΐας: λαϊκοὶ δὲ, ἀφωρισμένοι ἀπὸ θ(εο)ῦ καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλϋτοι μετὰ θάνατον: οὕτω φροντί σατε καὶ μὴ ἄλλως ἐξαποφάσεως: ἡ δὲ τοῦ θ(εο)ῦ χάρις εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν: ∾ +

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τό)

Ἐν μηνὶ Ἰουλλΐῳ, ἰν(δικτιῶν)ος $\overline{\zeta}^{\eta\varsigma}$ +

11.

1614, *Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἰνδ.* 12.

(Χάρτης σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου, μήκ. 0.21, πλ. 0.305).

+ *Τιμόθεος, ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνστ(αν)τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης* : +

+ Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Μύλου, χάρϊς εἴη ὑμΐν ἀπὸ θ(εο)ῦ. ὧδε ἠκούσαμεν, ὅτι ἐνοχλεῖτε καὶ ἐπηρεάζετε, τὸν Φραγκοὲπίσκοπ(ον) Μύλου, καὶ ζητεῖτε νὰ πάρετε ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπαρχίας του, καὶ διὰ τοῦτο γράφομέν σας, ὅτι νὰ μὴν τὸν ἐνοχλεῖτε, μόνον νὰ πορεύεσθε ὡς καθὼς ἐπορέυουσταν καὶ πρότερον, καὶ νὰ ἔχη ὁ Φραγκοὲπίσκοπος τὰ ἐδικά του εἰσοδήματα, καὶ ὑμεῖς πάλ(ιν) νὰ συνάζεται τὰ ἐδικά σας, διὰ νὰ μὴν γίνεται ἀδικία καὶ εἰς τὰ δύο μέρη. οὕτω φροντίσατε καὶ μὴ ἄλλως, ἡ δὲ τοῦ θ(εο)ῦ χάρϊς εἴη ὑμΐν: —

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τό)

Ἐν μηνὶ Φευρουαρίῳ, ἰν(δικτιῶν)ος $\overline{\iota\beta}^{\eta\varsigma}$: —

12.

1614, *Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἰνδ.* 12.

(Χάρτης σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου, μήκ. 0.21, πλ. 0.304—306. Πολλὰ ἰῶτα ἔχουσιν ἐνταῦθα ἄνωθεν ἀνὰ μίαν στιγμήν).

+ *Τιμόθεος, ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνστ(αν)τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενϊκὸς πατριάρχης*: —

+ Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Μύλου, καὶ χρησιμώτατοι ἄρχοντες, χάρϊς εἴη ὑμΐν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θ(εο)ῦ: νὰ γνωρΐζετε καλὰ, ὅτι τὸν ἀρχιεπίσκοπόν σας Μύλου Νεόφυτον, ἡ σύνοδος τῶν ἀρχιερέων τὸν ἐκάθηρε παντελῶς, καὶ τὸν νεγύμνωσε τῆς ἀρχιεροσύνης αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο γράφομεν, ἵνα μὴδεὶς ἐξ' ὑμῶν τῶν ἱερωμένων, ἢ τῶν λαϊκῶν, ἔχη καὶ τιμᾶ αὐτὸν ὡς ἀρχιερέα, ἢ εἰσόδημα πολὺ, ὀλίγον δώσει πρὸς αὐτὸν, ἐν βάρ(ει) ἀργίας, καὶ ἀφορϊσμοῦ, μόνον τα εἰσοδήματα ἅπαντα, νὰ τὰ συνάζετε ὑμεῖς οἱ κληρικοὶ τῆς πρώτης πεντάδος, μετὰ καθαροῦ καταστίχου, καὶ νὰ τὰ φυλάττετ(ε). ἕως οὗ νὰ σᾶς πέμψωμεν, ἕτερον ἀρχιεπίσκοπ(ον) νόμϊμον : οὕτω φροντίσατε: ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη ὑμΐν: —

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τό)

Ἐν μηνὶ Φευρουαρίῳ, ἰν(δικτιῶν)ος $\overline{\iota\beta}^{\eta\varsigma}$.

13.

1615, *Μηνὶ Μαΐῳ ἰνδ.* 13.

(Χάρτης σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου, μήκ. 0.202, πλ. 0.305. Πολλὰ ἰῶτα ἔχουσιν ἐνταῦθα ἄνωθεν ἀνὰ μίαν στιγμήν).

+ *Τιμόθεος, ἐλέῳ θ(εο)ῖ ἀρχιεπίσκοπος Κων(σταντινου)π(ό)λεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενϊκὸς π(ατ)ριάρχης* : —

✝ Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Μύλου, καὶ χρήσιμοι ἄρχοντες, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θ(εο)ῦ: ἐπειδὴ ὁ θεοφιλέστατος, Φραγκοεπίσκοπος Νικόλαος Λέσδος, ἀπῆλθεν εἰς Ἰτταλίαν διά τινα χρείαν αὐτοῦ, καὶ ἀφῆκεν ἐπίτροπον τὸν Τζιανταρμέρη τὸν κούσουλ(ον) Φρατζέσδον, διὰ νὰ ἐπιτηρῆ, καὶ νὰ ἐπιβλέπη τὰ πράγματα τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, καὶ διὰ τοῦτο ἐδεήθη γράμματος καὶ ἀποφαινόμεθα: ἵνα, μηδεὶς ἐξ ὑμῶν τολμήσ(η) ἐπειρεάξῃ, ἢ ἐνοχλήσ(η) αὐτῷ, ὅστις δὲ θελήσ(ει) κατά τϊ, ἐπηρεάξῃ, ἢ ζημίαν τινὰ προξενήσ(ει), ἱερεὺς μὲν ὢν ἀργὸς μενέτω πάσης ἱεροπραξίας, λαϊκὸς δὲ ἀφωρισμένος ἀπὸ θ(εο)ῦ, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος: οὕτως ἀποφαινόμεθα καὶ μὴ ἄλλως: ἡ δὲ τοῦ θ(εο)ῦ χάρις εἴη μεθ' ὑμῶν .: —

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τό)

Ἐν μηνὶ Μαΐῳ, ἰν(δικτιῶν)ος $\overline{ιγ}^{ης}$:.

14.

1628. *Μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδ.* 11.

(Χάρτης σχήματος τετραγώνου παραλληλογράμμου, μήκ. 0.205, πλ. 0.30. Πολλὰ ἰῶτα καὶ ὕψιλα ἐν μέσῳ λέξεως ἔχουσιν ἄνωθεν ἀνὰ μίαν στιγμήν. Ὅρα πίνακα φωτοτυπικὸν Δ').

✝ ***Κύριλος, ἐλέῳ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων(σταντινου)π(ό)λεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς π(ατ)ριάρχης : —***

✝ Ἡ μετριότης ἡμῶν ἀπὸ τῆς χάριτος καὶ δωρεᾶς καὶ ἐξουσίας τοῦ παναγίου καὶ ζωαρχικοῦ πν(εύματ)ος, τῆς δοθείσης παρὰ τοῦ σ(ωτῆ)ρ(ο)ς ἡμῶν Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ, τοῖς θείοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἱεροῖς ἀποστόλοις, εἰς τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰς τῶν ἀν(θρώπ)ων ἁμαρτίας εἰρηκότος αὐτοῖς, Λάβετε πν(εῦμ)α ἅγιον ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε κεκράτηνται, καὶ Ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα καὶ λελυμένα ἐν τῷ οὐ(ρα)νῷ, ἐξ ἐκείνων δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀλληλοδιαδόχως διεβιβάσθη ἔχει συγκεχωρημένην καὶ τὴν κατὰ πν(εῦμ)α θυγατέρα αὐτῆς Ἀθανασίαν μοναχὴν, εἰς ὅσα καὶ αὐτὴ ὡς ἄν(θρωπ)ος ἥμαρτε, καὶ εἰς θ(εὸ)ν ἐπλημμέλησε, λόγῳ, ἔργῳ, διανοίᾳ, καὶ ἐν πάσαις αὐτῆς ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ εἰ ὑπὸ κατάραν ἀρχιερέως, ἢ ἱερέως ἐγένετο, ἢ π(ατ)ρ(ὸ)ς, ἢ μ(ητ)ρ(ὸ)ς αὐτῆς, ἢ τῷ ἰδίῳ ἀναθέματι περιέπεσεν, ἢ ὅρκον ὤμοσε καὶ τοῦτον παρέβη, ἢ ἀφορισμῷ ὁθενδήποτε ἐδεσμεύθ(η), ἢ καὶ ἄλλοις τισὶν ἁμαρτήμασιν ὡς ἄν(θρωπ)ος οὖσα καὶ αὐτὴ καὶ τὸν κόσμον τοῦτον οἰκοῦσα, κατὰ διαφόρους καιροὺς περιεπάρη, καὶ ταῦτα πν(ευματ)ικοῖς π(ατ)ράσι ἐξωμολογήσατο, καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς κανόνα ἐκ καρδίας ἐδέξατο, καὶ πληρῶσαι προεθυμήθ(η). ἐκ τούτων οὖν πάντων λύομεν αὐτὴν καὶ ἐλευθέραν ἔχομεν καὶ συγκεχωρημένην τῇ παντοδυνάμῳ ἐξουσίᾳ καὶ χάριτι τοῦ θείου καὶ προσκυνητοῦ πν(εύματ)ος. ὅσα δὲ διὰ λήθ(ην) ἀνεξωμολόγητα εἴασε, κἀκεῖνα πάντα συγχωρήσαι αὐτῇ ὁ ἐλεήμων θ(εό)ς. ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν: —

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τό)

Ἐν μηνὶ Ἰουλλ(ίῳ), ἰν(δικτιῶν)ος $\overline{ια}^{ης}$ ✝

15.

1635, *Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ* 23.

(Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Ἀθανασίου Πατελλαρίου, ἐκπτώτου καὶ ἐξορίστου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τῷ πάπᾳ Ῥώμης Οὐρβανῷ τῷ ὀγδόῳ. Χάρτης δίφυλλος, ἐφ' οὗ εὑρίσκεται κεκολλημένον τεμάχιον χαρτίου μετὰ σημειώματος ἰταλικοῦ τοῦ παπικοῦ γραμματέως, ἀπευθυνομένου πρὸς τὸν πάπαν καὶ περίληψιν αὐτῷ διδόντος τῶν ἐν τῷ γράμματι τοῦ Ἀθανασίου λεγομένων. Ὅρα πίνακα φωτοτυπικὸν Ε').

✝ ***Τῷ μακαριωτάτῳ, καὶ ἁγιωτάτῳ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ.***

✝ Οὐκ ἔστι μοι διὰ τοῦ παρόντος διαῤῥήδην τὰ πάντα διευκρυνῆσαι τῇ ἄκρᾳ σου ἀρχιερωσύνῃ δι' ὧν μέχρι τοῦδε πλεύσας ἀφικόμην, τῇ μὲν διὰ τὸ ἔτι μου τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς τοῦ πλοίου δονεῖσθαι ταραχῆς, τῇ δὲ καὶ ὅτι ἐν τῷ ἐμὲ σχεδὸν τὸν πόδα τῇ ἠπείρῳ στηρίζειν ἐν χρῷ ἦν ὁ κομιστὴς ἀπάρας. τῇ δ' (ὃ καὶ εὐλογώτερον) ὅτι διὰ γράμματος οὐ χρῆ ὃ τῇ ζώσῃ φωνῇ δέδοται ἐκκαλύπτεσθαι. ὅθεν δὴ τὰ περὶ τῆς ἐμῆς ἀφίξεως μόνον δῆλα καθίσταμαι, μετὰ δ' οὐ πολλὰς τῶν ἡμερῶν πέμψω τὸν ἐμὸν πρωτοσύγγελον, καὶ ἀνεψιὸν, ὃς ἐκτυπωτέρως διασαφηνίσει τὰ καθήκοντα. ἐγὼ δὲ προσδοκῶν ἔσομαι τὸ δόξαν τῇ μακαριότητί σου. καὶ εἰ θελητὸν ἔσται αὐτόθι με παραγενέσθαι τὰ ἐλλείποντα ἀναπλειρώσω. καὶ τὰ χρειώδη πάντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀναγράψω. ἢ καὶ χεῖρα οἷός τ' εἶ βοηθείας ὀρέξαι τῇ μεγίστῃ ἰσχύϊ σου, ἣν ὁ κ(ύριο)ς διὰ τοῦ μακαρίου ἐδωρήσατό σοι Πέτρου. ἐῤῥωμένην διαφυλάξαι σου κ(ύριο)ς τὴν μακαριότητα, θεία καὶ ἱερὰ κεφαλή, κατὰ τὸν διπλοῦν ἄν(θρωπ)ον.

Ἐξ Ἀγκῶνος. $\overline{κγ}$: ***Σεπτεβρίου : κατὰ τὸ*** $\overline{αχλε}$ ***ἔτος τὸ σ(ωτή)ριον.***

Δοῦλος τῆς σῆς μακαριότητος:

✝ ***ὁ Κωνσταντινουπόλεως π(ατ)ριάρχης Ἀθανάσιος : —***

16.

1731, *Μηνὶ Μαΐῳ ἰνδ.* 9.

Νόθος πατριαρχικὴ ἀπανταχοῦσα τοῦ ἔτους 1731, ἧς αἱ ὑπογραφαὶ καὶ διὰ τὸ ἀνεπιτήδευτον καὶ διὰ τὸ διάφορον τῆς χαράξεως δύνανται νὰ νομίζωνται γνήσιαι. Τὸ ἔγγραφον ὅμως ὅλον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ φαίνεται ὂν κατασκεύασμα, καὶ τοῦτο πρὸς ἀργυρολογίαν, τοῦ διαβοήτου τυχοδιώκτου Σεραφὶμ

Μυτιληναίου, ἀνδρὸς ταραξίου, ἐπικινδύνου ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ μετὰ πλάνητα βίον οἰκτρῶς ἀποθανόντος ἐν Σιβηρίᾳ, ὅστις ἐν Αὐστρίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ πλανώμενος καὶ διαφόρους ἐνεργῶν ἀπάτας ἐφήμιζεν ἑαυτὸν ἀπόγονον τοῦ αὐτοκράτορος Πωγωνάτου. — Μεμβράνα ἐπιμήκης, μήκ. 0.863, πλ. 0.605, ἔχουσα πρὸς τὰ κάτω τέσσαρας ὀπάς, ἐξ ὧν ἀπῃώρητο διὰ μετάξης ἡ τοῦ πατριάρχου μολυβδίνη σφραγίς. Ὁ τίτλος τοῦ πατριάρχου διὰ μεγάλων ἐπιχρύσων κεφαλαιωδῶν γραμμάτων (μήκους 0.024) ἐν τρισὶ γραμμαῖς, ὧν ἐν τῷ μέσῳ κύκλος ἀποτελῶν στέφανον ἐκ δάφνης· ἐν δὲ τούτῳ πρὸς ἀριστερὰν μὲν εἰκονίζεται φρούριον, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ στεφάνου ὁ ἅγιος Γεώργιος ἔφιππος, φέρων μὲν ἐπὶ κεφαλῆς κορώναν ἀρχιερατικήν, διὰ λόγχης δὲ φονεύων δράκοντα ὑπὸ τοῦ ἵππου καταπατούμενον. Καὶ ὁ τίτλος καὶ ὁ στέφανος ἐπὶ ἐδάφους χρυσοπρασίνου σχηματίζοντος πλατυτάτην φυλλωματώδη ταινίαν, καὶ ταύτην πολυχρωμάτιστον. Τὸ πρώτιστον τοῦ κειμένου γράμμα, τὸ Τ, πολὺ μέγα (μήκους 0.16.) καὶ ἐντὸς πλαισίου. Τοῦτο δὲ τὸ Τ εἶναι ἐσχεδιασμένον ἐπὶ τῆς ῥάχεως δικεφάλου μέλανος καὶ ἐπιχρύσου ἀετοῦ ἔχοντος τὰς πτέρυγας ἀνοικτὰς καὶ τὰς κεφαλὰς ἐστραμμένας καὶ ἐστηριγμένας ἐπὶ τῆς ἄνω εὐθείας τοῦ Τ γραμμῆς· ὑπὸ τὰς κεφαλὰς ἀνὰ εἷς ῥόδαξ· τοὺς πόδας ὁ ἀετὸς στηρίζει ἐπὶ δύο πτερωτῶν δρακόντων, ὧν τὸ μὲν σῶμα πράσινον, τὰ δὲ πτερὰ κόκκινα. Ἐν τέλει τοῦ κειμένου, πρὸ τῆς λέξεως Ἐδώθη, ὑπάρχει τύπος σφραγῖδος, σχήματος ὀκταγώνου, μήκ. 0.06, πλ. 0.048. Ἡ σφραγὶς ἐπίχρυσος, ἔχουσα πέριξ τὴν ἐπιγραφήν· ΤΟ Δ[Α]ΚΤΥΛΙ[ΔΙ]ΟΝ [Τ]ΟΥ ΑΛΙΕΩΣ. Ἐν τῇ σφραγῖδι ὑπάρχει ἔμβλημα παριστῶν κορώναν πατριαρχικὴν ἄνωθεν δύο διεσταυρωμένων κλειδῶν· μετὰ δὲ τὰς κλεῖς σταυρὸς δικέρατος ἐπὶ θώρακος (blason) περικλείοντος δικέφαλον ἀετὸν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΟΙΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΤΩΝΑΠΟΣΤΟΛΩΝ. Κάτωθεν δὲ τοῦ ἀετοῦ καὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἰκονίζονται ὄρθιοι οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος συνυψοῦντες διὰ τῶν χειρῶν των τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας μετ' αὐτῶν τῶν ἰσλαμικῶν αὐτῆς μιναρέδων.

ΠΑΪΣΙΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟ ΛΕΩΣΝΕΑΣΡΩΜΗΣΚ(αὶ)
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Τοῖς ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ, καὶ ἁπανταχοῦ κοινῶς, τὸν κ(ύριο)ν ἡμῶν Ι(ησοῦ)ν Χ(ριστὸ)ν λατρεύουσϊ, καὶ ἀληθινὸν Θεὸν ὁμολογοῦσϊ, γαληνωτάτοις, καὶ κραταιωτάτοις βασιλεῦσιν, ὑψηλωτάτοις, καὶ ὑπερτάτοις τῆς Ἱερᾶς Ῥωμαϊκῆς Βασιλείας λετόροι(ς), περιφανεστάτοις δουξί, δεσπόταις, ἡγεμόσι, καὶ δυνάσταις, θεοσεβεστάτοις, καὶ παναιδεσιμωτάτοις ἀρχιεπισκόποις, καὶ ἐπισκόποις ἐν Χ(ριστ)ῷ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς σὺν πάσῃ τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ ἐκκλησιαστικῇ τάξει, τοῖς πανευγενεστάτοις ἄρχουσϊν, ἐξουσιασταῖς, μεγιστᾶσιν, ἐπάρχοις, καὶ ὑπάτοις, τοῖς σοφολογιωτάτοις ἱεροδιδασκάλοις, καὶ καθηγηταῖς, τῶν τε μεγίστων, καὶ περιφήμων ἀκαδημιῶν ἀρίστοις προεστῶσι, καὶ ἁπλῶς παντὶ τῷ χριστωνύμῳ πληρώματϊ τέκνοις ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοῖς, καὶ περιποθήτοις τῆς ἡμῶν μετριότητος χάρις καὶ ἔλεος παρὰ Θ(εο)ῦ παντοκράτορος καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ τὴν ἀποστολικὴν εὐλογίαν: ∼ Πᾶσα μὲν ἁπαξαπλῶς ἀγαθοεργία, καὶ φιλοτιμία πρὸς τοὺς χρείαν καὶ ἀνάγκην ἔχοντας γινομένη, εὐάρεστος λογίζεται παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ εὐπρόσδεκτος, μᾶλλον δὲ τὸ ἐλεεῖν πτωχοῖς ἀσθενέσι, καὶ χεῖρα βοηθείας τοῖς αἰχμαλώτοις, καὶ πεπτωκόσιν ὀρέγειν, φησὶ γὰρ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Γίνεσθε ἐλεήμονες, καὶ οἰκτείρμονες, ὅτι καὶ ὁ π(ατ)ὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ἐλεήμων ἐστί, καὶ ἐν ἑτέρῳ· Ἐλεημοσύναι καὶ εὐποιΐαι ῥύουσι ψυχὴν ἐκ θανάτου: — Δηλοποιοῦμεν τοίνυν πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι κατὰ τὴν φθάσασαν πρὸ χρόνων ἅλωσιν τῆς Πελοποννήσου πάμπολλοι τῶν χριστιανῶν αἰχμαλωτισθέντες, κρίμασιν οἷς οἶδεν ὁ Κύριος, παρὰ τῆς φθοροποιοῦ τῶν Ἀγαρηνῶν ὁρμῆς καὶ δυναστείας, οἱ μὲν τινὲς ἐξ αὐτῶν, διὰ πάσης συνδρομῆς καὶ βοηθείας τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης Ἀποστολικῆς Καθέδρας ἐλυτρώθησαν, οἱ δὲ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ ἐγγυήσεως τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιαστικῶν τε, καὶ λαϊκῶν πᾶσαν φροντίδα, καὶ ἐπιμέλειαν θέμενοι, ὅσον ἦν αὐτοῖς, καὶ ἡμῖν ἐφικτὸν, γενομένης ὀφειλῆς, καὶ ὑποσχέσεως πλείστης, οἱ δὲ εἰσέτι καὶ νῦν ἐμμένουσι ὑπὸ τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν, πικρᾷ δουλείᾳ, καὶ κακώσει ἀνεκδιηγήτῳ, ὡς διάδηλον τοῖς πᾶσι, πάσχοντες πάνδεινα, καὶ πνέοντες τὰ ἔσχατα ἐν στεναγμοῖς καὶ κλαυθμοῖς ἀλαλήτοις ὑπὸ τὸν τυραννικὸν ζυγὸν τῶν ἀσεβῶν Ὀθομανῶν, σκληρῶν τε βαρβάρων Ἀράβων, τῶν τε θηριογνώμων Σκυθῶν ἤτοι Ταττάρων, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῶν γεννηθεῖσι δυστυχῶς ὑπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ ταλαιπωρίαν τῶν γονέων αὐτῶν. Τούτου χάριν συνοδικῇ κοινῇ γνώμῃ προεπέμψαμεν ἱερομονάχους τινὰς ἡμετέρους, καὶ πρεσβυτέρους, ἐλέους καὶ βοηθείας ἕνεκα τούτων, τῆς τε ῥηθείσης ὀφειλῆς, εἰς ἣν καὶ ἐνέχονται οἱ ἐγγυηθέντες. Ἤδη δ' αὖθις ἀνάγκης κατεπειγούσης ὡς ἐνοχλουμένων σφόδρα παρὰ τῶν ἀσεβῶν, περιστάσεσί τε ἀλλεπαλλήλαις, καὶ ξυμφοραῖς τῶν δεινῶν κυκλουμένων, πικραῖς τε τιμωρίαις προσομιλούντων καὶ οὐ παυόντων δεινοπαθῶς ὁσημέραι μετὰ πολλῶν δακρύων δέεσθαι καὶ παρακαλεῖν ἡμᾶς συναλγῆσαι αὐτοῖς, καὶ φροντίσαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, προνοοῦντες ὡς χρεὼν ἡμῖν ὑπὲρ τῆς τούτων σ(ωτη)ρίας τῶν ἀθλίως κινδυνευόντων ψυχῇ καὶ σώματι αἰχμαλώτων, καίτοι στηρίζοντες αὐτοὺς ὡς εἰκός, καὶ τὰ ὑπερδύναμιν ὡς εἰπεῖν βοηθοῦντες αὐτοῖς μέντοι γε μὴ ἔχοντες ἄλλως πῶς ποιῆσαι ὡς τὸ ἡμέτερον Γένος ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ πλείστῃ τυγχάνον, ὑπὸ τῆς καθεκάστην πιεζούσης πάντας τυραννίας, καὶ συνδουλείας, συνδιασκεψάμενοι ἀλλήλοις τὸ δέον, συνθλιβόμενοί τε τῇ δεινῇ κακουχίᾳ τοῦ πλησίον, ὡς ὑπόχρεοι πάντες οἱ κατὰ Χ(ριστὸ)ν ζῶντες ὑπὲρ τῆς ἀναῤῥύσεως τούτων, ἐκρίναμεν καὶ αὖθις εὔλογον καὶ ἀναγκαῖον ἐξαποστεῖλαι καὶ εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν κραταιῶν ὑμῶν βασιλειῶν, καὶ ἐξουσιῶν, διὰ τῶν παρόντων ἡμετέρων παρακλητικῶν π(ατ)ριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων, τὸν παρόντα ἱερώτατον μ(ητ)ροπολίτην ἀρχιεπίσκοπον Παλαιῶν Πατρῶν ὑπέρτιμον καὶ ἔξαρχον πάσης Ἀχαΐας κὺρ Παΐσιον Ἐμμανουὴλ Πωγωνάτον, ἐν ἁγίῳ πν(εύματ)ι ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργόν, μετὰ τῆς ἱερᾶς συνοδίας αὐτοῦ, ἐκ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχοντα, καὶ περιπεσόντα κἀυτὸν τῇ κοινῇ δεινῇ αἰχμαλωσίᾳ, σὺν τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ γονεῦσι, καὶ συγγενέσι, καὶ μετὰ ταῦτα μυρία δεινὰ παθόντα, καὶ ὑπομείναντα παρὰ τῶν ἀθέων Βαρβάρων ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας. Ὅντινα καὶ πέμπομεν παρὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κοινῇ γνώμῃ, καὶ ἀποφάσει, τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρ-

χιερέων μ(ητ)ρόπολιτῶν, καὶ ὑπερτίμων, τῆς ἱεραρχικῆς συγκλήτου βουλῆς ἡμῶν, ἐν ἁγίῳ πν(εύματ)ι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς φιλευσεβείας ὑμῶν χάριν ἐλέους, καὶ βοηθείας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τούτων τῶν αἰχμαλώτων, προσέτι καὶ ἐξαρχικῶς ἐπὶ πάντας τοὺς ἡμετέρους ἱερομονάχους, καὶ πρεσβυτέρους ὅπῃ δ' ἂν τύχωσι, οἵσπερ καὶ ἐντελλόμεθα συνοδικῶς ὑπακούειν καὶ πειθαρχεῖν τῷ παρόντι ἡμετέρῳ ἐξάρχῳ ὡς πρόσωπον π(ατ)ριαρχικὸν ἡμέτερον ἐπιφέροντι καὶ πάσης τῆς ἱερᾶς ἡμῶν συνόδου, ᾧ τινι καὶ δεδώκαμεν πᾶσαν ἄδειαν, ἕνεκεν μὲν πάσης ἄλλης συμβάσης ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως, πρὸς τούτοις δὲ ἐπὶ τῷ παραλαβεῖν, καὶ συνάξαι παρ' αὐτῶν τὴν καλὴν ἐλεημοσύνην, καὶ βοήθειαν τῶν φιλοχρίστων. διάτοι τοῦτο, καὶ συνιστῶμεν τῇ ὑμετέρᾳ εὐσπλαγχνίᾳ τῶν εὐσεβῶς, καὶ κραταιῶς βασιλευόντων θεοφρουρήτων ἀνάκτων, τῇ τε μεγαλοπρεπείᾳ τῶν ὑπερτάτων, καὶ γαληνωτάτων λετόρων, περιφανεστάτων δουκῶν τε, πριγγίπων, δυναστῶν ἡγεμόνων μεγαλοψυχίᾳ, καὶ πάσης ἄλλης ὁποίας δηποτοῦν ἀρχικῆς ἐξουσίας, καὶ τάξεως γεναιότητι, παρακαλοῦντες πάντας ὑμᾶς μετὰ πάσης εὐχῆς καὶ εὐλογίας ἀποστολικῆς, ὅπως ἐρχομένῳ πρὸς τὴν ὑμετέραν φιλόθεον ἀγάπην τῷ ῥηθέντι ἡμετέρῳ μ(ητ)ρόπολίτῃ, ἐπιδείξητε πᾶσαν εὐσπλαγχνίαν, καὶ βοήθειαν, ἔργοις καὶ λόγοις, ἱλαρῷ τε, καὶ εὐσπλάγχνῳ τῷ ὄμματι αὐτὸν ἀποδεχθείητε, καὶ πᾶσαν ἄλλην φιλοτιμίαν αὐτῷ, καὶ συστατικὴν χάριν ποιήσητε συνιστῶντες αὐτὸν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, διὰ τῶν ὑμετέρων ἐνδόξων συστατικῶν γραμμάτων, ἵνα γένηται βοήθεια, καὶ εὐποιΐα πλουσιοπάροχος, καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀνάγκην τῶν δεομένων παρὰ τῆς φιλευσεβείας ὑμῶν μεσιτευούσης τῆς ὑμετέρας παρακλήσεως πρὸς σ(ωτη)ρίαν, καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν ἐν θλίψεσι καταπονουμένων, καὶ δεινῶς ἐν τῇ πικρᾷ δουλείᾳ τῶν ἀσεβῶν ὑπαρχόντων, καὶ τὰ ἔσχατα κινδυνευόντων: οὐχ ἥκιστα δὲ βεβαιούμεθα ὅτι ὡς θεοσεβεῖς, καὶ φιλόχριστοι ὑμεῖς πάντες ἀναλογιζόμενοι τὴν μεγίστην ἀνάγκην τῆς κακώσεως αὐτῶν, καὶ ταλαιπωρίας, τό τε προγεγονὸς βαρύτατον χρέος ὑπὲρ τῆς παραμυθίας αὐτῶν, ἐφ' ᾧπερ ἐνέχονται οἱ ἐγγυηθέντες ἐκκλησιαστικοί τε, καὶ λαϊκοὶ, συμπάσχοντες ἅπαντες παρὰ τῶν ἀπαραιτήτως, καὶ δεινῶς ἀπαιτούντων τὴν ὀφειλὴν τῆς ποσότητος, καὶ συνελόντι κινδυνεύοντες ἐσχάτως, ποιήσητε συναχθῆναι βοήθειαν, καὶ ἐλεημοσύνην ἁρμόζουσαν, καὶ ἀξιόλογον ἐξ ὧν ὑμῖν ὁ Θ(εὸ)ς ἐχαρίσατο ἀγαθὰ, καὶ ἐπιδείξητε πᾶσαν φιλεύσπλαγχνον γνώμην, προαίρεσιν, συνδρομὴν, σπουδὴν, ἐπιμέλειαν, καὶ προθυμίαν, κατὰ τὴν αἴτησιν ἡμῶν, πρὸς τὸν ἐπιφέροντα ἡμέτερον μ(ητ)ρόπολίτην τὰ παρόντα π(ατ)ριαρχικὰ συνοδικὰ ἡμῶν γράμματα, ἀποπληρωθησομένων τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χ(ριστο)ῦ ὑπὸ τῆς φυσικῆς ὑμῶν καλοκαγαθίας, ὡς αἰνετὸν τὸ ὄνομα ὑμῶν ἀπὸ Ἀνατολῶν μέχρι Δυσμῶν, ἵνα διὰ τῆς καλῆς ὑμῶν ἐλεημοσύνης, καὶ ἀγαθοεργίας, οἱ μὲν δυστυχεῖς αἰχμάλωτοι ἀπολυτρωθῶσι σὺν γυναιξὶ, καὶ τέκνοις ἐκ

τῆς πικρᾶς καὶ σκληρᾶς δουλείας, ἐλευθερωθῶσι τε καὶ οἱ συμπάσχοντες ἐκ τῆς ὀφειλῆς καὶ ἐνοχῆς τῆς ἑαυτῶν ἐγγυήσεως, ὑμεῖς δὲ τοὺς ἀξίους μισθοὺς ἐξ οὐρανοῦ μυριοπλασίως ἀντιλήψησθαι, καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον: ἔχοντες καὶ ἡμεῖς ἀπαραίτητον χρέος αἴρειν ἱκέτιδας χεῖρας Θ(εὸ)ν ὁσημέραι, καὶ δέεσθαι τῆς εὐσπλαγχνίας αὐτοῦ, καὶ παντοδυναμίας ὑπὲρ τῆς ὑγιείας καὶ σ(ωτη)ρίας ὑμῶν, ὑπὲρ τοῦ διατηρῆσαι, καὶ περιφρουρῆσαι τὰς βασιλείας ὑμῶν, καὶ πάσας τὰς ὑμετέρας ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας κραταιὰς τε καὶ ἀνικήτους, ὑπὲρ τοῦ συμπολεμῆσαι, καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τὰ σκῆπτρα ὑμῶν πάντα ἐχθρὸν, καὶ πολέμιον, ὑπὲρ τοῦ δωρηθῆναι ὑμῖν πάντα τὰ ἐφετὰ, καὶ καταθύμια, βαθύ τε γῆρας, καὶ λιπαρὸν, καὶ διαδοχὴν ἀδιάλειπτον, τήν τε εὐλογίαν καὶ εὐθηνίαν τοῦ Ἀβραὰμ, Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, καὶ τὰ ἔσχατα τοῦ Ἰὼβ: Ἐπὶ δὲ τούτοις ὡς τέκνα ἡμῖν ἀγαπητὰ, καὶ περιπόθητα τὴν τοῦ Κ(υρίο)υ ἡμῶν Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ εἰρήνην, καὶ ἀγάπην πᾶσιν ὑμῖν ἀποδιδόντες, ποθεινῶς ἐκ καρδίας ἐπιστέλλομεν τὴν ἀποστολικὴν εὐχὴν, καὶ εὐλογίαν, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν: —

Εδώθη ἐν Νέᾳ Ῥώμῃ ἐν τῷ Ἁγίῳ Γεωργίῳ, ἐπὶ τῷ δακτυλίῳ τοῦ ἁλιέως.·. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,ΑΨΛΑ:— Τῆς ἀρχιερωσύνης ἡμῶν ἔτει πέμπτῳ:∼

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τὸ)

Ἐν μηνὶ Μαΐῳ, ἰν(δικτιῶν)ος θ'ης : —

\+ Ὁ Καισσαρείας Νεόφυτος.
\+ Ὁ Κυζίκου Αὐξέντιος:·
\+ Ὁ Νικομηδείας Σεραφεὶμ:—
\+ Ὁ Νικαίας Καλλίνικος:·
\+ Ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωακεὶμ:·
\+ Ὁ Ἀδριανουπόλεως Ἀθανάσιος:—

Γεώργιος Σπαντωνὴς μέγας ῥεφερενδάριος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου +

17.

1733, *Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ.*

Μεμβράνα μήκ. 0.545, πλ. 0.725. Γραφὴ κανονικὴ καὶ ἐπιμελής. Τὰ κεφαλαῖα στοιχεῖα τῶν πρώτων πέντε λέξεων μέγιστα καὶ πεποικιλμένα φιλοκάλως, πάντων δὲ μέγιστον τὸ S τῆς πρώτης λέξεως. Μεγάλα καὶ πεποικιλμένα ὡσαύτως τὰ κεφαλαῖα στοιχεῖα τῶν δύο πρώτων λέξεων (Per Imperatorem) τῆς ὑπογραφῆς. Ὑπὸ τὸ κείμενον διακρίνεται τύπος μεγάλης κηρίνης σφραγῖδος ἐκπεσούσης. Ἐνιαχοῦ τὸ κείμενον ἐφθάρη ἐξ ὑγροῦ τινος ὀξέος. Ὄπισθεν τοῦ κειμένου ἑλληνιστί: «№ 3 Πατέντα Λατινική».

Sacræ Caesaræ Regiaeque Catholicæ Majestatis Domini Nostri Clementissimi Nomine Universis, et Singulis cujuscunque

Statûs, gradûs, Ordinis, dignitatis, conditionis, aut praeeminentiæ existentibus, tam Ecclesiasticis, quam Saecularibus Magistratibus, item Urbium, Oppidorum, aliorumque quorumvis locorum, et Communitatum Rectoribus, et Magistris, nec non portuum, pontium, et passuum Custodibus tum etiam praelibatæ suæ Majestatis militaribus Officialibus cæterisque gregariis, tam (ae)questris, quàm pedestris Ordinis Militibus et aliis quibusvis hisce benevolè significandum. Exhibitorem praesentium admodum Reverendum Dominum **Paisium Emanuelem de Pogonati** Archi=Episcopum (Patrarum in Achaia Moreæ documentis testimonialibus authenticis exposuisse, se per imanem tyrranicamque persecutionem infidelium Zelô fidei Catholicæ, multifarias aerumnas, afflictiones, et tormenta, gravissimosque, ac diuturnos Carcerum Squalores perpessum fuisse, et posteaquam infinita Dei misericordiâ, et providentiâ è tam atroci, crudelique captivitate evasisset, relictâ in felice suâ familiâ, Consanguineis, ac aliquibus compatriotis suis simul secum in memorata dira captivitate Turcarum detentis, ad Augustissimam Aulam Caesaream pro imploranda benignissima Ejusdem assistentia confugisse, modò autem tam in Sacrum Romanum Imperium omnesque ditiones haereditarias praelibatæ Majestatis Suae, quam ad extera Regna et Provincias, ad colligendam pro eliberandis dictis captivis Christi fidelibus eleemosynam proficisci intendere, humillimè supplicando, quatenus eidem hunc in finem Protectionales non minus, quam promotoriales Literæ benignè impertirentur. Cui tam pio, ac laudabili Christianæ charitatis operi proinde, ut undique semotis omnibus impedimentis insultibus, ac periculis tutè vacare illudque tantò facilius et citius perficere, atque ad redimendos suprâ nominatos captivos reverti valeat omnes et singuli praerecensiti cujuscunque Statûs, conditionis aut dignitatis sint, repetitæ Sacræ, Caesareæ, Regiaeque Catholicæ Majestatis Nomine Ejusdem ditioni . . n subjecti hisce benevolè requiruntur Militibus verò, Subditisque Caesareo=Regiis seriò injungitur, ac demandatur, ut ante nominatum Dominum Archi=Episcopum **de Pogonati** unâ cum alio Sacerdote, interprete, et famulo, sarcinis, aliisque rebus, quas secum habere posset, non solum ubique locorum absque ulla molestia, detentione, aut renitentia, liberè, secureque ire, transire, commorari redireque nec ullis uspiam injuriis affici permittere, sed potiùs optimè commendatum habere et omnibus benevolentiæ officiis

prosequi, Eidemque non minus curribus, equis, aut aliô quòvis modô pro tutè celeriterque perficiendo itinere et ad omnem . . opensam voluntatem operam et assistentiam praestare et apud probos Christianos pro redimendis saepè mentionatis in Turcica captivitate gementibus captivis necessarium Lytrum colligendi facultatem concedere nec non ipsimet ex charitate proximi liberali subsidiô succurrere velint; Facturi in eo rem voluntati Caesareo=Regiae conformem, gratiâ suâ recognoscendam. In cujus rei fidem præsentes Literæ Sigillô Caesareô munitæ, et corroboratæ fuere, Quae dabantur Viennæ Die Vigesimâ Mensis Septembris Annô Millesimô Septingentesimô Trigesimô Tertiô.

(Τ. Σ.)

Per Imperatorem
Ex Consilio Bellico
Die, et Annô ut Suprâ
Ignatius à Koch.

18.

1794, *Μηνὶ Ἰουνίῳ ἰνδ.* 12.

(Μεμβράνα ἐπιμήκης, μήκ. 0.715, πλ. 0.59, ὑποστᾶσα φθοράν τινα ὑφ' ὕδατος. Πρὸς τὰ κάτω διὰ κυανῆς μετάξης ἀπῃώρηται μολυβδίνη σφραγὶς διαμέτρου 0.063, φέρουσα ἐπὶ τῆς πρώτης ὄψεως τὴν Θεοτόκον ἐν τῇ ἀριστερᾷ κρατοῦσαν ἀγκάλῃ τὸ βρέφος Ἰησοῦν, τὴν δεξιὰν δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ἔχουσαν στήθους. Ἑκατέρωθεν τῆς Θεοτόκου τὰ στοιχεῖα $\overline{ΜΡ}$ $\overline{ΘΥ}$, ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ βρέφους τὰ $\overline{ΙC}$ $\overline{ΧC}$. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄψεως τῆς σφραγῖδος ἐπιγραφὴ ὀκτάστιχος μεταξὺ τεσσάρων ἀστερίσκων: ΓΕΡΑCΙΜΟC | ΕΛΕΩ ΘΕ8 | ΑΡΧΙΕΠΙCΚΟΠΟC | ΚΩΝCΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩ | ΝΕΑC ΡΩΜΗC ΚΑΙ ΟΙ|ΚΟΥΜΕΝΙΚΟC | ΠΑΤΡΙΑΡΧΗS | $\overline{ΑΨϤΔ}$).

\+ ***Γεράσιμος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.***

\+ Οὔτε ἀναγκαῖον, ἀλλὰ καὶ περιττὸν ἂν δόξειε <ἐπὶ τοῦ παρόντος αὐ> τοὺς προφασιζομένους, μακρηγορεῖν, ὅτι περι<[illegible]> καὶ ἰδίου<μάλιστα> τοῖς χριστιανοῖς ὁ περὶ φιλαδελφίας λόγος ἐστίν, ὅπου γε καὶ ὁ θεολογίας ἐπώνυμος, καὶ ἐπιστήθιος Ἰωάννης, ἐν οἷς ἡμῖν πρὸς εὐσέβειαν θαυμασίως ἐμυσταγώγησε λ<[illegible]> ταύτην γνώμην προανακηρύττων ἀπεφήνατο, ὅτι οὐδὲν ἕτερον ἐνδεικτικὸν καὶ παραστατικὸν τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης, ὅσον ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἐνεργουμένη. πρῶτον μὲν γὰρ πᾶς ὁ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀγάπην τὸν πλησίον ἀγαπήσας, δῆλός ἐστι καὶ τὸν θεὸν ἀγαπᾷν. *ἐν τούτῳ γάρ φησι γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους*. ἔπειτα δέ, ὅτῳ τῶν δύο τούτων ἀρετῶν τῆς πρὸς θεὸν φα-

ἐκ παλαιοῦ ἀντιγράφου προεξέδωκε τοῦτο Γεώργιος Π. Γεωργιάδης: ὁ ἐν Γαλατᾷ ἱερὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων. Ἐν Κ/πόλει 1898, σ. 162-8.

μὲν ἀγάπης, καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον, ἐν πράξει γενέσθαι ἐμέλησεν, οὗτος ἂν εἴη τῷ ὄντι χριστιανός, καὶ πάσας τὰς ἄλλας ἀρετὰς συνειλοχὼς ἐν ἑαυτῷ. ὁ μὲν γὰρ τὸν θεὸν ἀγαπῶν, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φυλάξει ἐντολάς. ὁ δὲ τὰς τοῦ θεοῦ φυλάττων ἐντολάς, δίκαιος δήπου ἔσται, σώφρων, εὐσεβής, καὶ τὰς λοιπὰς ἀσκῶν ἀρετάς, ἀγαπῶν δὲ καὶ τὸν πλησίον, ὡς ἑαυτόν. ὁ δὲ τὸν πλησίον ἀγαπῶν, πάντως καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐκείνῳ προθύμως συναντιλήψεται. γυμνὸν γὰρ ὄντα περιβαλεῖ, πεινῶντι, καὶ διψῶντι, φαγεῖν, καὶ πιεῖν δώσει, ἀσθενοῦντι ἐπιμελήσεται, ἐν φυλακῇ προσελεύσεται. εἰ δέ τις ἐπὶ τοσοῦτον ἧκεν ἠλιθιότητος καὶ φαυλότητος, ὥστε μήτε τὸν θεὸν ἀγαπᾶν, μήτε τὸν πλησίον, ὡς ἑαυτόν, περὶ τούτου οὐδεὶς ἂν ἀμφιγνοήσειε πᾶσαν ἀρετὴν ἀφαιρεῖσθαι. ὁ μὲν γὰρ τὸν θεὸν μὴ ἀγαπῶν, οὐ δίκαιος, οὐκ εὐσεβής, οὐ σώφρων ἔσται, οὐδὲ τὰς ἄλλας φυλάξει αὐτοῦ ἐντολας, οὔτε μὴν τὸν πλησίον ἀγαπήσει, ὡς ἑαυτόν. ὁ δὲ μὴ τὸν πλησίον ἀγαπῶν, οὗτος, οὔτε γυμνητεύοντι, οὔτε πεινῶντι, ἢ διψῶντι, οὔτε τοῖς ἐν φυλακῇ καὶ ἀσθενείαις, ἢ ταῖς ἄλλαις ἀνάγκαις καὶ συμφοραῖς ἐπιδώσει τὰ πρὸς τὴν χρείαν. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν τῷ. *ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ τὸν πλησιον σου, ὡς ἑαυτὸν*, ἅπας ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται κατὰ τὰ θεῖα, καὶ ἱερὰ λόγια. τῆς δ' ἑτέρας τῶν ἐντολῶν τούτων σαφὲς τεκμήριον τὴν ἑτέραν αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παραδίδωσιν, ἐν οἷς φησὶν, *ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστὲ, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους*, τὴν φιλαδελφίαν σαφὲς τεκμήριον τῆς κατὰ χριστιανοὺς φιλοθεΐας τιθέμενος. ἀλλ' ὅσα μὲν καὶ οἷα πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν δύναται τὸ τὸν πλησίον ἀγαπᾷν, καὶ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους ἐπικουρητικὸν, ἐπιλείψει ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος διηγουμένους. ἔνθεν τοι τὰ περὶ τούτου ἀφέντας, ἵνα μὴ μακρηγορεῖν δόξωμεν, ἐπὶ τὰ λοιπὰ χωρητέον τοῦ λόγου. ἐπὶ γὰρ τοῦ προκατόχου ἡμῶν παναγιωτάτου ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ κυρίου Νεοφύτου, ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἔγνω τὰ κατὰ τὰς θείας ταύτας ἐντολὰς ἐπιτελέσαι, τῇ ἐπισκευῇ τῶν κατὰ τὸν Γαλατᾶν δύο νοσοκομείων, καὶ τῇ ἀνακτίσει τοῦ κατὰ τοὺς Ἑπτὰ Κουλάδες κατερηριμμένου νοσοκομείου, καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν ἐν ταῖς εἱρκταῖς Πόλεως, καὶ Γαλατᾶ. καὶ κοινὸν ἱερὸν πατριαρχικόν τεσσαρακονταλείτουργον προκατηγγέλθη πᾶσι τοῖς χριστιανοῖς Πόλεως, Γαλατᾶ, καὶ Καταστένου, καταγράψαι ὀνόματα ζώντων καὶ τεθνεώτων, ὅσα τε, καὶ ἐφ' οἵῳ ἂν ἕκαστος προαιρεῖται, ἀφ' ὧν γενήσοιτο μὲν ἡ τῶν νοσοκομείων ἐπισκευή τε καὶ ἀνάκτησις, διαμενοῖ δὲ καὶ ἡ τῶν ἐν φυλακαῖς ἐπιμέλεια. καὶ τὸ μὲν τεσσαρακονταλείτουργον συνετελέσθη, τά γε μὴν παρὰ τῶν χριστιανῶν συναχθέντα ἐλέη, μηδὲ γοῦν πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κατὰ τοὺς Ἑπτὰ Κουλάδες νοσοκομείου ἱκανὰ ἀνεφάνησαν, ἀλλὰ τὰ πρὸς οἰκοδομὴν τούτου ᾠκονομήθησαν διὰ προστασίας καὶ ἐπιμελείας τοῦ ῥηθέντος παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν. ὅμως δ' οὖν, ἐφ' ᾧ τὰ κατὰ τὸν Γαλατᾶν ἐπισκευασθῆναι

νοσοκομεῖα, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς τυγχάνειν ἀδελφοὺς ἐπισκέψεως ἐς ἀεὶ, ἐδέδοκτο ἐπιστῆσαι τὴν προστασίαν τῶν εὐλογημένων ῥουφετίων, μετάπεμπτοι καὶ τότε γενέσθαι οἱ προκριτώτεροι αὐτῶν, ἐξελέξαντο καθ' ἑαυτοὺς τὰ πέντε ῥου⟨φέτια⟩, τοὺς γουναράδες δηλαδὴ, καὶ τζεβαχερτζίδες, καὶ τῶν Χίων τοὺς τζοχατζίδες τε, καὶ γεταϊτζίδες, καὶ τοὺς ἀμπατζίδες, κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ συναίνεσιν, ἐπιθέντες αὐτοῖς, καὶ ἐπιτρέψαντες πᾶσαν τὴν ⟨ἐπιστασίαν⟩ τῶν τριῶν νοσοκομείων καὶ τῶν ζιντανίων, καὶ ἄλλων φυλακῶν, τῶν τε ἐν τῇ Πόλει, καὶ τῶν ἐν Γαλατᾷ, ἐπὶ τοιαύταις μέντοι ὑποσχέσεσι, καὶ συμφωνίαις, ὅπως πρῶτον μὲν οἱ χριστιανοὶ τῶν ῥ⟨ηθέντων⟩ πέντε ῥουφετίων κατὰ τελείαν πληρεξουσιότητα ἀποκαθιστῶσι καὶ διορίζωσιν ἐπιτρόπους τῶν ῥηθέντων ζιντανίων, φυλακῶν καὶ νοσοκομείων, ἄνδρας φιλοθέους, εὐλαβεῖς, καὶ φιλαδέλφους, μὴ μόνον ἀπὸ τῶν ῥουφετίων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ῥουφετίων. δεύτερον δὲ ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ Πόλεως, Γαλατᾶ, καὶ Καταστένου διορίσωσιν ἐπιτρόπους, ἵνα ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς, καὶ ἑορταῖς, μετὰ τοὺς δύο δίσκους τῆς ἐκκλησίας, ἀμέσως περιφέρωσι κουτεῖον ἐλεημοσύνης ζιντανίων, καὶ ὀσπηταλίων. τρίτον δὲ ἕκαστον ῥουφέτιον ἀποδείξῃ καὶ διορίσῃ μηνιαῖον τινὰ ἔλεον κατὰ δύναμιν, ὅστις ἐγχειρισθήσεται τοῖς παρ' αὐτῶν τῶν πέντε ῥουφετίων διοριζομένοις ἐπιτρόποις. τέταρτον δὲ οἱ τὰς διαθήκας ποιούμενοι ἀναμιμνήσκωνται, καὶ τῶν ὀσπηταλίων, καὶ ζιντανίων τούτων, καὶ ἀνατιθῶσιν εἰς αὐτὰ, εἴτε λόγῳ παρρησίας, καὶ προθέσεως, εἴτε ἄλλως πως, ὅσα περ ἂν βούλωνται. πέμπτον δὲ οἱ ἐν τῇ Πόλει, Γαλατᾷ, καὶ Καταστένῳ πνευματικοὶ πατέρες κατὰ χρέος προτρέπωσι τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα, εἰς ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν τῶν ζιντανίων, νοσοκομείων, καὶ τοιούτων τινῶν. ἕκτον δὲ οἱ προχειριζόμενοι εἰς ἐπαρχίας, ἢ μετατιθέμενοι ἀρχιερεῖς, ἀποδιδῶσιν εἰς αὐτὰ τὰ ὀσπητάλια, καὶ φυλακὰς ἕκαστος, ὁ μὲν τῆς πρώτης τάξεως γρόσια ἑκατὸν πεντήκοντα, ὁ δὲ τῆς δευτέρας ἑκατὸν, ὁ δὲ τῆς τρίτης πεντήκοντα. ἕβδομον δὲ καὶ τελευταῖον, ὅπως οἱ ἐν τοῖς νοσοκομείοις τούτοις κατ' ἄδειαν πατριαρχικὴν, καὶ ἐκλογὴν τῶν εἰρημένων πέντε ῥουφετίων διοριζόμενοι ἱερεῖς καὶ πνευματικοὶ, ὑπάρχωσι πάντῃ ἀσύδοτοι, καὶ ἐλεύθεροι τῆς πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς πατριάρχην φιλοτιμίας. Ταῦτα μὲν οὖν κατὰ κοινὴν γνώμην, καὶ συναίνεσιν, τότε συνετέθη. ἤδη δὲ καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν ἐλέῳ θείῳ τοὺς οἴακας τοῦ οἰκουμενικοῦ τούτου σκάφους διαδεξαμένη, καὶ οὐκ ἀνεκτὸν ἡγουμένη, εἰ τὸ κοινωφελὲς καὶ θεάρεστον τοῦτο ἔργον ἡμιτελὲς παραλίποι, καὶ τὴν σύστασιν τῶν νοσοκομείων ἐν μόναις τυχηραῖς κινδυνευομένην προσόδοις, προσεθήκαμεν δι' ἑτέρου ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγγιλιώδους γράμματος τοῖς ῥηθεῖσι νοσοκομείοις καὶ πᾶσαν τὴν πρόσοδον τῆς ἔξωθι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ἁγιάσματος τοῦ Μπαλουκλείου, διὰ τοῦ παρόντος δὲ ἔγνωμεν ἁπλως

κρατύναι τὰ ἀνωτέρω ἀπηριθμημένα κεφάλαια, καὶ τὴν ἐπιτροπικὴν πρὸς διαμονὴν τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἐν τοῖς νοσοκομείοις καὶ εἱρκταῖς χριστιανῶν, κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην καὶ συναίνεσιν πάντων τῶν εὐλογημένων ῥουφετίων. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα οἱ χριστιανοὶ τῶν ῥηθέντων πέντε εὐλογημένων ῥουφετίων, γουναράδες δηλαδὴ, τζεβαχερτζίδες, καὶ τῶν Χίων οἱ τζοχατζίδες, καὶ χεταϊτζίδες καὶ οἱ ἀμπατζίδες, ἔχωσι πᾶσαν τὴν φροντίδα καὶ ἐπίσκεψιν τῶν τε τριῶν νοσοκομείων, καὶ τῶν ζιντανίων καὶ ἄλλων φυλακῶν, ἐπὶ τοῖσδε τοῖς κεφαλαίοις, ὡς εἴρηται, ὅπως πρῶτον μὲν οἱ χριστιανοὶ τῶν ῥηθέντων πέντε ῥουφετίων κατὰ τελείαν πληρεξουσιότητα ἀποκαθιστῶσι καὶ διορίζωσιν ἐπιτρόπους τῶν ῥηθέντων ζιντανίων, φυλακῶν, καὶ νοσοκομείων, ἄνδρας φιλοθέους, εὐλαβεῖς, καὶ φιλαδέλφους, ⟨οὐ μόνον⟩ ἀπὸ τῶν ἐσναφίων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ῥουφετίων· δεύτερον δὲ ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ Πόλεως, Γαλατᾶ, καὶ Καταστένου, διορίσωσιν ἐπιτρόπους, ἵνα ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς καὶ ἑορταῖς, μετὰ τοὺς δύο δίσκους τῆς ἐκκλησίας, ἀμέσως περιφέρωσι κουτεῖον ἐλεημοσύνης ζιντανίων, καὶ ὀσπηταλίων· τρίτον δὲ ἕκαστον ῥουφέτιον ἀποδείξῃ καὶ διορίσῃ μηνιαῖον τινὰ ἔλεον κατὰ δύναμιν, ὅστις ἐγχειρισθήσεται τοῖς παρ' αὐτῶν τῶν πέντε ἐσναφίων διοριζομένοις ἐπιτρόποις· τέταρτον δὲ οἱ διαθήκας ποιούμενοι ἀναμιμνήσκωνται καὶ τῶν ὀσπηταλίων καὶ ζιντανίων τούτων, καὶ ἀναθέτωσιν εἰς αὐτὰ, εἴτε λόγῳ παῤῥησίας καὶ προθέσεως, εἴτε ἄλλως πως, ὅπως ἂν βούλωνται· πέμπτον δὲ οἱ ἐν τῇ Πόλει, Γαλατᾷ, καὶ Καταστένῳ πνευματικοὶ πατέρες κατὰ χρέος προτρέπωσι τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα εἰς ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν τῶν ζιντανίων, ὀσπηταλίων, καὶ φυλακῶν· ⟨ἕκτον δὲ⟩ οἱ προχειριζόμενοι εἰς ἐπαρχίας, ἢ μετατιθέμενοι ἀρχιερεῖς ἀποδιδῶσιν εἰς αὐτὰ τὰ ὀσπητάλια, καὶ φυλακὰς ἕκαστος, ὁ μὲν τῆς πρώτης τάξεως ⟨γρόσια ἑκατὸν πεντήκοντα, ὁ δὲ τῆς δευτέρας⟩ ἑκατὸν, ὁ δὲ τῆς τρίτης πεντήκοντα· ἕβδομον δὲ καὶ τελευταῖον, ὅπως οἱ ἐν τοῖς ὀσπητα⟨λίοις τούτοις⟩ κατ' ἄδειαν ⟨πατριαρχικὴν⟩ καὶ ἐκλογὴν τῶν εἰρ⟨ημέν⟩ων πέντε ῥουφετίων διοριζόμενοι ἱερεῖς καὶ πνευματικοὶ ⟨ὑπάρχωσι πάντη ἀσύδοτοι καὶ ἐλεύθεροι τῆς πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς⟩ πατριάρχην φιλοτιμίας. Ὅσοι δ' ἂν καὶ ὁποῖοι τῶν λαϊκῶν μικροὶ, ἢ μεγάλοι, ἱερωμένοι, ἢ πνευματικοὶ, ὁποιασοῦν τάξεως καὶ ⟨ἂν ὦσιν⟩, ἐπιχειρήσωσιν, ἐμμέσως, ἢ ἀμέσως, κρυφίως, ἢ φανερῶς παραβῆναι, καὶ ἀνατρέψαι ὁπωσοῦν τὰ ἐν τῷ παρόντι γνώμῃ συνοδικῇ, καὶ κοινῇ ἀποφανθέντα καὶ κυρωθέντα, οἱ τοιοῦτοι, ὡς διεστραμμένοι καὶ κακότροποι, ὡς ἐναντίοι ταῖς δεσποτικαῖς θείαις ἐντολαῖς, ὡς κοινοβλαβεῖς, καὶ ἐπιζήμιοι τῷ γένει ἡμῶν, ἀφωρισμένοι εἴησαν ἀπὸ τῆς ἁγίας, ὁμοουσίου, ζωοποιοῦ, καὶ ἀδιαιρέτου τριάδος τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου θεοῦ, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον,

καὶ τυμπανιαῖοι, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς, καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνοι, καὶ ὑπόδικοι, καὶ ἔνοχοι τῷ αἰωνίῳ πυρὶ τῆς Γεέννης. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπεφάνθη, καὶ κεκύρωται συνοδικῶς, εἰς δὲ τὴν περὶ τούτων ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγγιλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, καταστρωθὲν κἀν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡ(μᾶς τοῦ Χρ)ιστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τῶν προκριτωτέρων χριστιανῶν τῶν εἰρημένων πέντε εὐλογημένων ῥουφετίων +

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑ(πτακοσιοστῷ) ἐνε(νη)κοστῷ τετάρτῳ, κατὰ μῆνα Ἰούνιον, ἐπινεμήσεως δεκάτης δευτέρας.

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς ἡ ἑξῆς ὑπογραφή).

+ ***Γεράσιμος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης:*** +

(Αἱ ὑπογραφαὶ τῶν συνοδικῶν).

+ Ὁ Καισαρείας Γρηγόριος.
+ Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ.
+ Ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος.
+ Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος.
+ Ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
+ Ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας.
+ Ὁ Δέρκων Μακάριος.
+ Ὁ Προύσης Ἄνθιμος.
+ Ὁ Σμύρνης Γρηγόριος.
+ Ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος.
+ Ὁ Ἀγχιάλου Ἰωακείμ.
+ Ὁ Βάρνης Φιλόθεος.

19.

1797, *Μηνὶ Νοεμβρίῳ ἰνδ.* 1.

(Μεμβράνα ἐπιμήκης, μήκ. 0.70, πλ. 0.49 κατὰ τὸ εὐρύτερον αὐτῆς μέρος. Πρὸς τὰ κάτω διὰ κυανῆς μετάξης ἀπῃώρηται μολυβδίνη σφραγὶς διαμέτρου 0.064, φέρουσα ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὴν Θεοτόκον ἐν τῇ ἀριστερᾷ κρατοῦσαν τὸ βρέφος Ἰησοῦν, τὴν δεξιὰν δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς ἔχουσαν στήθους. Ἑκατέρωθεν τῆς Θεοτόκου τὰ στοιχεῖα $\overline{\text{MP}}$ $\overline{\text{ΘΥ}}$, ἑκατέρωθεν τοῦ βρέφους τὰ $\overline{\text{IC}}$ $\overline{\text{XC}}$. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄψεως τῆς σφραγῖδος ἐπιγραφὴ ὀκτάστιχος μεταξὺ τεσσάρων ἀστερίσκων: ΓΡΗΓΟΡΙΟC | ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ | ΑΡΧΙΕΠΙCΚΟΠΟC | ΚΩΝSΑΝΤΙΝȢΠΟΛΕΩ | ΝΕΑC ΡΩΜΗC ΚΑΙ ΟΙ | ΚΟΥΜΕΝΙΚΟC | ΠΑΤΡΙΑΡΧΗS | ΑΨΥΖ. Ὄπισθεν τῆς μεμβράνης διὰ λογίας χειρὸς 19-ου αἰῶνος: «Πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα ἐκδοθὲν ἐν τῇ πατριαρχείᾳ τοῦ παναγιωτάτου πρώην οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Γρηγορίου. τὸ ὁποῖον ὑπάρχει πάντῃ ἄχρηστον καὶ ἀνωφελὲς, ἐπειδὴ ὁμολογεῖται ἡ ἀντίφασις, δηλ: ἃ μὲν πρῶτον ἐπιβεβαιοῖ ταῦτα ἐς ὕστερον ἀναιρεῖ, ὅτι πρῶτον μὲν ἐπικυρεῖ τὸ προδοθὲν σιγγιλιῶδες γράμμα ἐν τῇ πατριαρχείᾳ καὶ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει κυρίου Προκοπίου. ἔπειτα πρὸς τὸ τέλος γράφει νὰ δίδουν εἰς τὸ σχολεῖον μόνον τριακόσια γρόσια ἀπὸ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ ἱερὰν μονὴν τοῦ προφήτου Προδρόμου»).

+ Ὁ Γρηγόριος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης +

+ Ὅσα μὲν κατὰ τοὺς θείους θεσμοὺς καὶ τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας τυγχάνει διακυβερνώμενα, πολλὴν ἔχουσι τὴν χάριν παρὰ θεοῦ, καὶ τὸ ἔλεος μέγιστον· ὅσα δὲ τοὐναντίον παραβαίνει τῶν ὅρων ἐκτρεπόμενα, ἐν τούτοις προφανὴς ἡ ἀκοσμία, κατάδηλος ἡ φθορά, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ τῶν ψυχῶν ἀπώλεια. εἰ γὰρ καθάπερ οἱ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἐκκλησιῶν νόμοι, οὕτω καὶ οἱ περὶ τῶν σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων τῶν ὑπὸ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῷ, καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ἀπαράτρεπτοι διαφυλάττοιντο, καὶ τῆς κατὰ νόμους ἐπιμελείας καὶ προστασίας κἀκεῖνα ἠξιοῦντο παρὰ τῶν ἀεὶ πατριαρχευόντων, οὐκ ἂν τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὰ δεινὰ τοῖς μοναστηρίοις συνέβαινεν. ἀλλ' ἐπειδή, οὐκ οἴδαμεν ὅπως τῶν ἱερῶν παρημελημένων νόμων, εἰς τοσαύτην προῆλθον ἀκαταστασίαν καὶ ἐλεεινὴν ἀπώλειαν τὰ ἱερὰ ταῦτα καταγώγια, διὰ ταῦτα εὐθὺς ἀνειληφόσιν ἡμῖν τοὺς οἴακας τοῦ παγκοίνου τουτουῒ σκάφους, ἔδοξε πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τὰ παρημελημένα αὐτὰ εὐαγῆ μοναστήρια διορθώσασθαι, ἀφορῶσι πρὸς τὸ ἐκείνων συμφέρον, ὡς μέλη γνήσια ὄντα τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τῷ σταυροπηγιακῷ, καὶ πατριαρχικῷ προνομίῳ τετιμημένα. ἄλλως τε οὐδὲ καινούς τινας ἀφ' ἑαυτῶν νόμους φέρουσιν, ἀλλ' ἀρχαίους ἀνανεουμένοις καὶ γεραρούς. τὴν γὰρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων προστασίαν τοῖς ἐπισκόποις ἐπιτρέπουσιν οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ κανόνες, τὸν τοῦ θεοῦ φόβον προτίθεσθαι διακελευόμενοι, ἵνα, εἴ γε δέοιντο, καὶ αὐτοὶ ἀπολαμβάνωσιν, ὃν τρόπον ὁ λη΄ος: τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, καὶ ὁ κα΄ος: τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἱερᾶς συνόδου, καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ ὅ τε ιε΄ος: καὶ ὁ ιβ΄ος: καὶ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ ὁ ιε΄ος: καὶ ὁ μθ΄ος: τῆς ἐν Τρούλλῳ, καὶ ἄλλοι πλεῖστ' ὅσοι σεπτοὶ νόμοι καὶ κανόνες σαφῶς φαίνονται τὴν τῶν ἱερῶν μοναστηρίων ἐξουσίαν τοῖς ἐπισκόποις διδόντες, ὥστε μεταλαμβάνειν μὲν καὶ αὐτοὺς τῶν δεόντων, εἴ γε δέοιντο, εἰς τὰς ἑαυτῶν χρείας, τὴν δὲ περὶ ἐκεῖνα ἐπιμέλειαν μεγίστην τε καὶ ὡς θεοῦ ἐφορῶντος ποιεῖσθαι, ἵνα προστατεύωσιν αὐτῶν, καὶ οἰκονόμους, καὶ ἐπιτρόπους, καὶ ἡγουμένους ἀποκαθιστῶσιν ἐν αὐτοῖς καλῶς περὶ τῆς αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως τούτων ἐπιμελούμενοι, ἵνα μὴ δι' ἀμέλειαν ἔνοχοι γένωνται τοῖς ἐκ τοῦ νόμου ἐπιτιμίοις. οἱ δὲ οἰκονόμοι ἡγούμενοί τε, καὶ ἐπίτροποι, διαμένουσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπισκόπων, καὶ δίχα τῆς ἀδείας αὐτῶν μήτε πωλῶσι μοναστηριακόν τι κτῆμα ἀλλ' οἰκονομῶσι καλῶς πρὸς τὴν ἐκείνων ὁδηγίαν καὶ ἄδειαν, ὅπως μὴ καὶ αὐτοὶ ὡς ἀνατρέποντες τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς τούτους ὅρους καὶ κανόνας, βαρυτάτοις ὑποπέσωσι τοῖς ἐπιτιμίοις καὶ τιμωρίαις. ταῦτα μὲν οὖν οἱ θεῖοι νόμοι ἀποφαίνονται περὶ τῶν ἱερῶν μοναστηρίων. τούτων δὲ τὰ μὲν τοῖς κατὰ τόπον ἐπιτετραμμένοις ἐνοριακὰ τῆς

προσηκούσης ἀρχιερατικῆς ὡς εἰκὸς ἐπ' αὐξῆσαι τυγχάνει ἐπιμελείας, μόνα δὲ τὰ τῇ σταυροπηγιακῇ ἀξίᾳ τετιμημένα, οὐκ οἴδαμεν ὅπως, πρὸ χρόνων πολλῶν παρημέληται. καὶ δέον ὡς θεοῦ ἐφορῶντος διοικεῖσθαι αὐτά, καὶ ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιμελείας τῆς ἀναλόγου ἀξιοῦσθαι. ὅπως αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν. τὰ μὲν ὑπάρχοντα διαμένῃ. περιποιεῖται δὲ τὰ προσγενησόμενα ἄν, τῶν δὲ φαύλων τὰ μὲν προσόντα ἀποδιοπομπεῖται. τὰ δὲ συμβησόμενα ἂν διακωλύωνται. τοιαύτην οὖν κατὰ νόμους τὴν ὑπὲρ αὐτῶν πάντων τῶν σταυροπηγιακῶν ἡμῶν μοναστηρίων καθόλου φροντίδα κατεβαλλόμεν ἐκθέμενοι κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ συνοδικὴν διάγνωσιν ἱερὸν τόμον ἀποφαινόμενον συνῳδὰ τοῖς ἱεροῖς νόμοις καὶ τοῖς ὧδε γραφομένοις περὶ τῆς εἰς τὸ ἑξῆς ἀρίστης διοικήσεως ἑκάστου σταυροπηγιακοῦ μοναστηρίου, καὶ εὐνομίας τῶν ἀσκουμένων ὁσιωτάτων πατέρων, καὶ τῆς δυνατῆς ἀντιλήψεως, καὶ ἀμέσου προστασίας αὐτοῦ παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. ἀνανεοῦντες τὰ παλαιγενῆ πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ αὐτῶν σιγγίλια δωρεάν, καὶ ἐπικυροῦντες ἅπαξ τὰ σταυροπηγιακὰ αὐτῶν προνόμια εἰς διηνεκῆ συντήρησιν αὐτῶν καὶ ἀσφάλειαν, μὴ δεόμενα ποτὲ ἀνανεώσεως καὶ ἐπικυρώσεως. ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἱεροῦ καὶ σεβασμίου μοναστηρίου τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, μετὰ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Βλαχίας μετοχείου αὐτοῦ, τοῦ ἱεροῦ, φαμέν, μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Ἐνεφανίσθη γὰρ ἤδη ἡμῖν πατριαρχικὸν συνοδικόν, σιγγιλιῶδες γράμμα, ἐκδεδομένον ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ προπατριαρχεύσαντος Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου ἡμῶν ἀδελφοῦ κυρίου κυρίου Προκοπίου, ἐν ἔτει ͵αφπζῳ: καὶ περιέχον ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο μοναστήριον τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ἐνοριακὸν ὂν πρότερον, καὶ χρέεσι παμπόλλοις περιπεσόν, καὶ κατασχεθὲν ἐλεεινῶς παρὰ ἀλλοτρίων προσώπων, ὕστερον κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἰωαννίνων, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ Μακαρίου, καὶ τῶν περὶ τὴν αὐτοῦ ἱερότητα ἐντιμωτάτων κληρικῶν καὶ ἀρχόντων καὶ προκρίτων χριστιανῶν, ἀπαλλαγὲν τοῦ ὑπερόγκου ἐκείνου χρέους, ἀπὸ ἄσπρων ἀρχιμανδρίτου Δοσιθέου τοῦ ῥηθέντος μετοχείου αὐτοῦ, καὶ ἀφ' ὧν ἀνατεθείκασιν οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν ἐκεῖ ἐν Ἰωαννίνοις σχολὴν τοῦ Γκιούμα, ἀπεκατεστάθησαν σταυροπήγια, αὐτό τε καὶ τὸ ῥηθὲν μετόχειον, μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων αὐτῶν, τοσοῦτον ἑνωθέντα τῇ ῥηθείσῃ σχολῇ, ὥστε νομίζεσθαι τὴν σχολὴν αὐτήν, καὶ τὸ μοναστήριον τοῦτο μετὰ τοῦ μετοχείου κτήματα ἀλλήλων ἴδια, καὶ ἀναπόσπαστα εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἐπὶ ῥητοῖς κεφαλαίοις ἐμπεριεχομένοις ἐν τῷ εἰρημένῳ σιγγιλίῳ. εἰς ἀνακαίνισιν οὖν τούτου, μικρὸν τὰ περὶ τῆς διοικήσεως μεταβαλλόντες, κατὰ τὸ κοινῇ ἤδη δόξαν περὶ πάντων τῶν σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων, τὸ δὲ περὶ τοῦ ἐτησίου μισθοῦ τοῦ ἐν τῇ ῥηθείσῃ σχολῇ διδασκάλου προσθέντες, κατὰ θερμὴν ἔγγραφον αἴτησιν τοῦ ῥηθέντος αὐτῆς

διδασκάλου εὐλαβεστάτου ἐν ἱερεῦσιν οἰκονόμου, ἡμετέρου κατὰ πνεῦμα υἱοῦ ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου κὺρ Κοσμᾶ, τῇ ἐγγράφῳ συναινέσει καὶ τοῦ εἰρημένου κατὰ τόπον ἀρχιερέως, γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων. τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ ῥηθὲν ἐν Ἰωαννίνοις μοναστήριον τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ, καὶ τὸ ἐν Βλαχίᾳ μετόχειον αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἀμφότερα μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῶν, τῶν τε ἤδη ὄντων εἰσέπειτα προσγενησομένων ἄν, ὡς ἀνέκαθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς οὕτω καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, ὑπάρχωσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, καὶ παρὰ πάντων γινώσκωνται, πατριαρχικὰ, σταυροπηγιακά. τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐλεύθερα, ἀδούλωτα, ἀκαταπάτητα, καὶ ὅλως ἀνενόχλητα παρ' οὑτινοσοῦν προσώπου ἱερωμένου ἢ λαϊκοῦ. καὶ μηδεὶς τῶν κατὰ καιροὺς μητροπολιτῶν Ἰωαννίνων ἔχῃ ἄλλην τινὰ ἐξουσίαν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ, ἀλλ' ὅσον ἱερουργίαν μίαν καθ' ἕκαστον ἔτος ἐν αὐτῷ ἐπιτελεῖν ἐπ' εὐλογίᾳ τῶν ἐκεῖ μοναζόντων, καὶ λαμβάνειν ἐπὶ τούτῳ γρόσια τριάκοντα ἐτησίως. χειροτονεῖν καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἱερᾶσθαι βουλομένους, λαμβάνων τὸ νενομισμένον καὶ ἔθιμον. ἔτι δὲ τὸ μοναστήριον τοῦτο τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ, καὶ τὸ ῥηθὲν ἐν Βλαχίᾳ μετόχειον αὐτοῦ, μετὰ πάντων τῶν κατὰ καιροὺς κτημάτων καὶ ἀναθημάτων αὐτῶν ὑπάρχωσιν εἰς ἀεὶ προσωκειωμένα τῇ ῥηθείσῃ σχολῇ τοῦ Γκιούμα ἐν Ἰωαννίνοις, τοσοῦτον, ὥστε τό τε μοναστήριον αὐτὸ μετὰ τοῦ εἰρημένου μετοχείου καὶ πάντων τῶν κτημάτων αὐτῶν, καὶ αὐτὴν τὴν σχολὴν τοῦ Γκιούμα γινώσκεσθαι ἀλλήλων κτήματα ἴδια καὶ ἀναπόσπαστα εἰς ἀεί. καὶ ἐπὶ τῷ ῥηθέντι μοναστηρίῳ τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ, ἀποκαθιστῶνται ἐπίτροποι, ὅ τε κατὰ καιροὺς διδάσκαλος τῆς σχολῆς, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἐπίτροποι αὐτῆς, καὶ ἔτι δύω τῶν προκριτοτέρων Ἰωανινιτῶν χριστιανῶν, συναινοῦντος καὶ τοῦ διδασκάλου πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ βοήθειαν τοῦ ἐν αὐτῷ διοριζομένου οἰκονόμου, ἀποκαθισταμένου κατ' ἔτος τῇ ἐκλογῇ τοῦ διδασκάλου ὡς πρῶτον, καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιτρόπων τῆς σχολῆς, ἐπὶ δὲ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἀποκαταστάσει τοῦ διδασκάλου, συναινῇ ἐπερωτώμενος, καὶ ἔχῃ γνώμην καὶ ὁ ἐν Βλαχίᾳ ἀρχιμανδρίτης τοῦ μετοχείου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. τοῦ δὲ ἀρχιμανδρίτου ἡ ἐκλογὴ γίνηται ἐκ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ, ταὐτὸν εἰπεῖν τῇ σχολῇ ἱερομονάχων, ἐκλεγομένου ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, καὶ τῶν ἐκεῖ εὐγενεστάτων ἀρχόντων, διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφορᾶς, ἀναφερομένη καὶ ἐπικυρουμένη παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. ὁ δὲ ἀρχιμανδρίτης ἐκεῖνος, ἐπειδ' ἂν οὕτως ἐκλεχθῇ, καὶ ἐπικυρωθείη διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος σταλθῇ ἐκεῖσε εἰς Βλαχίαν, μένει διὰ βίου ἐκεῖ ἐπιμελούμενος τῆς αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, διάγων κατὰ τὸ μοναδικὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα, καὶ ἐκπέμπων

κατ' ἔτος τῷ διδασκάλῳ καὶ ἐπιτρόπῳ τῆς σχολῆς ἀκριβῆ καὶ καθαρὸν λογαριασμὸν, καὶ ἀνὰ γρόσια τριακόσια πρὸς ἀμειβήν τινα τῶν πόνων, μηδενὸς τολμῶντος ἀποβαλεῖν ἢ μετακινῆσαι αὐτὸν, ἐκτὸς εἰ μὴ φωραθείη τοῖς ἐπαινετοῖς ἤθεσιν ἀντιπράττων, ἢ κακῇ οἰκονομίᾳ χρώμενος περὶ τὸ ῥηθὲν μοναστήριον. καὶ μηδεὶς ἔχῃ ἄδειαν παροικεῖν ἢ κατοικεῖν ἐν τῷ ῥηθέντι κατὰ τὴν Βλαχίαν μοναστηρίῳ ἀμισθεὶ. φιλοτιμίαις ἢ δωρεαῖς ἢ δυσωπίαις. ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου χάριν, μηδ' ἂν τῶν ἐκεῖ διατριβόντων ἁγίων ἀρχιερέων βουληθῇ τις, ὡς εἰώθεσαν, ἀλλ' ὁ ἐν αὐτῷ κατὰ καιροὺς ἀρχιμανδρίτης ἐκδιδῷ ἐπὶ ἐνοικίοις τοὺς τοῦ μοναστηρίου τούτου οἰκίσκους, καὶ τὰ λοιπὰ αὐτοῦ κτήματα. οἱ δὲ κατὰ καιροὺς ἐπίτροποι τῆς ῥηθείσης σχολῆς ὁμοῦ μετὰ τοῦ διδασκάλου κατ' ἔτος λαμβάνωσι ἀκριβῆ καὶ καθαρὸν λογαριασμὸν τοῦ οἰκονόμου τοῦ ῥηθέντος μοναστηρίου τοῦ προφήτου Ἠλιοὺ. καὶ τὰ περιττεύοντα τῶν ἀπαραιτήτων ἐξόδων τοῦ μοναστηρίου τούτου καὶ τοῦ μετοχείου αὐτοῦ λαμβάνοντες, ἀναπληρῶσι τῷ διδασκάλῳ τὸν προσήκοντα ἐτήσιον μισθὸν, καὶ τὰ εἰς τροφὰς καὶ ἐνδυμασίας δέκα μαθητῶν, ἐκλεγομένων ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ ἀφιλοπροσώπως, καὶ συντασσομένων ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ὑποτρόφων μαθητῶν τῆς σχολῆς, καὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, ὧν οἱ δοκιμώτεροι καὶ ἀξιώτεροι, εἰ βουληθεῖεν γενόμενοι ἱεροδιάκονοι καὶ ἱερομόναχοι προάγονται καὶ εἰς τὴν ὅλην οἰκονομίαν τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, καὶ ἀποστέλωνται καὶ εἰς τὴν Βλαχίαν ἡγούμενοι καὶ ἀρχιμανδρῖται. ὑφαιρουμένων δὲ τῶν ἀπαραιτήτων μοναστηριακῶν ἐξόδων, καὶ τῶν εἰς μισθοὺς διδασκάλων καὶ εἰς χρείας τῶν ὑποτρόφων μαθητῶν, τὰ καταλειπόμενα, εἰ οὕτω τύχειεν, μένωσιν εἰς αὔξησιν καὶ διηνεκῆ σύστασιν τοῦ ῥηθέντος μοναστηρίου. καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ τοῦ μοναστηρίου τούτου ἴδια, κοινὰ δὲ ὡς καὶ περὶ πάντων ἤδη τῶν σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων ἀποφαινόμενα καὶ περὶ τούτου, ἵνα μνημονεύηται ἐν αὐτῷ τὸ κανονικὸν πατριαρχικὸν ὄνομα, ἔχοντος καὶ τὸ προνόμιον κατὰ πατριαρχικὴν φιλοτιμίαν, ὥστε τὸν κατὰ καιροὺς ἐν αὐτῷ ἡγούμενον ἐν ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις φορεῖν ἐπ' ἐκκλησίας μανδύαν προχειριζόμενον καὶ πατερίτζαν. καὶ πρῶτον μὲν ὑπάρχῃ ἀπηλλαγμένον πάσης ἐξαρχικῆς ἐξουσίας καὶ δεσποτείας. δεύτερον δὲ ἀποδιδῷ εἰς μὲν τὸν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέα τῶν Ἰωαννίνων γρόσια τριάκοντα ἐπὶ ἐτησίῳ ἱεροτελεστίᾳ ὡς ἄνω εἴρηται, εἰς δὲ τὸ Κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καθ' ἕκαστον ἔτος ἀπαραιτήτως λόγῳ ὑποταγῆς γρόσια διακόσια πεντήκοντα, καὶ λαμβάνῃ ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν κατὰ τὸ ὕφος τοῦ ἐπαρχικοῦ, καὶ οὕτως ἀναλαβὸν τὸ ἀρχαῖον γεραρὸν τῆς σταυροπηγιακῆς ἀξίας προνόμιον, καὶ καλῶς διοικούμενον, ὡς μέλος γνήσιον τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου. ὁ ἐν αὐτῷ κατὰ καιροὺς ἡγούμενος, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, οὕτω καὶ αὐτὸς γράφῃ ἀμέσως πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ ἀξιῶται τῆς προσηκούσης

ὑπερασπίσεως ἐν ταῖς συμβαινούσαις χρείαις καὶ ὑποθέσεσι. τρίτον, διαφυλάττωνται καταγεγραμμένα ἐν τῷ διωρισμένῳ κώδικι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἅπαντα τὰ κτήματα καὶ ἀφιερώματα αὐτοῦ καὶ τὰ χρέη καὶ τὸ τοῦ ἡγουμένου ὄνομα. τέταρτον δὲ τὸ σιγίλλιον αὐτοῦ ἔχῃ μένειν ἀπαράτρεπτον καὶ ἀπαράβατον, μὴ δεόμενον ποτὲ ἀνανεώσεως καὶ ἐπικυρώσεως ἐκκλησιαστικῆς. πέμπτον, μηδεὶς τοῦ λοιποῦ γίγνηται ἐν αὐτῷ ἡγούμενος ἄνευ γράμματος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ. ἀλλ᾽ ἐπειδὰν ἕλωνται αὐτὸν γνώμῃ κοινῇ οἱ συγκοινοβιάται πατέρες, τότε ἀποστέληται παρ᾽ αὐτῶν κοινὴ ἐνυπόγραφος, καὶ ἐ(ν)σφράγιστος ἀναφορὰ περὶ τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς οἰκουμενικὸν πατριάρχην, καὶ οὕτω δι᾽ ἐκκλησιαστικοῦ γράμματος ἀποκαθιστῶται ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου τούτου, σημειουμένου καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐν τῷ ῥηθέντι κώδικι. ὀφείλων κατ᾽ ἔτος ἐξαποστέλλειν ἀκριβῆ ἐνυπόγραφον καὶ ἐνσφράγιστον καταγραφὴν τῶν τοῦ ἔτους ἐκείνου μοναστηριακῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων. ἕκτον, ἡ σφραγὶς τοῦ μοναστηρίου διαιρεθῇ εἰς τμήματα τέσσαρα καὶ ἡ μὲν λαβὴ παρακατατεθειμένη ὑπάρχῃ τῷ ἡγουμένῳ τὰ δὲ τέσσαρα τμήματα τέσσαρσι συγκοινοβιάταις πατράσιν ἐκλεγομένοις κοινῶς παρὰ πάντων τῶν συγκοινοβιατῶν πατέρων. ἕβδομον, οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰ τέσσαρα τμήματα καὶ τὴν λαβὴν μὴ ἔχωσιν ἄδειαν καθ᾽ ἑαυτοὺς σφραγίζειν μοναστηριακὰς χρεωστικὰς ὁμολογίας, ἀλλ᾽ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ προκριτοτέρου ἐν τοῖς συγκοινοβιάταις, ὑπογραφομένων κἀκείνων ἰδίαις χερσίν. αἱ δὲ μὴ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον γεγραμμέναι καὶ ἐσφραγισμέναι ὁμολογίαι νομίζωνται μὴ τοῦ μοναστηρίου, ἀλλ᾽ ἴδιαι τῶν κατ᾽ ἰδίαν σφραγισάντων, καὶ ἐκεῖνοι ἐξ ἰδίων ἀποπληρῶσι τὰς ἐμπεριεχομένας ἐν ταῖς τοιαύταις ὁμολογίαις χρηματικὰς ποσότητας. οὗτοι δὲ δηλ: ὁ ἡγούμενος μετὰ τῶν τεσσάρων τῶν ἐπιτετραμμένων τὰ τῆς σφραγῖδος τμήματα, ἔχωσι πᾶσαν πληρεξουσιότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιτιμᾶν, σωφρονίζειν, ἀποβάλλειν ἐκ τῆς μονῆς τοὺς ἀτακτοῦντας, καὶ τοὺς ἐκνευροῦντας τοὺς μετερχομένους τὸ ἆθλον τῆς ἀσκήσεως, καὶ μὴ πειθομένους τελευταῖον διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφορᾶς ἀναγγέ(λ)λειν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ὄγδοον, μηδεὶς τοῦ μοναστηρίου τούτου δύνηται τοῦ λοιποῦ πωλεῖν μοναστηριακὸν ὑποστατικὸν, ἄνευ τῆς νομίμου εἰδήσεως τοῦ κατὰ καιρὸν οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, εἰ μὴ μόνον τὰς κατ᾽ ἔτος ἐπικαρπίας καὶ τὰ γεννήματα καὶ τὰ μοναστηριακὰ θρέμματα, διὰ τὰς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας. ἔννατον, ἐπειδὰν ἐν χρείᾳ χειροτονίας γένωνται ἔχωσι προσκαλεῖν εἰς τὸ σταυροπηγιακὸν ἡμῶν τοῦτο μοναστήριον τὸν κατὰ καιροὺς μητροπολίτην Ἰωαννίνων ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. δέκατον δὲ καὶ τελευταῖον, ὀφείλωσιν οἱ ἐν αὐτῷ συνασκούμενοι ὁσιώτατοι πατέρες φυλάττειν τὰ ἐν τῷ παρόντι ἐκτεθέντα ἀπαράτρεπτα καὶ ἀπαράβατα διὰ παντὸς, καὶ πείθεσθαι τῷ κατὰ καιροὺς ἡγουμένῳ, καὶ διάγειν σεμνῶς, εἰρηνικῶς, καὶ ἀμέμπτως κατὰ τὸν τύπον τοῦ μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀφορῶντες πρὸς τὴν κοσμιότητα αὐτῶν καὶ τὴν κατὰ θεὸν δια-

γωγὴν καὶ πολιτείαν, καὶ πρὸς τὴν βελτίωσιν καὶ αὔξησιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τούτου σταυροπηγιακοῦ μοναστηρίου, ἑπόμενοι τῷ θεοφιλεῖ σκοπῷ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἀγρύπνως προνοούσης περὶ τῆς εὐσταθείας τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ σταυροπηγιακῶν ἱερῶν μοναστηρίων, καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις διαφυλάττειν τὴν ἀρχαίαν διατύπωσιν ἀπαράτρεπτον. ὅστις δὲ καὶ ὁποῖος τῶν χριστιανῶν ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς, ὁποιασοῦν τάξεως καὶ βαθμοῦ, τολμήσαι παραβῆναι ὁπωσοῦν τὰ ἐν τῷ παρόντι νομίμως καὶ κανονικῶς ἀποφανθέντα, καὶ ἀνατρέψαι τι τῶν ἀνωτέρω καταγεγραμμένων, ὁ τοιοῦτος ἀφωρισμένος εἴη, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος, καὶ ὑπόδικος, καὶ ἔνοχος τῷ αἰωνίῳ πυρὶ τῆς Γεέννης. ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο, καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν, συνοδικὸν σιγγιλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, καταστρωθὲν κἀν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ᾽ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῷ ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ διορισθέντι, καὶ ἐδόθη εἰς τὸ ῥηθὲν μοναστήριον. ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ, ἑπτακοσιοστῷ, ἐνενηκοστῷ, ἑβδόμῳ, κατὰ μῆνα Νοέμβριον, ἐπὶ νεμήσεως πρώτης :∼

(Διὰ τῆς πατριαρχικῆς χειρὸς τό)

+ ***Γρηγόριος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.***

(Αἱ ὑπογραφαὶ τῶν συνοδικῶν).

+ Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ : —
+ Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος : —
+ Ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ +
+ Ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
+ Ὁ Νικαίας Καλλίνικος.
+ Ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας .˙.
+ Ὁ Δέρκων Μακάριος .˙.
+ Ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος : —
+ Ὁ Προύσης Ἄνθιμος :
+ Ὁ Νεοκαισαρείας Ἠσαΐας : +
+ Ὁ Λαρίσσης Διονύσιος +
+ Ὁ Εὐρίπου Ἱερόθεος : +

Β΄.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.

20.

1444, *Μηνὶ Φεβρουαρίῳ, ἰνδ. 7.*

(Νόθον ἀργυρόβουλλον. Χάρτης μονόφυλλος, μήκ. 0.305, πλ. 0.224. Τὸ πρῶτον γράμμα, τὸ Ε, μέγα καὶ ἔγκοσμον. Ἡ ὑπογραφὴ τοῦ δεσπότου Κωνσταντίνου διὰ γραμμάτων παχέων ὡσεὶ ὁ τοῦ ἐγ-

γράφου κατασκευαστὴς ἀποδίδωσι γνήσιον τοῦ δεσπότου αὐτόγραφον· ὅρα τὸ ἀπέναντι πανομοιότυπον αὐτῆς. Ἡ γραφὴ τοῦ κειμένου καθαρὰ καὶ κανονική. Κατασκευὴ τέλους τοῦ 17-ου ἢ τῆς ἀρχῆς τοῦ 18-ου αἰῶνος. Γραμμαὶ 22 μετὰ τῆς διστίχου ἐπιγραφῆς. Εὑρίσκετο πρότερον παρὰ τῷ Ἰουλίῳ Τυπάλδῳ καὶ κατόπιν παρὰ τῷ Bourée ἐν Ἀθήναις, ὅθεν ἀντεγράφη ὑπὸ C. Hopf καὶ τύποις ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἀκριβῶς πως ὑπὸ Miklosich-Müller, Acta et diplomata graeca medii aevi, τ. 3, σ. 258—259. Μετεξέδωκεν Ἀ. Μηλιαράκις, Οἰκογένεια Μαμωνᾶ, σ. 108—109. Περὶ τῆς προτέρας τοῦ ἐγγράφου τύχης ὅρα Π. Χιώτου Σειρὰν ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων, τ. 3, σ. 133).

Ἐπιδὴ ὁ κὺρ Δημήτριος Μαμωνᾶς ὁ Γρηγορᾶς ἐπροθύμισεν μὲ πολὴν ἐπιμέλειαν καὶ κα= || λὴν προαίρεσιν, εἰς τὴν τοῦ Πρηντζιπάτου, ἀνακάτωσιν, καὶ σύγχησιν, καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ αὐ= || θεντικὰ ἀγωνίσματα, Ὁμοίως μὲ προθυμίαν τελειωνοντάς τα, ὡσὰν καλὸς καὶ πιστὸς δοῦλος. || Εἰς τοῦτο λοιπὸν ὑπόσχεται διὰ νὰ δουλέυῃ εἰς ὅλαις ταῖς χρίαις τὴν Βασιλείαν μας, μὲ καλὴν || καὶ καθαρὰν πίστην καὶ ταπεινότητα. Ὅθεν ὤντας τοιοῦτος ὑποδέχεται τοῦτον ἡ Βασιλεί= || α μου, ὡσὰν ὁ ἄνωθεν λόγος ἐφανέρωσεν, τὸν παρόντα ἀργυρόβουλον, δεδωμένον εἰς ἔλευ= || θερίαν τούτου; Διὸ ἀποφασίζει καθῶς κάτωθεν περιέχει, νὰ ἐξουσιάζῃ ἀπὸ τώρα καὶ ἔμ= || προσθεν, ὁ αὐτὸς κὺρ Δημήτριος Μαμωνᾶς ὁ Γρηγορᾶς, ὁσπύτιον ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὸ Ἕλος || ἀντάμα μὲ τὸν Πύργον του καὶ τὸ χωρίον Πρίνικον, καὶ τὴν περιοχήν του ὅλην, ἤγουν ὅσα κρα= || τεῖ καὶ νομέυῃ τὸ αὐτὸ χωρίον. ἢ ἐνγκάτοικοι ἔιναι, ἢ ἐλεύθεροι, ἢ ἀπὸ γένους ἢ καὶ ἀλ= || λεωτρόπος εὑρίσκονται ἐκεῖ. νὰ ἔχει νὰ λαμβάνῃ κάθε χρόνον εἰς κυβέρνησίν του τὰ δέ= || κατα καὶ ἤτοι ἄλον χρεωστοῦν διὰ τὴν ἀυθεντίαν, ἢ διὰ δούλευσιν ἢ διὰ δωσήματα. Ὁμόιως || νὰ ἔχει τὰ πάντα ὅσα τοῦ απαρθενίζουν, καὶ ἀπὸ ὅλλα ἐκεῖνα ὁποῦ τοῦ τυχένουν νὰ= || κερδένῃ. καὶ ναπέρνῃ ἀπὸ τὰ ἠσοδήματα καθῶς τοῦ ἐδώθη διὰ γράμματος ἀπὸ ἴδιον || γγενεράλε τῆς Βασιλείας μου κυριον Ἰωάννην Φραγγόπουλον. μὴν ἠμπορῶντας τινὰς ναν τοῦ || δώσῃ καμίαν πείραξιν καὶ ἐνώχλησιν, ἀλλ᾽ οὐδὲ να τὸν παρασαλεύσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ

νομὴν || τῶν ἄνωθεν πραγμάτων. μόνον νὰ εἶναι ἀπείραστος. καὶ διαφεντευόμενος μὲ τὴν δύναμιν || τοῦ παρόντος ἀργυροβούλου ὁρισμὸς τῆς βασιλέιας μου. μὲ ἐξουσίαν τοῦ ἐδώθησαν τὰ τοιαῦτα || κατὰ τὸν ἄνωθεν γεγραμμένον τρόπον. δουλέυοντας ἀυτὸς ἕτοιμα καὶ πρόθυμα τὴν βασιλέιαν μας κατὰ || τὴν ὑποταγὴν καὶ ἐυπήθειαν ὁποῦ ὁ ἀυτὸς ἐδέιχθη εἰς τὴν δουλευσὶν μας. Διὰ τοῦτο πρὸς || ἀσφάλειαν ἀυτοῦ ἔγινεν εἰς ἀυτὸν ὁπαρὸν ἀργυρόβουλος ὁρισμὸς τῆς βασιλείας μου: ~

Ἐδώθη κατὰ Μῆνα, Φευρουάριον Ἰνδικτιῶνος -ζ- ςγνβ. 6952 — εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἡ βασιλέια μου || ἐξουσιάζει.

+ Κωνσταντίνος ἐν χω̄ τῷ Θω̄ εὐσεβῆς
Δεσπότης Παλαιολόγος ὁ πορφυρογέννητος.

21.

1641, *Μηνὶ Μαρτίῳ.*

(Χάρτης δίφυλλος, μήκους 0.258, πλ. 0.195. Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Φραγκίσκου Ἀρκούδη).

Τῷ ἐξοχωτάτῳ καὶ αἰδεσιμωτάτῳ κυρίῳ κυρίῳ Φραγκίσκῳ καρδινάλει τῷ Βαρβερινῷ χαίρειν.

Μικρὰ τὰ ἡμέτερα, ὦ ἔμψυχος φιλανθρωπίας εἰκών, πρός τε τὴν σὴν ἀξίαν, πρός τε τοὐμὸν χρέος ἀντεξεταζόμενα. ὥστε πολλῷ ἧττω ἐστὶν ἢ ἀποδοχῆς ἀξιοῦσθαι τοσαύτης, ὅσης ἡμᾶς ἠξίωσας τοῖς προσφιλεστάτοις σου γράμμασιν. ἡμεῖς γὰρ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ὄντες, οὐκ ἐπιγινώσκομεν τοσούτων, ὧν παρὰ σοῦ εὖ πάσχομεν, τὴν ἀξίαν: πλήν γε ὑπὲρ τούτων πλείστην ὅσην οἴδαμέν σοι χάριν. ἄλλως δήπουθεν ἄπορον πάντως ἡμῖν πόρον ὁποιας τινοσοῦν ἀμοιβῆς ἐξευρεῖν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Πῶς δὲ νῦν συνείρων ὅπερ φιλικῶς ἔπαθον, θωπείας οὐ παρασχοίην ὑπόνοιαν; ἀλλὰ μάρτυρα ποιοῦμαι τὸν ἔρωτα, ὃν φιλία ὡς αὐτῆς πρωταγωνιστὴν πρεσβεύει καὶ πρύτανιν, ὡς ἀληθείας ἔχεται ὁ λόγος. δεύτερος ἤδη μὴν καὶ πρός, ἀφ᾽ οὗ κατάῤῥους τις ψυχρότατος αἰφνιδίως εἰσπεσών μοι, τὸν δεξιόν μου ὦμον καὶ τὸν βραχίονα σὺν τῇ χειρὶ πάνυ σφοδρῶς ἠνόχλησε. κίνδυνος δ᾽ ἠπειλεῖτό μοι, ὡς τῶν ἰατρῶν οἱ παῖδες ἔκρινον, μήπως πωρωθεῖσα ἡ ἐνδελεχοῦσα καὶ διηνεκῶς καταῤῥέουσα ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ψυχρὰ ὕλη, τοῖς νεύροις διαλυμήνηται, καὶ ἡμίξηρον τὸ μέλος ἐργάσηται. διὸ καὶ σχολὴν ἄγειν ἀπὸ τῶν βιβλίων καὶ κλινήρη με εἶναι κατηνάγκασεν. ἀλλὰ τὸ σὸν κομισάμενος γράμμα ἐλαφηβολιῶνος δεκάτῃ φθίνοντος, τὸ τῶν φιλτάτων μοι μελιττῶν ἐπιφερόμενον τὴν σφραγῖδα, καὶ τῷ φιλανθρωποτάτῳ τῆς ἱερᾶς σου χειρὸς χαρακτῆρι ὁλοσχερῶς αὐτοσχεδιασθέν, εὐθὺς ἐῤῥάϊσα. ἡ γὰρ ὑπέρθερμος τῆς εὐ-

μενεστάτης σου διαθέσεως αὔρα εἰς ἐμὲ πνεύσασα, τὴν ψυχρὰν καὶ ὀλέθριον τοῦ κατάῤῥου καὶ κινδύνου φορὰν οὕτως ἐπέσχε, καὶ τὸ δεινὸν ἀνεκούφισεν, ὥστε τὸ ἡμίξηρον σχεδὸν τοῦ βραχίονος καὶ τὸ ἀκίνητον τῆς χειρὸς εἰς τὴν τῶν γραμμάτων τούτων διασκευὴν ἐζώωσέ τε καὶ ἀνεκτήσατο. καί μοι ἀπὸ κλίνης παρεχώρησε τοσαῦτα ἀντεπιστεῖλαί σοι. Ὁρᾷς, ὦ σεμνὴ καὶ ἱερὰ κεφαλή, τῆς εὐνουστάτης σου προσρήσεως τὴν ἰσχύν; θεός, τὸ τῆς παροιμίας, ἡμῖν ἀνεφάνης διὰ τῆς ἐπιστολῆς. ἣν οὐκ ἀστόχως ὁ ἔρως ὑπηγόρευσέ μοι εὐθύς, Ἑλένης καλέσαι κρατῆρα, ὅστις (ἐπειδὴ τούτῳ ἡ τοῦ Διὸς παῖς ἐν τοῖς Μενελάου δάκρυσι φαρμακεύει καθ' Ὅμηρον τὰς ψυχάς) οὐ πόα τις ἴσως ἦν, οὐδ' Αἰγυπτία τέχνη, νηπενθές, ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθες ἁπάντων πόμα σκευάζουσα, ἀλλὰ καί τις λόγος ἡδὺς καὶ καίριος, ὡς τὸ σὸν γράμμα, φαρμάκου δίκην θεραπεῦσαι πάθη δυνάμενος. ἀπάγει δὲ εἰς Αἴγυπτον τὸν μῦθον ἡ ποίησις, ἵνα τὴν μητέρα τῶν σοφῶν λόγων αἰνίξηται. Οὕτω τοίνυν τοῦ ἀπειληθέντος κινδύνου ἐπισχεθέντος τὰ νῦν, εἴθε καὶ εἰς τοὐπιὸν τοιαύτη γένοιτό μοι παραμυθία, τὸ δέξασθαι τῆς φιλτάτης σου ἐμοὶ κεφαλῆς γράμματα, τὸ τιλμαφέστατον τῶν ἀπὸ Ῥώμης ἀγώγιμον, ὅπως ἀνασφήλω καθάπαξ. ἐξ ὑμῶν γὰρ ὅλως ἀρτώμεθα, καὶ ὑμᾶς ὅλῃ τῇ μνήμῃ, ὅλῃ τε τῇ ψυχῇ οὐχ ἧττον πνέομεν, ἢ τὸν ψυχρὸν τοῦτον ἀέρα τῷ στόματι. Εἶ δὲ τὰ τῆς νόσου εἰς τὸ βέλτιον οὐ περισταίη μοι, ἄλλοσε (ἥν μοι τοῦτο χαρίσαιο) ἢ εἰς τὴν φίλην ἰτέον μοι πατρίδα, ἵνα τῆς μητρυιᾶς ταύτης ἀποφύγω τὴν ἀπήνειαν, κἀκείνη ὡς ἀληθὴς μήτηρ ἐν τοῖς αὐτοῖς κόλποις περιπτύξασα θάλψῃ καὶ ἀνακαλέσηται. πλὴν ἀλλὰ σώζειν φίλους Φραγκίσκος ὁ Βαρβερινὸς καὶ φύσιν ἔχει καὶ τύχην καὶ τέχνην. Τῇ ἀφηγήσει τῶν πόνων Σαλμασίου καὶ Ἱλεϊνσίου, καὶ τῇ ἐμμούσῳ πρὸς σφᾶς ἁμίλλῃ πάνυ μὲν ἥσθην. οὐ μὴν δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἀλλατίου φιλόπονον περὶ τὸν θεῖον Νεῖλον ἀπεδεξάμην. ὅτι τὸ πολυμαθὲς τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ αὐτοῦ ἄσκησις πρὸς τοσοῦτον πόνον ἐξαρκέσει καὶ τὴν ἐμὴν ἠλαττωμένην συνεισφορὰν ἀποπληρώσει. καὶ ὑμεῖς δ' οὕτω γράφοντες, ἡμᾶς εἰς τοὺς ἠργμένους μὲν περὶ τὸν Στουδίτην Θεόδωρον, καθυφειμένους δὲ διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν νόσον ἱδρῶτας, σοφῶς μυωπίζετε, καὶ τὸν σπεύδοντα τὸν ἐν τῇ παροιμίᾳ ἐποτρύνετε. τῶν ἐν στήλαις, ἢ ἐν ἐπιταφίοις πλαξὶν, ἢ ἐν ἀγαλμάτων καθιδρύσεσιν, ἢ ἐν θεῶν ἱερώσεσιν ἐπιγραμμάτων τὴν ἔρευναν οὐκ ἀπολείψω. πλὴν, ὡς ἔοικε, σπανίζει τούτων τὰ ἐγγὺς καὶ ἀοίκητα ὄρη ταῦτα. οὐ γὰρ Μουσῶν, ἢ θεῶν, ἢ ἡρώων ἐνδιαιτήματά, ἀλλὰ νέων Κυκλώπων, ἢ μισανθρώπων καὶ ἀνθρωποφάγων θηρίων σπήλαια, ὡς οἶμαι, ταῦτα πάλαι καθέστηκε. τὰ ὀλίγα ταυτὶ τῶν ἰχθύων τεταριχευμένα ᾠὰ, ἤτοι ᾠοταρίχη, ὡς δῶρον ἀφ' Ἑλλάδος πεμφθέντα μοι, οὐ μὴν δὲ καὶ τὰ ὀλίγα ταυτὶ τῶν ἀπίων μῆλα, ἅπερ οἷα γῆς ταύτης καρποὶ διὰ τὴν ἄκραν ἐνταῦθα ψυχρότητα ἔτι ἄσηπτοι διαμένουσιν, πρὸς τὴν σὴν ἐξοχότητα ὡς δασμόν τινα τῇ τεσσαρακοστῇ ἁρμόδιον, ἀναπέμπω. αὐτὸς

εὐμενῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατὰ τὸ σοὶ εἰωθὸς τὰ μικρὰ ταῦτα δέχου, καὶ ἡμῶν μέμνησο· εὐδαιμονῶν ἐσαεὶ καὶ ἐῤῥωμένος διαβιώῃς. ὦ ἐξοχώτατον πορφύρας ἄνθος. Νούσκοθεν νουμηνίᾳ Μουνυχιῶνος. ͵αχμα.

Τῆς αἰδεσιμωτάτης σου ἐξοχότητος

μάλιστα ὑπόχρεως, ἐλάχιστος δοῦλος
Φραγκίσκος ὁ Ἀρκούδιος ἐπίσκοπος Νούσκου.

22.

(Χάρτης δίφυλλος, μήκ. 0.275, πλ. 0.205. Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Φραγκίσκου Γοτζαδίνου πρὸς τὸν Ῥώμης πάπαν Οὐρβανὸν τὸν Η').

Μακαριώτατε πάτερ.

Εικοστὸν ἤδη ἔτος τουτὶ παρῴχηκε, ἀφ' οὗ χαίρειν εἰπὼν τῇ ἐναγκαμένῃ ἵνα τὰς τῶν Ἀγαρηνῶν χεῖρας ἐκφύγω. πολλάκις ὑπ' αὐτῶν διωχθεὶς, οὐκ' ὀλιγάκις συλληφθεὶς, καὶ δὶς πραθεὶς, εἰς Ῥώμην τὴν κοινὴν πατρίδα, καὶ πάνδημον ξενῶνα κατήντησα: Ἔνθα κἀγὼ ἐμφύτῳ τινὶ προθυμίᾳ φερόμενος ἐπὶ τὸ γεύσασθαι τῶν τῆς ἀττικοεργοῦς μελίττης φιλοπονημάτων, τύχῃ δὲ μᾶλλον χρησάμενος, οὐ μόνον ἄκρῳ δακτύλῳ τούτων ἐγευσάμην, ἀλλ' ἀνέδην, καὶ κατὰ κόρον ἐνεπλήσθην. καὶ πρῶτον μὲν ἡνίκα ἐπιστατεύων ἦσθα τοῦ Ἑλληνομουσείου, πρὸ τοῦ εἰς τοῦτον σε ἀρθῆναι τὸν θρόνον. ἔπειτα μετεωρισθεὶς εἰς ὃ νῦν ἀντίθεον ἀξίωμα περιαστράπτεις, τὰς τοῦ ἀνεψιοῦ, τοῦ ἐξοχωτάτου Φραγκίσκου φημί, ἰσαρίθμους μελίσσας μελιττουργεῖν αὖθις προεμηθεύσω: καὶ οὕτω γέγονέ μοι καὶ μὴ βουλομένῳ, τελέως ἐκμυζῆσαι τὸ Ἡμίττιον τῆς Ἑλληνίδος γλώσσης νέκταρ. Ἐπανακάμπτειν τοίνυν εἰς τὴν θρέψασαν μὴ δυνάμενος, διὰ τὸ τὸν ἐμὸν πατέρα, οὐ μετρίως τὰ τῶν Ἀγαρηνῶν λυμήνασθαι, κἀκεῖθεν εἰς Ἰταλίαν διαδράντα, ἐντεῦθεν αὖ πάλιν πεντάκις ἐκστρατεῦσαι: καὶ τὰ μὲν ὁρῶν ἐμαυτὸν ἐν τοσαύτῃ πραγμάτων περιστάσει, χρημάτων ἄνευ, καὶ πατρίδος ἐξωσμένον, τὰ δ' ἀπορῶν ὅπῃ προσφύγω, διὰ τὸ νῦν διεφθαρμένον τοῦ αἰῶνος, σοὶ μετά γε θεὸν προσδραμεῖν, καὶ τοῖς ποσί σου προσπεσεῖν, τῷ καὶ τούτου τὰ τῆς οἰκουμένης ἐμπιστευθέντι πηδάλια διενοησάμην, ἵνα καθάπερ μέχρι τούτου τήν τε ψυχικὴν, καὶ σωματικὴν τροφὴν παρὰ τῆς πλουσιοπαρόχου σου χειρὸς διέγνων, οὕτω καὶ τὸν μετέπειτα βίον διὰ σοῦ σωζόμενον, εἰς τῶν κατορθωμάτων σου τοὺς ἐπαίνους ἐξαναλώσω. τοιαύταις ἔτι φροντίσι κυμαινομένῳ μοι ὁ τῆς Κρήτης ἀρχιεπίσκοπος διδάσκαλον θεολογικῆς ἐπιστήμης ἐξερευνῶν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ νεωστὶ οἰκοδομηθέντος φροντιστηρίου ἀπαγγέλλεται: τῆς δὲ ἱερᾶς σου κεφαλῆς συννέυσει εἰς τὸν τοιοῦτον βαθμὸν ἀνήχθην ἐγώ. ὅθεν ἥκω σοι νῦν οὐ τὰ πρὸς τὸ ζῆν συντείνοντα ἐξαιτήσων, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν τοὺς ἀναξίους ἔφθης ἀξιῶσαι εὐχαριστήσων. ἐπεὶ δὲ ἡ παρὰ σοῦ πρὸς ἡμᾶς πρόνοια, εἰς

μακρὰς πλάνας καὶ ὑπερορίους στρατέιας ἐπαναγκάζει, ἐφοδίου τινός, καὶ μάλα ἀδροῦ δεομένους ἴσθι. ἐμμενετέον δὲ τοῖς ἐλευθερίοις σου θεσπίσμασι. σοὶ γὰρ ὡς ἐπ' ἱερᾷ ἀγκύρᾳ ἐπισαλεύει νῦν τἀμά. ἧς ἀποσχοινισθεὶς οὐκ εἰς μακρὰν ναυαγήσω τὸ σύνολον.

Ἔρρωσο, καὶ ὑπὲρ τὰς τοῦ Νέστορος Ὀλυμπιάδας Ἐνδυμίωνός τε, καὶ Ἐπιμενίδου ζώης.

Εἰς Οὐρβανὸν τὸν .η. ἄκρον Ἀρχιερέα, σοφῶς τὰ τῆς εἰρήνης διοικήσαντα, λοιμὸν δὲ, καὶ λιμὸν εὐδαιμόνως τῶν τῆς ἐκκλησίας ὅρων ἐξορίσαντα.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

Ὦ σοφίης ἀπλέτου, πασέων ἀρετῶν τε δοχεῖον,
Ὄλβιε Οὐρβανὲ Πετροκαθεδροδόχε,
Πῶς τρισσῶν τεράτων ἀνυπόστατον εὔνασας οἶστρον,
Ἄστεα Ἰταλίης ἐξεπιβοσκομένων;
Λοιμοῦ, καὶ λιμοῦ, πτολέμοιό τε ἐγχεσιμάργου
Αὖδαε μὴ κεύθης, οἶδότι πάντα λέγε:
Εἰ κεύθεις δὲ μελισσάων τριὰς αὐτὸ λαλήσει,
Ὅττι τριὰς, τεράτων ἠντίασε τριάδι.

ἌΛΛΟ.

Τείρεα δισσὰ βλέπω περιλαμπέα ἔκγονα Φοίβου,
Αὐτὰρ ποῦ κρύπτεται ἡμερίων;
Φραγκίσκον κ' Ἀντώνιον ἄμφω πορφυρολαμπεῖς.
Οὐρβανὸς τελέθει τῶνδε ὁ φεγγοδότης.
Ἀνδράσιν ὃς μερόπεσσιν ἐπηύγασεν ὄλβιον ἦμαρ
Πύθων' οὐχ' ἕνα νῦν, τρισνὸν ὅμως ὀλέσας.

ἌΛΛΟ ἸΑΜΒΕΙ͂ΟΝ

Ἔσωσε τὰ πρὶν τὴν ὑφήλιον πλάκα
λύσασα δεσμοὺς ἡ θεάνθρωπος φύσις,
δεσμοὺς ἀδέσμους παρθενικῆς γαστέρος.
τύραννος ἦμος νερτέρων στρατευμάτων,
λήθης ἀπ' ἀκτῶν ταρταρόσσυτον μένος,
τρισσῶν ἀφῆκε Κερβέρου βροτοκτόνου
κακῶν συνεύνων τῶν Ἐριννύων: ὅπως
βροτοῖσιν αἴφνης δαιδαλογλώσσοις μόρον

ἄγωσι πικρόν, κἀξερημῶσι χθόνα.
Χριστὸς γὰρ εὐθὺς ταρτάρου ἐς πυθμένας
ῥίψεν, κεραυνοῖς αἰθαλώσας τὸ θράσος,
διπλαῖς τε σειραῖς ἔσχε κεκρατημένας.
νῦν δ' αὖ λαθραίως ἐκφαγοῦσαι τὰς πέδας
πλήσθησαν αἴφνης Ἰταλικῶν αἱμάτων:
χῶσαν δὲ τύμβους τὰς ὁλοκλήρους πόλεις,
αὐτῆς τε Ῥώμης τὰ προπύργια τρέμον
ἄφυκτον ὁρμὴν τῶν ἀκάμπτων θηρίων.
αὐτὰρ πάτερ ὦ τρισόλβιον κάρα.
ὡς ἀντὶ Χριστοῦ τὴν κάτω Ἐκκλησίαν
καλῶς διοικῶν, τοὺς δρακοντίους γόνους
ἔδησας αὖθις παγιωτέραις πάγαις.
εὐθὺς δ' ἄνωθεν ἡ θεόπεμπτος χάρις
ἡμῖν ἐπέμφθη τοῖς ἀναξίοις ὅλως,
ἔρως ὁ κοινός, ἡ βροτῶν σωτηρία.
Τέλος τῷ δὲ θεῷ δόξα καὶ αἶνος.

Τῷ παναγιωτάτῳ πατρὶ

Οὐρβανῷ τῷ ὀγδόῳ

διὰ

Φραγκίσκον τὸν Γοτζαδῖνον.

23.

1663, *Μηνὶ Ἀπριλίῳ.*

(Χάρτης δίφυλλος, μήκ. 0.27, πλ. 0.20. Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ πεμφθεῖσα κατὰ τὴν ἐπιγραφήν: Al Rev^mo^: Pre Abbe Sigo: e Prone: mio Collmo: il P. D. Francesco Sondi. — I. Secondo — Gubbio).

Αλέξανδρος Μανασαγγύος τῶ ἑαυτοῦ Διδασκάλω ἐν τῇ Ευγουβιωτῇ Κανονικῇ ἀξιοτάτω ἡμῶν ἡγέμονι. ἐυπραττεῖν.

Ὄγδους τῶν φυσικῶν ἶδον κατὰ Αριστοτέλη, διορθοῦντος Πατρὸς Lουκατελλοῦ, σοι τε ὡς πᾶσι ἐν ταύτη ἐργασίᾳ φανεροῦ. συμβέβηκε δὲ νῦν ἐν τῶ διελθεῖν ὧδε ὁ καθολικὸς ἡμῶν ἡγέμων, μένει γε μὲν, ὄισθὰ συ. συναθροίσαι ἐν τῇ Φλουρεντίᾳ τὸν σύνοδον ἐπὶ τὴν δίαιταν. ἐνέβαλ' ὄυν εἰς τὴν χεῖρα ἀυτοῦ τὸν φόρτον, τρία ἐτῆ μαλαχῶς ἔχων, προεκρίθη μὲν τις Καπόυνος κληθεὶς, ἄυτος τε σοι, μίκρας ἀκοῆς, ὅν Lαγκιός ὁ πρωτοδιοικητὴς ἀρχηγὸς ἠδὴ ἀπεπτύσε. Ἐν χρόνω τουτῶ περὶ τῶν ἑλληνικῶν σπου-

δάσω μᾶλλον, ἵνα ἐν μέλλοντι ἐνιαυτῷ τι πράξειν ἐν ἰδίωματι τουτῷ σου παροντος, ἐπικαλοῦμαι σε οὖν ἐπὶ τουτοῦ. καὶ ἡδέως ἄν σου ἀκούσαιμι ἀντιγράφαντος. νῦν ὀυκ ἔχον ἄλλον σοι εἰμὴ πολεμικὰ διηγεῖσθαι. ἔῤῥωσο ἐτεῖ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ παθόντος χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τρίτῳ θαργελιῶνος πέμπτη φθίνοντος.

24.

(Χάρτης μονόφυλλος, μήκ. 0.192, πλ. 0.132. Ἀπόκρισις ἀνυπόγραφος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 23 γράμμα).

Ἀρέσκομαι ἀκούων, ὅτι τὰ σὰ ἐπιτηδεύματα βουδρομοῦσι. ἀλλ' ὅμως οὔτω δεῖ σε τὰ μαθήματα διαθεῖν, ὡς' οὐ μόνον τῆς γνώσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἕξεως τυχεῖν. Επαινῶ δέ σε, τοῦ φιλοτίμως μελετᾶν τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, ὡς δυναμένην παρέχειν ταῖς ἅπασιν ἐπιστήμαις μεγίστην σαφήνειαν. Επεὶ οὖν δέδοχθαί σοί τι πράξειν ἐν ἰδιώματι τούτῳ, ἵνα πώποτέ μου πάροντος, ἀπαγγέλῃς, εὖ ἴσθι, ὅτι μηδέποτέ μοι πορίσεις ἥδιον ἄκουσμα τῆς σῆς παιδευτικῆς ἐπιδόσεως. Τὸν ἄνθρωπον ὄιδα, περὶ οὗ μέμνησαι· οὐκ ἀνάξιαι δὲ τῆς τιμῆς ἂν ἦσαν αὐτοῦ διδασκαλίαι (ὀυ γὰρ τύχοντες γεγένηνται) ἐάν, ὡς περὶ τῆς διδάξεως, οὕτως περὶ τῆς εὐφημίας ἀυτὸς πεφιλοπονήκῃ. Εν ἀλλοτρίῳ γοῦν κινδύνῳ ἐυλάβειαν ποιητέον. ἔῤῥ.

25.

1664.

(Χάρτης δίφυλλος, μήκ. 0.293, πλ. 0.208. Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Ἀλεξάνδρου Μανασαγγύου, πεμφθεῖσα κατὰ τὴν ἐπιγραφήν: Al Rev^{mo}: Pr̄e. Abb^{e}: Sig^{e} e Prone mio Col^{mo}: il P. D. Francesco Sondi. — Letter greche e spagniole. — S. Pietro in Vincoli.).

Ἀλέξανδρος ὁ Μαθητής τῷ ἑαυτοῦ Διδάσκάλῳ, νῦν παρὰ τον Ἅγιον Πέτρον πρὸς δέσμους κοινοβιαρχῷ ἐυπραττεῖν.

Τὰς μοῦ παροῦσας ἐπιστόλας θαυμάσῃς ἰδών, ἐλέγχων ἐκ τοῦ χρονοῦ διαστολῆς τυχόν, ἢ τῆς ἑλληνικῆς γλωσσῆς, ἢ τῆς περὶ ταύτης σου παιδείας ἀμνήμονα, ἀλλ' ὄυκ ὀυτώς, οἶδας γὰρ πρῶτον δεῖ μὲ τὰ φυσικὰ μαθεῖν, καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς τὰ ἄλλα. νῦν ὀῦν ὅτι ἀῦτα ἡσύχαζει, κἀὶ μετὰ τὸ ἀναστρέψαι ἀπὸ τῆς Κανονικῆς τοῦ Ρενοῦ λεγομένης, ὀῦ ὀκτῶ ἡμέρας ἔμενον σὺν τῶ ἡμῶν Ἄρχοντι, ἀὐτός γε μένει δὲ. λαμβάν' ὀῦν τὸν καιρὸν ἐπὶ τῶ λελεψομένῳ ἀξιώματι χαιρεῖν, ἔυχέσθαι τε σοι ἀγαθὰ πόλλα. Νεὸν ὄυκ ἔχω τι φερεῖν, εἰ μὴ τῶν ἀπαντῶν ὑγίειαν. Πολλάκις μὲν ἔθελον γράφειν σοὶ ἐπιθυμῶν τὴν Θείαν γραφὴν νέαν, καὶ παλαιάν διαθήκην πράσειν, νῦν ἐν ταυτῆ Βιβλιοθήκῃ δυεῖν ἔυρον, ὧν μῖα καλή! σὺν τοῖς παραγραφοῖς κάτω περὶ τῶν συμφεροντῶν, καὶ διαφεροντῶν τῇ ἐβραῖᾳ ἀλεθείᾳ, δοθήσεταί μοι τῷ ἀργυριῷ ἢ τῶν ἀλλῶν βιβλιῶν μεταλλάξει. ἀξιῶ ὀῦν σὲ ἀντιγράφειν μοι τὴν τιμὴν ποτὲ πριάμενον. τὸ λοιπὸν δὲ εἰ ἀρέσκεται ἄσπαζε τὸν

Ἰωσὴφ ἐκ τῆς Φεραρίας τὸν φίλον. ἐῤῥῶσο. τῷ ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τεσσαρῷ Βοηδρομιῶνος ἐννάτῃ ἐσταμένου.

26.

(Χάρτης μονόφυλλος, μήκ. 0.20, πλ. 0.132. Ἀπόκρισις εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 25 γράμμα).

Αμέμπτος ἦν ἡ σου σιγή, εἰ ἀπὸ τῆς τῶν διαφερόντων μαθημάτων μελετης ἐγίγνετο. πρέπει γὰρ μανθάνοντα σπουδάζειν. Πολλὴν δὲ χάριν σοι νῦν ἔχω ἐπὶ τῷ συνήσθηναί μοι τῆς παρούσης κοινοβιαρχίας, ἀρεσκούσης μοι μάλιστα, διὰ τὸ διατρίβειν ἐνταῦθα, οὗ τοὺς φίλους ἄν, εἰ οὕτως τύχοι, ὠφελήσαιμι. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀγιογράφων τοῦτο ἔχω λέγειν, ὅτι τὴν παλαιὰν διαθήκην ἐωνήθην προπέρυσι ἑξήκοντα δράχμας, τοῦτέστι πάυλους, καινὴν δὲ, ὡς δώδεκα, αμφοτεραν μέντοι περιδεδεμένην τε καὶ ἠμφιεσμένην χαριέντως. Σὺ δὲ οἶμαι ἐυτελεστέρως ἀυτόθι ὠνήσῃ, ἄλλως τε καὶ ὀύσαν ἐν ἡμετέρᾳ βιβλιοθήκῃ. Ιώσεφ ὁ σὸς φίλος ἠσθένησε σχέδον ἐξῆμαρ. νῦν δὲ ὑγιαίνει, καὶ προσαγορέυει σοι χαίρειν. Εῤῥῶσο.

27.

(Τέσσαρα χάρτινα φύλλα συναποτελοῦντα τὸ ἥμισυ τετραδίου, μήκ. 0.195, πλ. 0.134, ὧν γεγραμμένα τὰ δύο πρῶτα, τὰ δ' ἕτερα δύο παντελῶς ἄγραφα. Τὰ γεγραμμένα φέρουσι τὰς σελίδας 489—491 ἀπεσπασμένας ὡς φαίνεται ἐκ χειρογράφου ὀγκώδους. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ πρώτου φύλλου: In Fridericum Gronovium. — Lib. 2. 26. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου φύλλου: Lib. 2. 27. Αὐτόγραφον Λέοντος Ἀλλατίου. Δύο διάφορα ἐπιγράμματα εἰς Γρονόβιον, τὸ πρῶτον ἑλληνικόν, τὸ δ' ἕτερον λατινικόν. Ἐκδίδοται μόνον τὸ πρῶτον).

Μουσῶν ἄποινα, καὶ λυκηγενοῦς δόσεις
Ἵππου τε κρήνης νέκταρ, ἠδ' ἐυποίκιλα
Ἄνθη χαρίτων, ἄλλων τε περιωνύμων καλά,
Τὰ Στάτιος πρόσζευξε ὕμνοις παμμέτροις
Φωνᾶν ἐπήταις μοῦνον (ὁ γὰρ χρόνος μακρὸς
Γραφέων τ' ἄπειροι χεῖρες ἔτριψαν κακῶς)
Γρονώβιος δέλτοισι ἒυ ἠσκημέναις
Δαεὶς σάφ' ἐξέθηκεν ὀρθώσας βίβλον
Ὡς Πυθαγοριστὴν οὐδὲ λάθρα φᾶναι τινὰ
Ψυχὴν τὰ πρῶτα Στατίου πλανομένην
Γρονωβίου ἐς ἄψε' ἐμπεσεῖν φρένας
Πνοὴν τε κοινώσασαν, ἔνθεν ἀπλανῶς
Νοῦν Στατίου τόξευσαι ἐξηλλαγμένας
Ῥήσεις τ' ἐς ἀυτὰς, ἃς ἐκεῖνος πυκτίῳ
Ἐυτ' ἀν τὸ πριν χάραττεν ἐντίθει σαφῶς
Εἰ δ' οὐχὶ λῆρος ταῦτα καὶ πλατὺς γέλως,
Πάντως ἄρ' ἔσται μυριόψυχος γεγὼς
Καὶ γὰρ φράδαισιν ἐσμὸς μυρίος σοφῶν

Ἅτ' εἶπον, ἅτ' ἐξέδωκαν, ὀιδεν ἔμπεδα
Κείνων μενοινᾶς ἐξακριβώσας γραφῇ,
Ἐς νοῦν τε βάψας, ὅνπερ ἐξεμάξατο
Γρονώβιος. τάδε μέν τοι ἔασσ' ἄλογος λόγος.
Τὸ δ' οὖν ἀληθὲς πᾶν, ὄφρ' ἒυ ἐιδῇς, πίθος
Κακῶν δ' ἄγευστός ἐστιν ἐν ὀύδει Διὸς
Πλήρης ἐάων κείμενος Γρονώβιος
Θαυμαστὸν ἔνθεν ὀυδὲν, εἰ κεκασμένος
Ὄλβῳ τοσούτῳ, κ' ἐυθαλεῖ παγκαρπίᾳ
Καθ' ὑπερβολὴν πάντεσσι πορσύνων κυρεῖ
Ἃ πρῶτον ἐυτύχησον Αὐσόνων ὅσοι
Αὐτοί τ' Ἀχαιῶν πολυφράδμονες γόνοι
Σοφοί τε παρ' ἄλλοις δῶρα προσκυδέστατα.

Καὶ ταῦτα μέντοι ἐξεσχεδίαζεν τῷ λογιωτάτῳ, καὶ πολυμαθεστάτῳ Ἰωάννῃ Φριδερίκῳ τῷ Γρονωβίῳ φιλίας ἀιωνίου μνημόσυνον Λέων ὁ Ἀλλάτιος.

28.

(Χάρτης μονόφυλλος, μήκ. 0.273, πλ. 0.24. Αὐτόγραφον Λέοντος Ἀλλατίου).

Τῆς καρδίας ἄνοιξις ἐν τῇ τῆς Καγγελαρίας κλέισει δι' ὑποψίαν ὑγείας.

LEONIS ALLATII
IAMBUS

ex Italico Eminentissimi Domini
Francisci Cardinalis Barberini.

Εἰ καὶ διαστολαῖσιν ἀλλήλων, φίλε,
ξέναις ἀπειργόμεσθα, καὶ κεκλεισμένοις
τείχεσσιν, ὀυδὲ κᾂν σμικρὸν χαλᾷν στόμα
δρύφακτα συγχωροῦσιν, οὐχ ὃιον πέλει
ἄχθος τὶ οὐκ ἐυάγγαλον βαιὴ σχέδη,
πολλῶν λοετρῶν καὶ καθάρσεων ἐνδεὴς
καὶ βυρσοδεψῶν μυρίων τεχνασμάτων.
αὐτῇ δ' ἀπόχρη, εἴπερ ἐξ ἀμφοῖν μεροῖν
φλόγεσσι καπνωθεῖσα κηλέου πυρός,
βρεχθεῖσα τ' ὄξει, ὧδέ πως ἀρτυμμένη
ἔκδηλά σοι λέξησι τἀξειργασμένα.
λέγει δ' ἄρ' αυτὴ νῦν βιοῦν ἐυδαιμόνως
ἡμᾶς, θεοῦ διδόντος ἐυανθῆ τύχην.
οὐ τόσσον ἀστόι μειδιῶσιν ἐν βίου
πόντῳ γαληνοὶ ἔυφρονες Καναρίας,

ἢ ἀσφαλεῖς ἐπ' Ἄλπεσσι πηγωδεστέραις.
διεξίτωσαν ἱστόρων ἀνδρῶν λόγοι,
σὺν δ' ᾀδέτωσαν ἐυκελάδοις ὕμνων πτυχαῖς
οἱ μουσοποιόι. Φοῖβος οὔπω καλλίων
ἵππευσε τηλαυγέστερος βολαῖς φλέγων
οὐδ' ἦματ' ἧκον ὥστε νῦν ἀκηδέα,
παυθέντα μόχθων. ἆ πόσσον ἐκπρεπέστερα
τάδ' εἰσίν, οὐδὲ γὰρ ματᾷ τοὖπος τόδε.
ἔκνιξεν οὔ με τόσσον ἐυκλεὲς γάνος,
ὅτ' αἰνετοὺς ᾤκησα Κυρίνου λόφους,
οὐδ' ὅττε γοῦνυ χλωρὸν ἐξανδρόυμενον
ἥβῃ καλῇ πέπηγε φίλτατον νέοις.
θημῶν κακῶν ἀσπερχὲς, ἢ μεριμνέων
πέλαγος ἀνίασκον ἥσυχον κέαρ.
ἐμῆς δὲ κόιτης ὧδέ πως τετευγμένης,
ὁπηνίκ' οὐχ ἕυρισκε τὸν Καρδινάλιν,
ἐυθὺς παρ' ἡμᾶς ἆσσον εἰς μολῶν ἀνὴρ,
ἔφθασεν εἴσω οὐτίπω κεκλημένος,
τιμήν τ' ἄεξεν εἰσκυκλῶν γεράσμιον.
ἐνθένδ' ἑκὼν ἄκων τε βίβλους κατθέμην
χ' ὅττ' ἐν χέρεσσιν ἔκειτο πρὀυτημασμένον.
καὶ ταῦτα μ' ἠνάγκαζεν ἦθος ἀστυκόν,
τρόπος τε χρηστός· οὐδέ μην ἄλλως πάλιν,
ὅταν ἐφομαρτήσαντα τῷ κεκτημένῳ
χαλκοστόμου κώδωνος ἐξ ἄλλης στέγης
ἠχῇ βαρείᾳ νωθρὸν ἐκκαλεῖ λεών,
στίχους, ἐπιστήμας τ' ἀπεῤῥίπτουν μακράν,
ἐχθροί, φίλοι τε, καὶ παρακολουθοῦντες ἐμόι
ἐνοχλήσεως παρεῖχον ἄφθονον σποράν,
ἥτις γ' ἀπείρους καρδίῃ βλάστει μόγους.
αἵδ' ἡμέραι λοιπόν, αἷς γαληνίοις
χρῶμαι, λόγους ῥίψαιμι, ἐι θέλω λέγειν
ὅσσην φέρουσιν ἐυτυχῶς παγκληρίαν.
κεῖμαι, καθεύδω, σὺν δὲ τοῖσδ' ἐκμανθάνω
δέλτους παλαιῶν, καὶ ὅτι μοι φίλον ποιῶ. ~

29.
(1660).

(Χάρτης δίφυλλος, μήκ. 0.269, πλ. 0.193. Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Simonis Wangnereckii πρὸς Λέοντα Ἀλλάτιον, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ δευτέρου φύλλου τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: Reverendissimo,

perillustri et Eruditissimo Viro, Domino, Dom. Leoni Allatio suo. — Romae. Τὸ κείμενον κατέχει ἀμφοτέρας τὰς σελίδας μόνον τοῦ πρώτου φύλλου).

Χαῖρε φιλοφρονεστάτως, ἡ περιπόθητός μοι πρὸ πάντων, καὶ ἱερὰ κεφαλή! Λέων 'Αλλάτιε!

Τὴν κρυπτολογίαν σου, τὴν τῶν 'Ελλήνων, ἴσθι ὡς κάλλιστα νῦν ἐκδοθῆναι παρ' ἡμῖν, ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος 'Ουιέννᾳ, δαπανήμασι τοῦ ἀρχιάτρου, τοῦ παμμεγίστου ἐν τῇ αὐλῇ ἡμῶν, καὶ πρὸς τά σου πάντα πονήματα ὑπεράγαν θαυμαστῶς τε καὶ περιποθήτως ἔχοντος· ὡς δηλοῖ παροῦσα ἡ εἰκών σου, διὰ τὸ αὐτοῦ φίλτατον πρός σε, παρ' ἡμῖν ἐν τῇ 'Ουιέννᾳ, τῷ χαλκῷ τῷ Κυπρίῳ ἐγκεχαραγμένη (τοῦ αὐτοτάτου ἐκείνου, ἀργύριον τὸ γιγνόμενον ἀποτίνοντος) καὶ τῇ σου τῶν 'Ελλήνων κρυπτολογίᾳ πάνεπιτηδειοτάτως προτετυπωσομένη.

Τὸ δὲ μεγάλον μου σύνταγ(μα) (οὗτινός σου τὸ πρόσθεν, δεινός τε καὶ μέγιστός μοι, ἡγεμών τε καὶ συλλήπτωρ ἔτυχες) περὶ τῶν τριῶν συζυγιῶν, τῶν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος 'Αναργύρων, μάλα πολὺ ἐμποδίζεται νῦν, διὰ τὸ ὑπεράγαν φίλαυτον, τῆς θαυμαστῆς ἐυσεβείας τῶν ἐν τῇ Μοναχίῳ· φοβοῦσι γὰρ οὗτοι (ὡς τ' ἀληθές ἐιπεῖν) οὐκ ἀφιλοδόξως, μὴ τοῖς ἄλλοις, τῶν 'Αράβων τὰ λείψανα οὐκ ἔχειν δοκῶσι ἐι τοῦτο τὸ πλῆθος τῶν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος 'Αναργύρων, ἀναμφισβητήτως δι' ἐμοῦ βεβαιωθὲν, εἰς τὴν τῶν πάντων γνῶσιν ἐκδοθέιη. μήτι οὖν, διὰ τὸ φιλαυτότιμον τῶν ἀνθρώπων τούτων, στερηθήσεται πᾶν τὸ ἀρχαιολογικὸν τῆς ἐκκλησίας, τοῦ ἱστορικοῦ τούτου φωτὸς, τοῦ παράπαν τονυνέχον λανθάνοντος καὶ ἀγνώστου; μήτι πρὸς τούτοις, διὰ τὴν ἀναίτιον ἀιτίαν ταύτην, ἁι περιφανέσταται τῶν πόλεων, ἀισχίστου ψεύδους καταγνωσθήσονται; ἐκτὸς γὰρ τῆς 'Ρώμης τῆς ὑμετέρας, καὶ ἄνευ τῶν Παρισίων τε καὶ τῶν 'Ενετιῶν, καὶ προσέτι ἡ τοῦ Καίσαρος ἡμῶν Οὐίεννα, κτήσει τῶν κεφαλῶν τοῦ Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ σεμνύνεται, ἐυσεβεστάτως τε καὶ μάλιστα πεποιθότως. δέομαί σου τοίνυν ἐγὼ, ὡς μάλιστα δυσωπῶν σε· πέμψον ἐμοὶ, ἐν βραχεῖ τῶ χρόνω, διατριβήν σου τινα μικρὰν, οὐ τῆς παρούσης τῶν 'Ελλήνων κρυπτολογίας σου μακροτέραν· ἐν ᾗ τοῦτο τὸ πλῆθος τῶν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος 'Αναργύρων, τῇ θαυμασίᾳ σου ἐν τοιοῖςδε τοῖς συγγράμμασι δεινότητι, ἀφοβήτως παντὶ τῷ κόσμῳ ἀποδείξης. ἡμεῖς δὲ ὡς τάχιστα, τόσου κᾀκεῖνο πονημάτιον ἐκδώσομεν, ἐυπορωτάτοις τοῦ αὐτοῦ ἀρχιάτρου τούτου δαπανήμασι, μάλιστα δι' αὐτὸ τοῦτο χαρησομένου, καὶ προσέτι μέλλοντος ὑπεραγάλλασθαί τε, καὶ πάνυ σε δεξιώσασθαι, πάσαις ταῖς φιλοφροσύναις· τοῦ γὰρ φθόνου τῆς συγγραφῆς τάυτης δυνατῶς ῥηγμένου, διὰ τῆς ἐξοχωτάτης τοῦ ὀνόματός σου αὐθεντίας, οὐ τοὐπιὸν ὅιός τε ἔσομαι κατηγορεῖσθαι, πρῶτος ἐκπειράσαι τοῦτο ἀποδεικνύναι· ἀλλὰ ἐυπορώτατόν μοι, ἔσται, προηγουμένῳ σοι ἀνεμποδίστως ἀκολουθεῖν, καὶ σύμψηφόν με ἀβασκάντως παρεστάναι.

Vale. Vir praestantissime. Pragae, in Bohemiâ. 11. Octob. ubi cum cæsareâ Maiestate, per sesqui ferè mense commoratus sum. At nunc, magnis itineribus, Viennā tendere incipimus: quò et Responsorias ad me tuas. dirigi oportet.

Eruditiss. Nobilis. Tuæ,
in Christo servus,
Simon Wangner-Eckius, S. J.

30.

1691, *Μηνὶ Φεβρουαρίῳ* 5.

(Χάρτης δίφυλλος, μήκους 0.30, πλάτους 0.207, ἔχων ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τὸ κατωτέρω τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς ἔγγραφον. Ἄνωθεν τοῦ κειμένου σφραγὶς κηρίνη ἐπὶ χάρτου λευκοῦ. Ὅρα φωτοτυπικὸν πίνακα ς').

(Τ. Σ.)

+ 'Ημεῖς ὁ ἡγούμενος προηγούμενή τε καὶ μοναχοὶ και ὅλοι οἱ π(ατέ)ρες τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ιωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ τῆς νήσου Πάτμου. εἰς τὸ 'Αρτζηπέλαγος. δίδομεν πίστην βεβαίαν. καὶ βεβαιώνομεν εἰς ὅλους τοὺς ἐμπϊστεμένους τοῦ Χριστοῦ τοῦ πϊητοῦ μας. πῶς ἀποστέλομεν τοῦ ηψηλοτάτου καὶ ἐκλαμπρωτάτου ημῶν αὐθεντὸς καπετὰν γενεράλε Ντωμένεγω Μουτζηνίγω. μισὴ βούκλα, ἀπὸ τὴν καδένα, μ(ὲ) τὴν ὁποίαν ἐξώσασι τὸν ῗδιον ἅγιον 'Ιωάννην εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας του ἐ(ξο)ρίας. τὴν ὁποίαν τοῦ στέλνομεν δϊὰ σκέπος καὶ βοήθειαν αὐτοῦ. καὶ ἔστ(ω) δϊὰ διπλῆν βεβαίωσιν τῆς προσκυνήσεως καὶ στήμα ὁποῦ κάμνομ(εν) εἰς τὴν ἥδιαν. τοῦ παραδίδομεν τὴν παρόν φέδε καὶ ἐξομολόγησιν ἀπὸγραμένη ἀπὸ τὸν ηγούμενον καὶ προηγουμένους. καὶ βουλομένη με τὴν βούλα τοῦ μοναστηρίου μας. εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν πάντων :·

'Εκ Πάτμου ἀπὸ τὸ ἅγιον μοναστήρι τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ιωάννου τοῦ Θεολόγου :·

'Ενέτι 1691 Φεβρουάρίου 5

εἰς τοπαλαιὸν :·

ὁ πρόειν εἰγούμενος Νικηφόρος ἱερομόναχος. μαρτηρῶ ὃς ἄνοθεν.
Γερμανὸς ϊερομόναχος καὶ προηγούμενος μαρτήρας ὃς ἄνοθεν.
+ 'Ο καθηγούμενος βασιλικῆς μονῆς Πάτμου Ἰάκωβος ἱερομόναχος.

31.

(Χάρτης μονόφυλλος μήκους 0.304, πλάτους 0.202, περιέχων ἐνσφράγιστον ἰταλικὴν μετάφρασιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 30 ἐγγράφου. 'Η σφραγὶς διαμέτρου 0.045, φέρουσα κύκλῳ τὰ γράμματα ταῦτα : IO. ANT. DE CAMILLIS. EPISCOPUS MILENSIS. ADMIN. APLI. SEDE INP.).

+

Traduttione dall' idioma greco.

Noi Abbate, e Predecessori, co monaci, co tutti li Padri del Monastero di S. Giovanni Evangelista dell' Isola di Patmos nell' Arcipelago facciamo fede à tutti i fedeli di Christo qualmente inviamo all' Illmo et Eccel^{mo} Sig. Cap. Gnle Dom(eni)co Mocenigo mezzo annello dalla cadena con la quale hanno cinto il med^{mo} s. Giovanni nel tempo della sua santa relegatione. il che gli mandiamo per sua protett^{ne} et aiuto. onde per la veneratione e stima che facciamo della detta cadena, rilasciamo la presenta fede, et attestato, sottoscritto dall' Abbate, e precessori Abbati, sigillato col sigillo del nostro Convento. Di Patmos dal santo Monasterio di S. Gio: Evangelista detto Teologo 1691. febraro 5. s. v.

Il già Abbate Niceforo sacerd^{e} monaco attesto ut supra.

Germano sacerd^{e} monaco, e già Abbate attesto quanto sopra.

L' Abbate del Regio Convento di Patmos Giacobo sacd^{e} monaco.

Gio: Antonio de Camillis per gra d' Idd^{o} e della santa sede apostolica Vescovo di Milo, et Argentae +

Facciamo fede haver tradotto il presente attestato dall' originale sottoscritto dall' Abbate, e da altri due suoi precessori del Convento di S. Gio: di Patmos, il carattere de' quali pienamente conosciamo, come pure il sigillo del detto Monastero. In fede di che +

Dato in Milo 17. Marzo 1691 s. v.

(T. Σ.) G. de Camilli vescovo di Milo +

ΤΕΣΣΑΡΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΕΝ Τῌ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚῌ ΔΗΜΟΣΙᾼ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚῌ

ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ.

1.

1671, *Μηνὶ Ἀπριλίῳ* 15.

(Χάρτης δίφυλλος, μήκ. 0.315, πλ. 0.23, οὗ ἡ πρώτη σελὶς ἔχει κείμενον ἑλληνικὸν μετὰ πέντε σφραγίδων καὶ ὀκτὼ ὑπογραφῶν, ἡ δὲ κατόπιν γαλλικὴν πρᾶξιν περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου. Ἄνωθεν τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου εὑρίσκονται μέλανες τύποι τριῶν σφραγίδων, δύο δὲ ἕτεροι παραπλεύρως, πρὸς ἀριστερὰν τοῦ ἀναγινώσκοντος. Ἡ πρώτη τούτων ἔχει πέριξ τὴν ἐπιγραφήν: + ϹΦΡΑΓΙϹ TIS ΜΩΝΗϹ ΤΩΝ ΑΓΗΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ. Ἐντὸς δὲ τοῦ κύκλου τῶν γραμμάτων τούτων παρίσταται ὁ ἀπόστολος ΠΕ (= Πέτρος) καὶ ὁ ἀπόστολος ΠΑ (=Παῦλος), ἀμφότεροι ὄρθιοι καὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν ὑψοῦντες ναὸν τρισυπόστατον καὶ πολυκάνδηλον· οὗ τὸ ὑποκάτω κενὸν πληροῦται δι' ἐστεμμένου δικεφάλου ἀετοῦ. — Ἡ δευτέρα σφραγὶς ὡς μὴ καλῶς ἀποτυπωθεῖσα μένει δυσδιάκριτος· ἡ τρίτη ἐπίσης ἀνεπιτυχῶς ἀποτυπωθεῖσα, ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ὅμως αὐτῆς διακρίνονται ταῦτα ΒΟΥΛΑ ΤΗ — — — — ΤΗ ΤΟΥ ΚȣΤΟΥΛΜȣϹΙΟΥ. Ἡ τετάρτη δυσδιάκριτος, σῴζουσα τὰ ἑξῆς γράμματα: — — — ΤΗϹ ΛΑΒΡΑϹ Τȣ ΑΓΙȣ ΑΘΑ[νασίου]. — Ἡ πέμπτη παριστᾷ τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου καὶ κύκλῳ ἔχει τὴν ἐπιγραφήν: + V ΚΟΙΜ[ησ]ΙϹ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚȣ ΤΗϹ ΠΟΡΤΑΙΤΗϹΙϹ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ... ....ΟΡΟϹ. Σημειωτέον ἔτι, ὅτι ἐντὸς τοῦ διφύλλου τούτου εὑρίσκεται ἕτερος δίφυλλος χάρτης περιλαμβάνων γαλλικὴν τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου μετάφρασιν πρὸς χρῆσιν τοῦ γάλλου πρεσβευτοῦ Nointel. Ἐν τῇ μεταφράσει ταύτῃ προστίθεται, ὅτι ὁ Παρθένιος ἱερομόναχος εἶναι «religieux du monastere d' Eviron». Πρβλ. Perpétuité de la foi de l' Eglise Catholique sur l' Eucharistie. Paris 1841, τ. 3, σ. XLIX).

Ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι πρωεστοὶ, καὶ πατέρες τοῦ Ἁγίου Ὄρους μαρτυροῦμεν καὶ βεβαιώννομεν ἐν φόβῳ θεοῦ, ὅτι ὁ καλόγερός μας ὀνόματι Ἀγάπιος ἤδη τεθνηκὸς, ἔζησεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος μὲ παράδειγμα, καὶ ἁγιωσύνην, ὡς καθῶς τὸ μαρτυροῦσιν ᾗ διατριβαῖς του καὶ κόποι του· μάλλιστα τὸ βιβλίον τὸ λεγόμενον *Ἁμαρτωλῶν Σωτηρία*: τὸ ὁποῖον ὡσὰν ὠρθόδωξος διδασκαλία φωτίζει καθε καλὸν χριστιανὸν πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. καὶ διατὶ ἐναντιώννεται τῶν αἱρετικῶν Καλβινιστάδων: δίκτοντας τὰ ἑπτὰ μυστήρια τῆς πίστεώς μας κατὰ τὴν ὠρθόδωξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν: ἐφεύρασι πῶς τέτοιον βιβλίον δὲν εἶναι τοῦ Ἀγαπίου μοναχοῦ: μὴν θέλοντας οἱ Καλβινιστᾶδες νὰ πιστεύψουσι περὶ τοῦ ἀχράντου μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας; πῶς ὁ ἄρτος, καὶ ὁ οἶνος ἴστερα ἀπὸ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ἱερέως, δὲν εἶναι πλέον ἄρτος, καὶ οἶνος (ἀγκαλὰ καὶ φαίνεται κατὰ τὸ εἶδος) ἀμὴ εἶναι ὁ ἄρτος μεταλλαγμένος εἰς ἴδιον, καὶ ἀληθεινὸν σῶ-

μα τοῦ Χριστοῦ τοῦ ζῶντος: καὶ ὁ οἶνος εἰς ἴδιον, καὶ ἀληθινὸν αἷμα τοῦ Χριστοῦ τοῦ ζῶντος: ὡς καθῶς μὰς παραγγέλλει ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία μας. τὸ λειπὸν διὰ βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας μαρτυροῦμεν πῶς τέτοιον βιβλίον, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐτυπώθησαν εἰς τὴν Βενετιὰν ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἀγάπιον μοναχὸν τοῦ Ἁγίου Ὄρους: ἔτζι ἡμεῖς γνωρίζοντάς τον μὲ ὅρκον ὑπογράφομεν. ἐν Κωσταντίνουπόλει. ιε Απριλλίου ,αχοα.

∽ + Ἱερόθεος ἱερο(μόν)αχ(ος) ἐκ τῆς Λαύρας.

∽ + Γαβριὴλ ιερο(μόν)αχ(ος) τοῦ Καρακάλου.

∽ Σεργηος μωναχος.

∽ + ὁ Κύριλλος τῆς Μεγάλης Συνάξεως.

∽ Παρθένιος ἱερομόναχος.

∽ Φιλάρετος ἱερο(μόν)αχ(ος) Διόνησιάτης.

∽ + ο Αθανάσιος προηγούμενος Κουτουλμουσίου.

∽ + Κοσμᾶς. ιερο(μόν)αχος.

(Ὄπισθεν τοῦ πρώτου φύλλου πρᾶξις ἐνσφράγιστος ἔχουσα οὕτω):

Nous Charles François Olier Marquis de Nointel Conseiller du Roy en ses Conseiles, en sa Cour de parteman et son Ambassadeur aupres du Grand Seigneur Empereur des Turcs Certifions et attestons a touts qu' il appartiendra que nous estant informé de la verité du fait scavoir si Agapius avoit esté un religieux du Mont Athos, et s' il estoit veritable qu' il eut composé le livre Intitulé **Le Salut des pecheurs,** Touts ceux auxquels nous en avons parlé qui sont en grand nombre, Nous ont declaré qu' ils avoint cognu ce bon religieux, et qu' il estoit l' autheur du livre intitulé **Le Salut des pecheurs**, qui contient la Veritable doctrine de la presence reelle de Jesus Christ au saint sacrement, et de la trans Substantiation du pain et du vin en son corps, et en son sang, qui est celle de toutte l' Eglise d' Orient, C' est ce qui nous a esté confirmé par des Religieux qui cognoissoint Agapius, et lesquels comme luy ayant fait leurs veux dans la sainte Montagne, et se trouvant maintenant a Constantinople n' ont pas fait difficulté d' attester cette verité par leur signature, et leur bulle que l' ont peut voir et lire de l' autre part, En foy de quoy Nous avons signé les presentes, et fait Contresigner par Nostre premier secretaire, et a Scelles apposer le scel de Nos Armes. Fait aux Vignes de Pera les Constantinople dans le pa-

lais de france Le Onziesme Jour de May Mil six cent soixante et onze. 1.

(Ὑπογρ.) *Olier de Nointel*

(Τ. Σ.)

Par mondict Seigneur.

(Ὑπογρ.) *De Blois.*

2.

1671, *Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἰνδ.* 10.

(Χάρτης μονόφυλλος μήκ. 0.413, πλάτ. 0.30. Πρωτότυπον πράξεως Χιακῆς συνόδου. Γαλλικὴ μετάφρασις ἐν τῇ Perpétuité de la foi de l' Eglise Catholique sur l' Eucharistie, ἐκδ. Migne, Paris 1841, τ. 2, σ. 1128—1129).

Ζητήσεως οὐ σμικρᾶς ἐπιγενομένης, περὶ τῆς τῶν χριστιανῶν ὑγιοῦς πίστεως. κάιτινων ἐπιβεβαιούντων, καὶ λεγόντων τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἔχείν τινα δόξαν σκολιάν τε, καὶ οὐκ ὀρθὴν, καὶ φρονεῖν ἅπερ ἐκεῖνοι δοξάζουσι. πρὸς ἀναίρεσιν μὲν τάυτης, ἀναστύλωσιν δὲ τῆς ἀληθείας, ἐγράφησαν καὶ ταῦτα, ἀποΧίου, ἅπερ ὡς ὀρθὰ κατέχει αὕτη ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία. διὰ γραφῆς, κὰι ἁγίων πατέρων ἐπιβεβαιούμενα: — κατὰ τὸ. ,α. χ. οα^ον. ἐν μηνὶ. Ὀκτ(ω)βρ(ίω). ἰν(δικτιῶν)ος ι^ης +

Α^ον Μετουσίωσιν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ὀίνου εἰς σάρκα, καὶ αἷμα τοῦ Χ(ριστο)ῦ διὰ ἱερέως τοῖς κυριακοῖς λόγοις γίνεσθαι πιστεύομεν ∻

Β^ον Σὰρξ, καὶ αἷμα εἰσέρχεται εἰς τοὺς κοινωνοῦντας. ∻

Γ^ον Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν μένει τὸ σῶμα, καὶ τὸ αἷμα ἐν τῇ ἁγίᾳ εὐχαριστία ∻

Δ^ον Ἡ ἁγία ἐυχαριστία προσφέρεται παρὰ τῶν ἱερέων διὰ ζῶντας, καὶ τεθνεῶτας ∻

Ε^ον Ἁρμόζει ἐις ἀυτὴν προσκύνησις λατρευτική. ∻

ς^ον Ἡ Ἐκκλησία κανονίζει νηστείας, όίας βούλεται. ∻

Ζ^ον Ἕνα μεσίτην τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, καὶ τῶν προσωπικῶν τὸν Χ(ριστὸ)ν λέγει. μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ καὶ πάντας τοὺς ἁγίους εἰς τὰ χρειώδη ∻

Η^ον Κατ' ἄλλον τρόπον προσκυνεῖται ὁ θ(εὸ)ς, καὶ κατ' ἄλλον οἱ ἅγιοι, καὶ τὰ λείψανα ἀυτῶν. ὁ μὲν θ(εὸ)ς λατρευτικῶς, ἡ Παναγία ὑπερδουλικῶς, οἱ δὲ ἅγιοι δουλικῶς ∻

Θ^ον Σχετικὴν προσκύνησιν ἀπονέμει ταῖς εἰκόσιν ∻

Ι^ον Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἑπτὰ μυστήρια, τὸ βάπτισμα τὸ μύρον, τὴν ἁγίαν εὐχαριστίαν, τὴν μετάνοιαν, τὸ εὐχέλαιον, τὴν ἱερωσύνην, καὶ τὴν συζυγίαν ∻

ΙΑ^{ον} Οἱ ἱερεῖς παρὰ τῶν ἐπισκόπων χειροτονοῦνται, καὶ ἀναγκαίως δεῖ παρ' αὐτῶν διοικεῖσθαι τὴν Ἐκκλησίαν ~

ΙΒ^{ον} Ὠφέλιμος ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπισκόπων διοίκησις: ~

ΙΓ^{ον} Ἡ Ἐκκλησία κοινῶς ὀύποτε σφάλλει ~

ΙΔ^{ον} Ἡ Ἐκκλησία διχῶς ὁρατὴ, καὶ ἀόρατος, ἡ κάτω ὁρατὴ, καὶ ἡ ἄνω ἀόρατος ~

ΙΕ^{ον} Τὰ βιβλία τοῦ Τωβίτ, τῆς Ἰουδὴθ, τῆς Σοφίας, τοῦ Σειρὰχ, τοῦ Βαροὺχ, τῶν Μακαβαίων εἰσὶ μέρη τῆς Γραφῆς, καὶ ἀναγινώσκονται +

+ Ὁ πρὸέδρος Χίου Ἴγνάτιος +

+ Ὁ οἰκονόμος Χίου ἵερεὺς Στέφανος.
+ Ὁ σκευοφῦλαξ Χίου ἵερεὺς Ἀντώνιος.
+ Ὁ σακελίου Χίου ἵερεὺς Κωνσταντῖνος —
+ Ὁ ἐκκλησιάρχης Χίου ἵερεὺς Νῖκόλαος.
+ Ὁ ἵερομνήμων Χίου ἵερεὺς Μαρῖνος: - -
+ Ὁ ὑπομνηματογράφων Χῖου ἱερεὺς Ἰωάννης: —
+ Ὁ διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου Νικόλαος ἱερεὺς ~
+ Κλήμης ἱερομόναχος τῆς Ἀδελφότητος τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. ~
+ Παρθένιος ἵερομόναχος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων: ~
+ Ὁ πρωτονοτάριος Χίου, Μανουηλος Σάκης, βεβαιῶν ὑπέγραψα +
+ Ἱερομόναχος καὶ πρώην ἡγούμενος τῆς Νέας Μονῆς ÷
+ Ὁ χαρτοφῦλαξ Χιου ιερευς Γεώργιος.
+ Ὁ πρωτέκδικος Χίου ἵερεὺς Μιχαήλ
+ Ὁ ῥήτωρ Χίου ἱερεὺς Νικόλα —
+ Ὁ δηκαίοφήλξα (sic) Χηὸυ ηερες Μιχαλη
+ Ὁ λογοθέτης Χίου ἵερεὺς Φώτιος
+ Γαβριὴλ ἱερομόναχος καὶ διδάσκαλος τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Ἁγίου Βίκτορος.

(Ὄπισθεν τοῦ αὐτοῦ φύλλου).

Nous Charles francois olier de Nointel Conseiller du Roy en ses Conseils, et son Ambassadeur en Levant certifions, et attestons que l'attestation escritte de l' autre part, Nous a esté mise entre les mains par Ignace Archevesque du Rite Grec, de l' isle de Chio, lequel nous a declaré de vive voix, qu' ayant donné son consentement avec son clergé a la verité, qui y est contenuë, et dont Nous desirions d' avoir l' esclaircissement, il a creu qu' il y alloit de la gloire de son Eglise de la souscrire, comme il a fait apres une conclusion prise avec ses principaux Ecclesiastiques, Lesquels au nombre de seize l' ont' confirmé par leurs

signatures, c' est ce que cet Evesque Nous a prié de certifier, et Nous le faisons dautant plus volontiers, que ce Prelat ayant toujours esté grand Ennemi du Rite des Romains, Jusqu' a venir la force a la main dans leurs Eglises pour les en despouiller, a son Oeconome qui a signé le premier apres luy, ayant poussé sa passion encore plus loing en divers rencontres, leur tesmoignage doit paroistre au dessus de toute collusion, c' est le Jugement que Nous en faisons, et que Nous rendons public par nostre signature, et le sceau de nos armes, ordonnants qu il sera contresigné par nostre pnemiere secretaire. Donné aux Vignes de Pera Les Constantinople au Palais de france Le quatriesme Jour de Juillet Mil six cent soixante douze. 1.

Olier De Nointel

(Τ. Σ.)

Chio.

Par Mondict Seigneur
De Blois

3.

1671, *Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ* 14.

(Δίφυλλος χονδρὸς χάρτης μήκ. 0.45 πλ. 0.308, οὗ τρεῖς σελίδες περιλαμβάνουσι τὸ ἑλληνικὸν κείμενον, ἡ δὲ τετάρτη γαλλικὴν ἐνσφράγιστον ἐπικύρωσιν τοῦ πρωτοτύπου ἑλληνικοῦ κειμένου καὶ τῶν ὑπὸ τοῦτο ὑπογραφῶν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι αἱ μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἡγουμένου Μακαρίου ὑπογραφαί, πᾶσαι ἀνεξαιρέτως, εἶναι κεχαραγμέναι διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Μακαρίου. Τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου, τὸ Η, εἶναι μέγα κόκκινον καὶ περικεκοσμημένον δι' ἀνθέων, ἐφ' ὧν ὑψοῦται βασιλικὸν σταυροφόρον στέμμα. Γαλλικὴν τοῦ κειμένου μετάφρασιν ὅρα ἐν τῇ Perpétuité de la foi κτλ., ἐκδ. Migne, τ. 2, σ. 1113—1134. Αὐτόθι καὶ διήγησις τοῦ de Nointel περὶ τῆς μεταβάσεώς του εἰς τὴν μονὴν Μαυρομόλου, σ. 1129 κέ.).

Ἡ ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Εκλησία· ἡ Ἀνατολικὴ ἐπιστηριγμέν(η) ἐν ταῖς εὐαγγελικαῖς ἱστορίαις καὶ ἀποστολικαῖς παραινέσεσι θύει διὰ τῆς θείας ἱερουργείας τα ἄχραντα καὶ σωτήρια μυστήρια, καὶ ἐπιτελεῖ την ἀναίμακτον μυσταγωγίαν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ι(ησο)ῦ Χ(ριστο)ῦ τάυτην δε τὴν θείαν λατρείαν διὰ ἄρτου καὶ ὀίνου τελεῖσθαι· ἐδογμάτισεν καθᾶ καὶ αὐτὸς ὁ κύριος τοῖς ἁγίοις αὐτὸυ μαθηταῖς· καὶ ἀποστόλοις δεῖπνον μυστικὸν ποιήσας *λάβετε φάγετε τοῦτο ἐστι το σῶμα μου* λαβὼν τὸν ἄρτον· *καὶ πίετε ἐξ ἀυτοῦ πάντες τοῦτο ἐστι τὸ ἆιμα μου* λαβὼν το ποτηριον εἰρηκὼς ἐνετέιλατο. κατὰ τονἀυτὸν οὖν τρόπον καὶ ὁ ἱερεὺς τοὺς ἀυτοὺς λόγους ἐιπὼν ἐν τῇ ἱερα μυσταγωγία δέεται τὸν προτεθέντα ἄρτον καὶ ὄινον σῶμα καὶ ἆιμα Χ(ριστο)ῦ γένεσθαι καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου καὶ τελετάρχικοῦ πνεύματος εὐλογήσας ἀμφώτερα ἐις σῶμα τέλειον καὶ τέλειον ἆιμα μεταποιεῖται ὀύτω μεν φρονεῖ ὁμολογεῖ καὶ πιστέυει· ἡ ἁγίανατολικὴ εκκλησία μηδὲν ἀποροῦσα ἡ ἀμφιβάλλουσα ἤ τὸν τρόπον ζητοῦσα τρόπος γὰρ

μόνη ἡ ἐπίκλησις τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῦ ἐξ ὀυκ ὄντων ἐις το ἔιναι τὰ πάντα· παραγαγόντος· λύσις δε μιᾶς ἑκάστου ἀπορίας ἡ πιστης καὶ γὰρ ἡ πίστις ἀδιάκριτός· τις συγκατάθεσις τῶν ἀκουσθέντων ἐν πληροφορία τῆς ἀληθήας ἐστὶ καὶ λέγεται κατὰ τόν ὀυρανοφάντορα Βασίλειον ὁ γαρ πιστέυων ὀυ μόνοις τοῖς κειμένοις ἀισθητοῖς ἀλλά τὸις νοητοῖς ἐπιβλέπει καὶ ὥσπερ ἐπὶ του βαπτίσματος διὰ τοῦ ἀισθητοῦ ὕδατος τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνακαίνισιν γίνεσθαι πιστεύομεν ὀύτω καὶ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τελέτῆς τὸν προτεθέντα καὶ ἁγιασθέντα ἄρτον καὶ ὄινον σῶμα καὶ ἆιμα Χ(ριστο)ύ τελἔισθαι πείθομεθα ταύτῆν δὲ τὴν θυσίαν διὰ ἄρτου ἐνζύμου ἀνελλιποῦς καὶ τελέιου· καὶ διὰ ὀίνου γίνεσθαι ὁι ἁγίοι πατέρες ἀπεφήναντο· ὥ'σπερ καὶ ὁ σαρκωθεὶς θεὸς τέλειος ὢν κατά τε τὴν θεότητα καὶ αν(θρωπ)ότητα ὁ γὰρ ἄρτος τὴν ὀικῆαν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ θέοῦ καὶ ὁ ὀινος τό ἆιμα ἀυτου ἀινίτεται καθὰ καὶ ἡ ἀυτωσοφια καὶ ἀλήθυα πρὸ τοῦ μυστικοῦ δέιπνου ἐν πολλαῖς ταῖς διηγησεσι περί ἀυτου ἔφη *ἐγω ἐιμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ ὀυρανοῦ καταβὰς καὶ ζωὴν διδούς τω κόσμω* καὶ ἀλλαχοῦ *ἐάν τις φάγη ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσεται εἰς τὸν ἀιῶνα*. καὶ πάλιν *ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱού τοῦ ἀνθρωπου, καὶ πίητε ἀυτου τὸ ἆιμα ουκ ἔχετε ζωὴν ἐν εαυτοῖς* ἆυθυς δὲ ἐσθίοντος. αὐτοῦ μετὰ τῶν ἱερῶν μαθητῶν ἄρτον ἀυτὸις καὶ ὀυκ ἄζυμα ἔκλασε ὡς οἱ εὐαγγελισταὶ ἐκκηρύτουσι *λαβὼν ὁ Ι(ησο)ύς τὸν ἄρτον*, φασὶ, *ἔκλασε καὶ ἐδίδου ἀυτοῖς καὶ ἔιπε λάβετε φάγετε τοῦτο ἔστι τὸ σωμα μου* ἀλα καὶ Ἰάκωβος ὁ αδελφόθεος ὁ καὶ πρῶτος ἱεράρχης Ἱεροσολύμων παρα του μεγάλου ἄρχιερέως Χ(ριστο)ύ χειροτονηθεὶς καὶ πρὸτος ἐπιδειξας ἡμῖν τὴν θεἰαν τάυτην μησταγωγίαν διὰ ἄρτου ἐνζύμου αὐτὴν ἐποίησε. καὶ περὶ Χ(ριστο)ύ διηγούμενος. ἔλεγε. *λαβὼν ἄρτον* ἐπὶ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων καὶ ἀμώμων· καὶ ἀθανάτων ἀυτοῦ χειρῶν, και ἐπομενως ὁι θεἰοι καὶ ἱέροι. διδάσκαλοι ὁι τῆς ἀληθείας κύρυκες καὶ ὑπέρμαχοι ὅ τε θἔι Βασίλειος καὶ ἱέρος Χρυσόστομος καὶ ὁι λοιποὶ τῆς τε Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας μέχρι Ἀλεξάνδρου πρώτου πάπα Ῥώμης διὰ ἄρτου ἐνζυμου ἱερούργουν· ἀπὸ δε τόυτου ἡ μεν Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία. διάζύμου μυσταγωγεῖν ἤρξατο· ἡ δὲ Ἀνατολοικὴ τῆς ἐνζύμου ουδέποτε παρετράπη. Ἰόυδᾶιοι γὰρ τὰ ἄζυμα ὡς καὶ τὴν περιτομὴν. καὶ τὰ τοῦ παλάιου νόμου λοιπὰ ἐτέλουν ἡμεῖς δὲ ὡς ουδεν τοῦ παλάιου νόμου πράττομεν· ἀλὰ τῆς Καινῆς Διαθήκις ἐκλογὴ ἐσμὲν ουδὲ τά ἄζυμα ποιητέον ἀι γὰρ σκυαὶ τοῦ νόμου ἐις ἀλήθειαν μετήχθησαν ὡς ὁ θεἰος Χρυσόστομος ἐκδιδάσκει λέγων· ἐκεῖ τουτέστιν ἐν τῶ παλάιω νόμω· το γράμμα· ὧδε τὸ πνεῦμα· ἐκεὶ καὶ ὁ ἀμνὸς ὧδε ὁ Χριστός ἐκει τα ἄζυμα· ὧδε ὁ ἄρτος· καὶ τέὡς ὡς οἱ ἀπόστολοι δἰ ἐνζύμου ἄρτου ὀύτω καὶ ἡ ὀικοδομουμένη ἐπὶ ταῖς αὐτῶν ὁμολογίαις Ἀνατολικεὶ Ἐκκλισία μηδὲν ἀπολυποῦσα τῆς ἀληθείας ἢ ὀρθῆς πίστεως ἐκτελεῖ μὲν καὶ δογματίζει.

Ευκοσμἔιται ἔτι ἡ ἁγία Ἀνατοληκὴ Ἐκκλησία καὶ διὰ τῶ ἁγίων εἰκόνων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰῆσοῦ Χ(ριστο)ύ· τῆς θεομήτορος — παρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἀυτὰς δε προσκυνεῖν δὲ οὐ λατρευτῶς· ἀλλὰ σχετικῶς ἐντελλεται· ὀυ γὰρ θεὸς ἡ εικὼν ἢ παρθένος ἤ ἁγίοι ἀλλὰ πρωτότυπα καὶ ἀρχέτυπα τοῦ πάντων δημιούργου καὶ ἀυτῆς τῆς μητροπαρθένου· καὶ τῶν ἁγίων· προσκυνοῦντες δὲ ὀυ μικρὰς τὰς ἐυεργεσίας ἀπολαμβάνομεν ὁρῶντες γὰρ· ἐν ἐικόνι τὸν σταυρὸν· τοῦ Χ(ριστο)ύ καὶ τα ἄχραντα πάθη τῆς θείας ἀγάπης καὶ τοῦ περὶ ἡμῶν ὀίκτρου μνημονέυομεν ἀυτῶν ὀυν τῶν ἐικόνων πρῶτος ὁ θεἰος Λουκᾶς τόν τρόπον παρὲδωκεν· ἀλλὰ καὶ ἐποφειλόμενον σέβας· ἀὐτοῦ δίδοσθαι παρὰ τῶν ἁγίων ἐντέταλται πατέρων ἔυλογον γὰρ καὶ ἀιδέσιμον τὴν τòυτων προσκύνησιν ἔκριναν· διὸ εἰ καὶ ἀπίστως καὶ τυραννικῶς· τῆς ἁγίας, Ἐκκλησίας ἀποβάλλειν ποτέ τινες ἐπέιρασαν ἀλλὰ πάλιν των δεινῶν Εἰκονομάχων θέια δίκη ἀναιρεθέντων παρά της ἁγίας. ζ. συνόδου μετὰ προσηκούσης τιμῆς καὶ ἐυλαβείας ἀνἐκλήθησαν καὶ προσκυνεῖσθαι διετάχθησαν· περὶ τούτων τῶν ἁγίων· εἰκόνων· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἱέρᾶς μυσταγωγίας

Αγάπιος τῖς μοναχὸς ἐκ μὲν τῆς νήσου Κρήτης ὁρμώμενος έις δὲ το Ἅγιον Ὄρος τὸν βιὸν ἀσκητικῶς· καὶ θεαρέστως διατρὶψας βίβλους ὀυκ ὀλίγας μάλιστα δὲ τὴν ἐπικαλουμένην· *Ἀμαρτολῶν σωτηρίαν* ἔγραψέ τε καὶ ἐις κοίνην ὠφελέιαν ἐτύπωσε· ἐξ ἀυτῶν τά πλεῖστα καταλαβεῖν τῶν αναγινωσκόντων ἐκαστος ἔχει ἐπὶ τόυτου ἁς καὶ ἀυτὸς ἀυτὰς ἐκ πολλῶν παλαιῶν καὶ νέων διδασκάλων συνάξας πόνω καὶ μόχθω ἐις ἐυκαὶρίαν περιεποιήσατο καὶ ὡς ἀληθὴς τοῦ ἐυαγγελικοῦ λόγου διατηρήτης· καὶ περιποθητος τὸ τάλαντον ἐπολυπλασίασεν· καὶ τὸν βίον πὰυτα (= πάντα) ἁγίος· τοῖς ὁμοίοις ἐργοις διαπερασας· ἐν κυρίω ἀνεπαύσατο· εἰς ἔνδειξιν ἀσφαλη καὶ βεβαίαν ὁμολογίαν τῆς ἱερας τελετῆς τῆς προσηκουσης προσκυνήσεως τῶν ἁγίων ἐικόνων καὶ τῆς μοναδικῆς καὶ ασκητικῆς πολιτείας τοῦ ἀυτοῦ Ἀγαπίου το παρ (= παρὸν) γράμμα πᾶσι τοῖς χριστιἀνοῖς· καὶ μάλιστα τῶ τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως τῆς Ανατολικῆς Ἐκκλησίας περὶ τούτων· τῶν κεφαλαίων· ζητήσαντι· ἐυγενεστάτω καὶ ἐξοχοτάτω· κυρίω Καρόλω Φραγκίσκο· Ολιεριω Ενιαρχίονι (=μαρκίωνι) Νοϊντελιων τοῦ τῆς Φράντζας δυνατοτάτου βασιλέως αξιωτάτω πρεσβεύτη δέδοται παρι ἡμῶν ὑπογεγραμμένων:

Εν τῷ ἡμετερω μωναστηρίω τοῦ Μαυρομόλου ἐν τη του Ὀκτοβρίου ιδ

Ἐνἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αχοα +

+ Ο καθυγούμενος τῆς θέιας ἱ̈ερᾶς καὶ σταυροπὶγιἀκῆς μωνής τῆς ὑ̈περαγίας Θ(εοτό)κου του Μαυρου μόλου Μακάριος ἱ̈ερομῶναχος· καὶ ὁι σύνεμοι εν Χ(ριστ)ώ αδελφοι +

+ Κύριλος ἱἐρομῶναχος· καὶ σκευοφύλαξ, τῆς ἁγίας μωνῆς ταύτης +

+ Παρθενἶος ἱερομῶναχος· καὶ προτταίφυμέριος της αγίας μωνῆς τάυτῆς +

+ Καληνίκος ἵερομῶναχος τῆς ἁγίας μωνης τάυτης +

+ Δανἶἶλ ἱἐρομῶναχος· τῆς ἁγίας μωνῆς τάυτης +

+ Γερμανός ἱἐροδιακων τῆς ἁγίας μωνῆς ταύτης +

+ Καὶ πάνταις οἱ αδελφοὶ τῆς ἁγίας μωνῆς ταύτης ἔρρωσθεν : +

(Γαλλικὴ ἐπικύρωσις τοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου).

Nous Soubsignés Certifions et Attestons a tous ceux qu' il appartiendra, que l' attestation qui est exprimée de l' autre part Nous a esté mise entre les mains par Macarius Superieur de l' abbaye Mauromole qui nous a asseuré de l' avoir escritte entierement, Et qui a recognu Sa Signature en nostre presence, pour l' avoir mise de son propre mouvement, et comme une preuve des verités que croit l' Eglise Grecque, Il nous a aussi declaré que pour les rendre plus Authentiques il avoit assembbé Ses Religieux, et qu' ayants touts affirmé qu' ils croyoent la presence reelle de Jesus Christ au Saint Sacrement, La Conversion du pain et du vin en son corps, et en son sang, L' Invoquation des Saints, Et qu' ils avoint cognu Agapius pour un pieux personnage, et pour estre l' autheur du livre Intitulé **Le Salut des pecheurs**, Il avoit escrit ensuitte de son nom ceux des Cinq principaux d' entre Euz, Et compris les autres en general, La coustume n' estant pas qu' ils signent, mais que l' abbé ayant signé declare que c' est leur sentiment, qu' il a trouvé que c' estoit l' ordre de sa maison d' en user ainsi, et qu' il a creu que ce n' estoit pas s' en esloigner que d' en nommer quelques uns en particulier. Nous Avons mesme Interrogé les Religieux y desnommés qui nous ont certifié touttes ces verités tant au fonds qu' en la forme, En foy de quoy Nous avons signé, et fait apposer le seel de nos Armes, et Contreseing de nostre premier Segretaire. Donné Aux Vignes de Pera Les Constantinople au Palais de france le Vingt sixiesme Jour d' Octobre Mil Six Cent Soixante Unze. 1.

(Ὑπογρ.) *Olier de Nointel* ambassadeur de sa maiesté a la porte.

(Τ. Σ.)

Par mondict Seigneur
(Ὑπογρ.) *De Blois*

4.

1691, *Μηνὶ Φεβρουαρίῳ.*

(Μονόφυλλος τουρκικὸς χάρτης, χονδρὸς καὶ λεῖος, μήκους 0.59, πλάτους 0.44. Ὄπισθεν ἔχει τὸ ἑξῆς· « + Τῷ μέγα σεβαστοκράτορι | βεζῆρι καὶ καθολικῷ τῆς | βασιλείας ἐπιτρόπῳ, | προσκυνητῶς ἐν|χειρισθῇ ». Ἄνωθεν τοῦ κειμένου τοῦ γράμματος ὑπάρχει σφραγὶς ἔντυπος διὰ μελάνης, διαμέτρου 0.40, ἧς τὸ μέσον κατέχει παράστασις εἰκόνος τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸ δὲ πέριξ ἡ ἐπιγραφή: + ΤΗϹ ΘΕΙΑϹ Π(ατ)ΡΙΑΡΧΙΚΗϹ ϹΤ(αυ)ΡΩΠΗΓΙΑΚΗϹ ΜΟΝΗϹ (τῆ)Ϲ ΠΑΝΤΥΡΓΥ ΤΡΙΑΔΟϹ ΕΝΗϹΩ ΧΑΛΚΗ. Τὸ πρῶτον τοῦ κειμένου στοιχεῖον, τὸ Τ, πολὺ μέγα, περικεκοσμημένον δι' ἀνθέων καὶ φέρον ἄνωθεν βασιλικὸν μετὰ σταυροῦ στέμμα).

Τῷ μέγα καὶ περιφανεῖ καὶ ἐκλαμπρωτάτῳ καὶ συνετωτάτῳ ἄρχοντι καὶ ἡγεμόνι τῶν ἡγεμόνων, καὶ πρώτῳ τῶν προκαθεζομένων μεγιστάνων, μεγίστῳ κνέζη καὶ σεβαστοκράτορι βεζῆρι τῆς κραταιᾶς καὶ ὑπερκειμένης ὀρθοδοξωτάτης βασιλείας Μοχοβίας καὶ καθολικῷ ἐπιτρόπῳ, κυρίῳ, κυρίῳ __________ τῷ καταπάντα προτεύοντι, οἱ ταπεινοὶ δοῦλλοι καὶ ἐυχαῖται αὐτῆς ἱερομόνάχοι τε καὶ μοναχοὶ οἱ τὴν ἱερᾶν ὀικοῦντες μονῆν τῆς παναγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος τῆς ἐν τῇ νῆσσω Χάλκης. δουλλικῆν καὶ ἐδαφιαίαν μετανοιαν καὶ προσκύνησιν ὀλωψυχως κωμίζομεν, δεόμενοι τῆς μακαρίας καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιερέτου Τριάδος τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου θ(εο)ῦ, ἵνα στεραιοῖ καὶ διαφυλλάττοι τὴν ὑψηλλώτητά της, ἄνοσον, ἔυθυμον, ὑγιεῖ, εὐτυχεῖ, καὶ μακρόβιαν, καὶ πάσης ἐναντείας ἀνώτερον ἀμήν: ~

Γνωστὸν ἔστω τῷ κράτει τῆς θεοσεβείας σου αὐθέντα μέγα κνέζη καὶ ἐπίτροπε τῆς θεοσώστου βασιλεῖας Μοσχοβίας, κύριε ________ ὅτι τὸ σεβάσμιον ἡμῶν καὶ ἱερὸν τοῦτο μοναστύριον, ὅπερ κεῖται πλησίον Κωνσταντίνουπόλεως κατὰ τὴν Ἀνατολικῆν γῆν πλησιάζουσαν ἔν τινι νῆσσω ὀνομαζωμένη Χάλκη, ἀφῆς καὶ ἡ Χαλκηδόνα τὴν ἐπονυμίαν ἐκτήσατο. ἐπέχον δὲ ἀπὸ Κωνσταντινόυπολιν κατὰ ἔυρους ὥς μίλλια δεκαπέντε. ὑπήρχε δὲ πρώτερον στούδιον σοφίας καὶ μαθημάτων, οὐ μόνον μοναζόντων; ἀλλὰ καὶ βασιλέων καὶ ἀρχόντων. ἐν δὲ τοῖς καιροῖς ἐν οἷς ἐπολεμεῖτο ἡ Κωνσταντινούπολις, θ(εο)ῦ παραχωρήση ὑπὸ τῶν Ἀγαῤῥηνῶν. κατηδαφίσθη καὶ ἐρυμώθη ὑπ- ἀυτῶν, ὕστερον δὲ ἐν τοῖς καὶροῖς τῆς ἐπικρατέιας σουλτὰν Σουλειμάνη, ἀναικαινίσθη παρα Μητροφάνους π(ατ)ριάρχου Κωνσταντίνου πόλεως. καὶ πάλιν παρὰ Ἱερεμίου ἐκαλοπίσθη καὶ ἔιναι καὶ λέγεται πατριαρχικὸν σταυρωπίγειον μέχρι τὴν σήμερον . . . πλὴν ἀι τοῦ καιροῦ ἀνωμαλίαι, καὶ τὰ ἄπειρα βάρει τῶν ἐπικρατοῦντων Ἀγαρρηνῶν μάλιστα τὰ νῦν νέα φορτία καὶ κεφαλοχὰράτζια, καὶ ἡ νέα βοήθεια ἅτινα ἐρύφθησαν εἰς τὰ πτωχὰ μοναστύρια, ἐκλόνυσαν ἡμᾶς καὶ ἐβύθησαν ψυχηκῶς τε καὶ σωματικῶς. καὶ ἐχρειώθημεν ὑπὲρ τιμῆς τῶν τῆς πραγμάτων μονῆς, καὶ πολλοὶ τῶν πατέρων ἔφυγων, καὶ οἱ ἐναπολῃφθέντες οὐ μόνον τῆς ἐφ' ἡμέρου τροφῆς ὑστεροῦμεθα; ἀλλὰ καὶ πάνδεινα φυλακάς τε καὶ μάστιγας ὑποφέρομεν καθεκάστην ἐ-

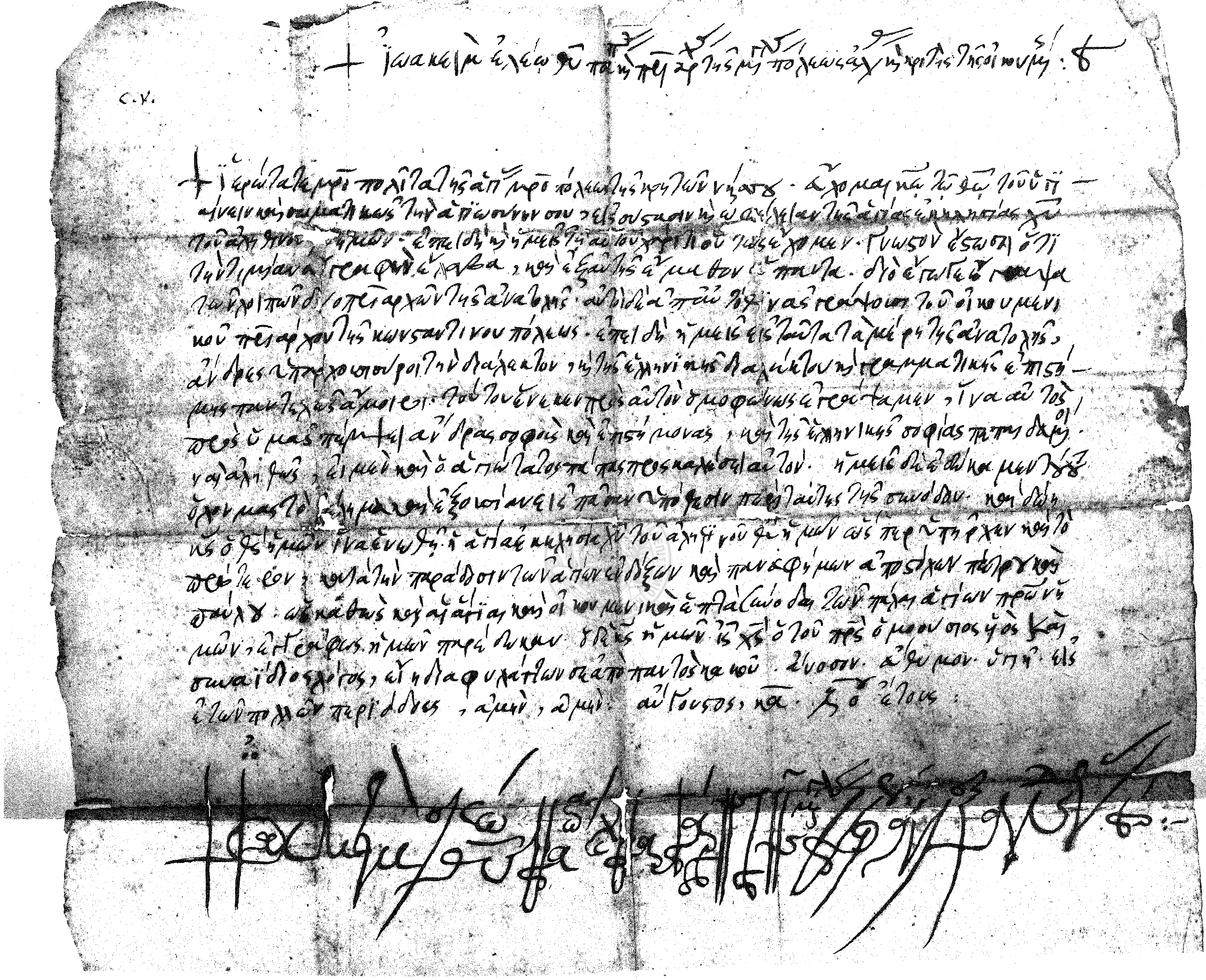
πικαλοῦμενοι τὸν θάνατον ὡς εὐεργέτην. ὅθεν τὰ τοσαῦτα πάνδεινα θεορῶντες τινὲς τῶν φρονήμων ἐσυμβοῦλευσαν ἡμᾶς ὅπως καταφυγεῖν εἰς τὸ μέγα σκέπος τῆς θεοφιλάκτου ὑμῶν βασιλείας καὶ ἐτεῖν ἔλεος σωτηρίας. ὅθεν καὶ μὴν ἔχοντες ἄλην μετὰ θ(εὸ)ν ἐλπίδα. ἐσυμφωνήσαμεν ἅπαντες, ἐκλεξάμενοι τὸν πανὁσιώτατον ἐνιερομονάχοις καὶ ἀρχιμανδρίτην νέον, τὸν ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφὸν κύριον πα ___________ μετὰ τῆς συνωδίας αὐτοῦ ______ ἱερομονάχῳ. τῶ κελάρι. καιάγιω μοναχῶ ____________ καὶ ἱεροδιάκονι _________ καὶ ἐπέμψαμεν αὐτοῦς ἐν τῶ ἐλέει τῆς βασιλεῖας ὑμῶν, ἀφιερώνοντας ἐν αὐτῆ καὶ ὅλον τῶιερὸν ἡμῶν τοῦτο καὶ σεβάσμιον μοναστύριον τῆς παναγίας Τριάδος τῆ τοῦ Ἐσώπτρου, διὰ μέσον τῶν ἐπειφερόντων τὸ παρὸν ἡμῶν ἀδελφῶν. ⁝ διὸ παρακαλοῦμεν προσκυνητῶς καὶ γονυπετῶς, ὅπως δέξασθαι αὐτοῦς ἱλέως καὶ εὐμενῶς καὶ εὐπροαιρέτως, καὶ συνδράμητε καὶ βοηθήσαται ἐν λόγῳ, ἔργῳ, καὶ ἐλεημοσύνη εὐπροαιρέτῳ, καὶ παραστήσητε αὐτοῦς ἐνόποιον τῶν θειωτάτων βασιλέων, καὶ ὥσον ἐστὶ τῆς χριστομειμήτου σου ψυχῆς φιλαδελφία καὶ ἔλεος. συνδράμεται τὰ πρὸς βοήθειαν καὶ σύστασιν τοῦ πτωχοῦ μοναστυρίου συντείνοντα. καὶ τοῖς θεοστέπτοις ἄναξιν εἰς ἵκτον φιλανθρωπίας παρακινοῦντα. τὴν γὰρ ἀξίαν τῶν ἐλεοῦντων Δα(βί)δ ὁ προφητικώτατος κηρίττη μεγαλλωφῶνως λέγων, *δίκαιος ἀνῆρ ὁ οἰκτήρον καὶ κηχρῶν*, καὶ ὁ κ(ύριο)ς ἡμῶν Ι(ησοῦ)ς Χ(ριστὸ)ς διὰ τῶν καλῶς τὰ προσκαιρα οἰκονομοῦντων, ἀπειροπλασίους ἀμειβᾶς ἐν τῷ μέλλοντι ὑπεισχνῦται. *εὖ δοῦλε ἀγαθὲ* φησὶ, *καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστὸς ἐπιπολλῶν σε καταστήσω*. Ταῦτα τῆ θεοσεβεστάτη σου ψυχῆ πρεσβεύωμεν, ὅπως καὶ τὸ παρὸν διασῶσηται σεβάσμιον μοναστύριον. καὶ τὰς ἐνταῦθα κινδυνευοῦσας ψυχὰς τῶν ἱκετῶν σας ἐλευθερώσηται διασωτηρίαν τῆς ψυχῆς σας, καὶ μνημώσυνον τῶν μακαρίων γονέων σας. Γράψαται δὲ καὶ τὰ τίμιά σας ὀνόματα νὰ μνημονεύωνται διὰ παντὸς. καὶ ἀξιώσαται διαχρυσσοβοῦλου καὶ βασιλεικοῦ ὑμῶν γράμματος, ταχύτερον ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς τῶν δεινῶν ἐλευθερωθέντες. καὶ τύχωμεν ἄναισιν, καὶ χρεωστικῶς πρὸς θ(εὸ)ν τὰς δεήσεις ὑπὲρ ὑγίειας καὶ σωτηρίας ὑμῶν ἀναφέρομεν μέχρι παντῶς αἰώνως. αὐτὸς δὲ ὁ τρισυπόστατος κ(ύριο)ς καὶ μόνος θ(εὸ)ς ἀλιθεινὸς. ἀνταμείψοι ὑμῖν τὰς ἀμειβᾶς μυριοπλασίους. καὶ μετα βαθυτάτου γῆρους, καὶ πολλᾶς νίκας καὶ τρόπαια, ἀξιῶση ὑμᾶς καὶ τῆς οὐρανίου αὐτοῦ βασιλεῖας μετὰ πάντων τῶν δικαίων καὶ ἁγίων ἀμήν: — Ἐν μηνὶ Φευρουάριῳ, αχ<u>η</u>α +

∾ + Ο καθηγγούμενος τῆς ἱερᾶς π(ατ)ριαρχικῆς μονῆς τῆς παναγίας Τριάδος τῆς ἐν τῆ Χάλκη τῆ τοῦ Ἐσώπτρου, Διονύσιος ἱερομόναχος καὶ οἱ συνεμοῖ ἀδελφοὶ καὶ εὐχάιται αὐτῆς: +

ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Σελ.

+ Ἰωακεὶμ ἐλέῳ Θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κριτὴς τῆς οἰκουμένης: ὁ

+ Ἱερώτατε μητροπολῖτα [illegible] νήσου [illegible]
[illegible]
[illegible] Γνωστὸν ἔστω σοι ὅτι
τὴν τιμίαν σου γραφὴν ἐλάβομεν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἀνεμάθομεν τὰ πάντα. [illegible]
[illegible] πατριαρχῶν τῆς ἀνατολῆς [illegible] τοῦ οἰκουμενι-
κοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ἐπειδὴ ἡμεῖς εἰς ταῦτα τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς,
ἄνδρες [illegible] διδάσκαλον [illegible] τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου καὶ γραμματικῆς ἐπιστή-
μης [illegible] ὁμοφώνως ἐγράψαμεν, ἵνα αὐτὸς
πρὸς ὑμᾶς πέμψῃ ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας, καὶ τῆς ἑλληνικῆς σοφίας [illegible]
[illegible] ἡμεῖς [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ἀμήν, ἀμήν. αὐγούστῳ [illegible] ἔτους:

